

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Fakulta podnikového manažmentu

Katedra podnikovohospodárska

DOKTORANDSKÁ DIZERTAČNÁ PRÁCA

Problémy ohodnocovania majetku v podmienkach SR a potreby zdokonaľovania zručnosti

ODBOR: 62-70-9 riadenie a ekonomika podnikov

DOKTORAND: Ing. Milan Kubica

ŠKOLITEĽ: prof. Ing. Milan Rajňák, DrSc.

Október 2009

Pod'akovanie

Týmto spôsobom sa chcem poďakovať všetkým, najmä svojim blízkym a priateľom, ktorí stáli pri mne počas celého obdobia prípravy a realizácie tejto práce.

Moje poďakovanie patrí najmä prof. Ing. Milanovi Rajňákovi, DrSc., ktorý bol veľmi trpezlivým školiteľom a svojimi cennými odbornými radami mi pomohol prácu úspešne dokončiť.

Za podporu ďakujem aj kolektívu pracovníkov katedry podnikovohospodárskej Fakulty podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity v Bratislave.

OBSAH

ÚVOD	5
1 DEFINOVANIE CIEĽOV, METODIKY A VEDECKÝCH METÓD DIZERTAČNEJ PRÁCE	6
1.1 Základný cieľ práce a jeho atribúty	6
1.2 Metódy a postup pri spracovaní dizertačnej práce.....	9
2 .DOTERAJŠÍ VÝVOJ PRAVIDIEL A NORIEM ZNALECTVA A OHODNOCOVANIA MAJETKU.....	11
2.1 Predpisy a normy ohodnocovania majetku	11
2.1.1 Znalectvo a ohodnocovanie do roku 1945	11
2.1.2 Deformácie v ohodnocovaní v rokoch 1945 - 1990	14
2.1.3 Zmeny v prístupe k ohodnocovaniu po roku 1990.....	17
2.2 Súčasná legislatíva upravujúca znaleckú činnosť a ohodnocovanie majetku	20
2.2.1 Dôvody vzniku a prínos vyhlášky č. 255/2000 Z.z.	21
2.2.2 Nová terminológia, metódy a aplikácia.....	25
2.2.3 Súčasne platná legislatíva upravujúca znaleckú činnosť a ohodnocovanie	34
2.3 Znalectvo verus súdne inžinierstvo	43
2.3.1 Charakteristika problematiky a metodické východiská jej rozsahu	43
2.3.2 Vymedzenie pojmu právny úkon	49
2.3.3 Právne úkony a Obchodný zákonník.....	50
2.3.4 Právne úkony a Občiansky zákonník	57
2.3.5 Zákon o konkurze a reštrukturalizácii	60
2.3.6 Skutočná škoda a ušlý zisk.....	63
2.4 Postavenie znalca a postup znalca pri vypracovaní znaleckého posudku.....	65
2.4.1 Znalec – účastník konania	65
2.4.2 Postup znalca pri vypracovaní znaleckého posudku	68
3 STANOVENIE HODNOTY MAJETKU A METÓDY OHODNOCOVANIA.....	74
3.1 Vymedzenie pojmu hodnota	74
3.1.1 Trhová hodnota	74
3.1.2 Faktory ovplyvňujúce hodnotu.....	76
3.2 Metódy ohodnocovania používané v SR a vo svete	77
3.2.1 Metódy používané v Českej republike	80
3.2.2 Metódy používané v Nemecku.....	83
3.2.3 Metódy používané v USA	84
3.3 Metódy stanovenia hodnoty používané v SR	85
3.3.1 Majetková metóda	85
3.3.2 Podnikateľská metóda	87
3.3.4 Kombinovaná metóda	99
3.3.5 Likvidačná metóda	100
3.3.6 Porovnávací metóda	103
3.4 Medzinárodné štandardy pre ohodnocovanie	104

4 APLIKÁCIA SÚČASNEJ METODIKY OHODNOTENIA VYBRANÝCH ZLOŽIEK MAJETKU	109
4.1. Nehmotný majetok ako súčasť podniku	110
4.1.1 Členenie nehmotného majetku pre potreby ohodnocovania	111
4.1.2 Ohodnotenie nehmotného majetku.....	112
4.1.3. Ohodnotenie goodwillu	125
4.2 Pohľadávky ako súčasť majetku	129
4.2.1 Vymedzenie pojmu pohľadávka	129
4.2.2 Vznik a členenie pohľadávok	130
4.2.3 Oceňovanie pohľadávok v účtovníctve	134
4.2.4 Všeobecná hodnota pohľadávok	136
4.2.5 Príklad stanovenia všeobecnej hodnoty pohľadávok	141
5 ODPORÚČANIA PRE TEÓRIU A PRAX.....	148
6 ZÁVER.....	151
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	153
TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK.....	156

Úvod

Transformácia slovenskej ekonomiky na trhové hospodárstvo priniesla so sebou prevratné zmeny nielen v základných pojmoch chápania a poznania podniku a podnikania, ale i celého národného hospodárstva a súkromného vlastníctva. Úloha štátu v tomto procese zaznamenala celý rad nových pojmov a základných princípov fungovania trhovej ekonomiky, ktoré boli predtým známe len úzkemu okruhu teoretikov. Jednou z nových oblastí je aj znalectvo, znalecká činnosť a najmä ohodnocovanie majetku.

V centrálnom systéme ekonomiky táto oblasť sa sústreďovala iba na administratívne metódy pri určovaní cien nehnuteľností, a to najmä pri prevodoch, dedičskom konaní a darovaní, ale v podnikateľskej sfére úplne absentovala. Bolo to najmä z toho dôvodu, že existujúce podniky neboli vlastníckmi majetku. To spôsobilo pochopiteľne značné deformácie v hodnotových medzipodnikových vzťahoch i vo vzťahoch medzi podnikmi a štátom a v konečnom dôsledku aj vo vzťahoch výroby a spotreby. Podnik bol tvorcom tovarov a ich konzumentom pričom len spravoval štátny majetok, nevlastnil nič, resp bol neefektívnym vlastníkom majetku.

Prechod na trhové podmienky hospodárenia priniesol prevratné zmeny v týchto vzťahoch a zaznamenal aj výraznú zmenu v kvalite, chápaní, postupoch a metodike ohodnocovania majetku a s tým súvisiace legislatívne pravidlá.

Ohodnocovanie, resp. oceňovanie (pôvodný pojem, ktorý v ČR je používaný dodnes) majetku vyvolali nové trhové vzťahy, najmä pri

- procese veľkej privatizácie,
- reštitúciach,
- transformácii podniku,
- stanovení hodnoty akcií,
- nepeňažných vkladoch,
- poskytnutí bankových úverov, záložnom práve
- náhradách za vyvlastnenie atď.

Ohodnocovanie majetku bolo legislatívnymi zmenami a úpravami zverené znalcom a znaleckým organizáciám. V súčasnom období patrí k mimoriadne dôležitým prostriedkom riešenia nových hodnotových problémov a sporov, či už v podnikateľskej sfére alebo v občiansko - právnych konaniach.

Ohodnocovanie majetku postupne od začiatku transformácie nadobúda na svojom význame, a to adekvátne rozvoju trhovej ekonomiky a vzniku neustále nových a náročných potrieb.

Po počiatkových, nie celkom vydatých transformáciách, týkajúcich sa najmä privatizácie, postupne prichádza k nevyhnutnému skvalitneniu legislatívy, používaných metód i zvýšenými nárokmi na prácu tých, čo stanovujú hodnotu majetku (znalci, znalecké organizácie, resp. znalecké ústavy). Je to pochopiteľné, „Ocenění je službou, kterou zákazník objednává, protože mu přináší nějaký užitek¹“. Nejde však len o zákazníka, ktorý potrebuje ohodnotiť svoj majetok, ale aj o to, aké transformačné procesy, resp. na aké právne úkony sa ohodnotený majetok použije a komu bude slúžiť. Tým, že ohodnotenie majetku si vyžaduje stanoviť reálnu výšku ceny, ktorá bude výhodná pre zúčastnené strany pri transformačnom procese alebo zmene majiteľa, v dôsledku rôznych a najmä právnych podnetov a pod.

V tomto smere je potrebné vidieť veľkú zodpovednosť všetkých tých, ktorí túto oblasť riadia, ale najmä tých, čo ju vykonávajú. Tieto skutočnosti, ako aj môj trvalý záujem o túto problematiku, v ktorej dlhodobo aktívne pracujem, ma viedli k tomu, že som si vybral danú tému v rámci doktorandského štúdia.

1 Definovanie cieľov, metodiky a vedeckých metód dizertačnej práce

1.1 Základný cieľ práce a jeho atribúty

Tému dizertačnej práce **„Problémy ohodnocovania majetku v SR a potreby zdokonaľovania znalectva“** som si zvolil z dôvodu, že problematike znalectva a samotného ohodnocovania sa venujem už dlhé obdobie. Toto je spojené so samotnou znaleckou praxou po absolvovaní Ústavu súdneho inžinierstva pri VUT v Brne v 80-tych rokoch minulého storočia, ako aj odovzdávaním skúseností študentom na Ekonomickej univerzite v Bratislave, ako aj frekventantom na Ústave súdneho znalectva pri Stavebnej fakulte STU v Bratislave. Navyše, je to podporené osobnou praxou a skúsenosťami pri legislatívnej tvorbe v predmetnej oblasti, na ktorú som osobne hrdý.

Súčasná prax, ktorá je reprezentovaná rôznymi politickými turbulenciami, si vyžaduje vysoko odbornú činnosť, skúsenosti znalcov a maximálnu elimináciu, nestrannosť a silu

¹ Mařík, M.: Určování hodnoty firem. Praha: Ekopress, 1998, str. 11

odolávať takýmto vplyvom. Preto som si dal za hlavný cieľ poukázať na vývoj znalectva, upozorniť na nedostatky v znaleckých predpisoch a súvisiacej legislatíve, navrhnúť riešenie, ale aj poukázať na správne postupy a metodiku, ktorá je kompatibilná s predpismi v EU a vo svete uznávanou teóriou.

Vypracovanie mojej dizertačnej práce je podmienené naplnením vopred vytýčených cieľov, ktoré sa orientujú na teoretickú, legislatívnu, ako aj praktickú časť práce jej hlavným cieľom je **dokázať správnosť metodiky stanovenia hodnoty majetku v SR a jej správnej aplikácie v znaleckej činnosti na vybrané zložky majetku**. Na základe nadobudnutých teoretických vedomostí, skúseností z praktickej aplikácie a z výsledkov skúmania nových vedeckých poznatkov sa pokúsim navrhnúť metodický postup využiteľný pri postupe znalca a pre vytypované zložky majetku, aj v súvislosti s vplyvom činnosti podniku na životné prostredie.

Uvedený hlavný cieľ je možné naplniť postupným realizovaním **čiastkových cieľov**, logickými nadväznosťami, vysvetlených a odôvodnených ako v teoretickej, tak aj praktickej časti dizertačnej práce.

Pre spracovanie **teoretickej časti** dizertačnej práce som si stanovil tieto čiastkové ciele:

- a) poukázať na históriu a vývoj predpisov a zákonov ovplyvňujúcich a formujúcich znaleckú činnosť až po súčasnosť
- b) charakterizovať problematiku a metodické východiská pre súdne inžinierstvo a znalectvo, analyzovať teoretické a praktické poznatky domácich a zahraničných autorov v oblasti znalectva a ohodnocovania majetku,
- c) definovať východiskové právne úkony vzťahujúce sa k znalectvu a ohodnocovania majetku vo vzťahu na novú legislatívnu úpravu,
- d) charakterizovať metódy stanovenia hodnoty, porovnať so zaužívanou teóriou a rozpracovať o nové poznatky, poukázať na medzinárodné oceňovacie štandardy a potvrdiť hypotézu, že metodika a metódy v našich podmienkach sú na vysokej úrovni.

Pre spracovanie **praktickej časti** dizertačnej práce som si stanovil tieto čiastkové ciele:

- e) analyzovať a zhodnotiť súčasné metodiky ohodnocovania vybraných zložiek majetku, konkrétne nehmotný majetok a pohľadávky, rozpracovať metodiku a navrhnúť nové postupy pri stanovení všeobecnej hodnoty týchto zložiek,
- f) komplexný príklad na stanovenie všeobecnej hodnoty podniku, poukázať na formu

náležitosti vzorového posudku, použitie viacerých metód a zameranie sa na špecifiká
g) vypracovať terminologický slovník znalca, ako aj prehľad vzorcov a skratiek používaných
v znalectve pri ohodnocovaní majetku.

V dôsledku nedostatku relevantnej literatúry, zaoberajúcej sa znalectvom
a ohodnocovaním majetku v teoretickej a praktickej rovine je nutné, aby právnická i znalecká
obec získala dostatočné vedomosti v tejto oblasti, aby vedeli správne posúdiť dôležitosť,
postavenie, ako aj zodpovednosť znalca, metodiku a postupy pri znaleckej činnosti
a v neposlednej miere aj vážnosť a dôležitosť. Uvedený problém vedie k formulovaniu
nasledovných predpokladov, resp. hľadísk dizertačnej práce:

- a) predpokladám, že odbornej i laickej obci nie je známa história a vývoj znalectva od samého
začiatku až po súčasnosť, ktorá determinuje súčasnú legislatívnu úpravu znalectva a
ohodnocovania. Vychádzam z predpokladu, že je nevyhnutné s touto históriou oboznámiť
všetkých, a to s jej pozitívnymi i negatívnymi stránkami,
- b) domnievam sa, že súdne inžinierstvo je len podsystémom znalectva, do ktorého zaradujem
aj súdne lekárstvo, ohodnocovanie a expertíznu činnosť. Týmto tvrdením chcem prelomiť
rokmi zaužívané tradicionalisticky vnímané postavenie znalca, ktorý „vykonáva posúdenie
skutočností, na ktoré treba odborné znalosti“².
- c) je metodika ohodnocovania v podmienkach SR v súlade s normami EÚ a všeobecne
známymi poznatkami teórie? Pokúsim sa dokázať, že áno! A že je aj patrične rozpracovaná
(síce len v niektorých oblastiach) a taktiež zakotvená v legislatíve.
- d) domnievam sa, že v súčasnej metodike ohodnotenia zložiek majetku, nie sú všetky zložky
rozpracované na požadovanej úrovni. Najlepšie sú rozpracované nehnuteľnosti a pozemky,
ďalej hnutelné veci, konkrétne stroje a strojné zariadenia, ako aj dopravné prostriedky
a elektrozariadenia. Je to v dôsledku dlhodobého historického vývoja, kedy tieto položky boli
pre rôzne účely oceňované. Preto som sa rozhodol analyzovať a metodicky rozpracovať dve
špecifické položky majetku, a to nehmotný majetok a pohľadávky, ktoré sú v súčasnosti
z hľadiska ohodnocovania a samotného znalectva veľmi pertraktované.

Predpokladom formulovania uvedených hľadísk bolo dôkladné preštudovanie
všetkých dostupných literárnych zdrojov, zaoberajúcich sa problematikou znalectva a
ohodnocovania. Potreby boli sformulované na základe osobných praktických skúseností a
konfrontovania teoretických poznatkov, ako aj názorov z praxe. V dizertačnej práci budem

² § 127 Občiansky súdny poriadok

formulované hypotézy overovať prostredníctvom platnej legislatívy, súvisiacej so zručnosťami a hodnotením, jeho prepojením s praxou, podporenou výsledkami teoretického bádania. V závere dizertačnej práce budú moje poznatky formulované do hypotézy prostredníctvom realizovanej analýzy skutkového stavu v súčasných predpisoch (vyhl. č. 492/2004 Z.z), rozpracované a navrhnuté riešenia, ktoré by sa mohli uplatniť v legislatívnej praxi. Toto chcem umocniť v komplexnom príklade, ktorý svojim vzorovým poňatím rieši formálnu, štruktúrnú a obsahovú stránku posudku, síce za podnik, ale v skrátenej forme.

1.2 Metódy a postup pri spracovaní dizertačnej práce

Po definovaní problému a cieľov dizertačnej práce, v ktorej postupujem systematickým prístupom, a to selektívnym výberom možných metód skúmania, ktoré zaručujú výsledky vytýčených cieľov k vypracovaniu dizertačnej práce. Základným postupom pri dosahovaní cieľov v teoretickej časti dizertačnej práce boli informácie získané na základe empirickej metódy pozorovania. V procese pozorovania som sa zamerával nielen na registráciu, ale aj interpretáciu pozorovaných javov, čo predpokladá znalosť veľkého množstva literárnych prameňov venujúcich sa skúmanému problému. Táto pozorovacia metóda bola doplnená systémovým prístupom, ktorý predstavuje všeobecnú metodológiu skúmania a umožňuje analýzu javu z parciálnych častí bez narušenia celkových súvislostí a väzieb.

Okrem toho, pri písaní dizertačnej práce boli použité aj ďalšie všeobecne uznávané metódy vedeckého bádania. Medzi takéto metódy zaraďujem aj analýzu a syntézu.

Analýza, ktorá rozčleňuje predmet skúmania na jednotlivé prvky a vzťahy medzi nimi, bola využitá najmä pri posudzovaní súčasného stavu riešenej problematiky. **Syntéza** je v porovnaní s analýzou opačný proces. Prostredníctvom tejto metódy sa zhromaždil značný počet teoretických a praktických poznatkov, ktoré boli využité pri formulovaní záverov.

K ďalším vedeckým metódam použitých v práci patrí aj **dedukcia a indukcia**. Dedukciu, (t.j. myšlienkový postup prechádzajúci od všeobecného poznatku ku konkrétnemu), som využil pri formulovaní hypotéz, cieľov dizertačnej práce a pri písaní samotnej práce. Na základe pozorovania jednotlivých faktov, nadobudnutých preštudovaním dostupnej literatúry a dlhodobej praxe boli vyvedené závery, t.j.. využila sa metóda indukcie.

Okrem toho, boli využité aj metódy účelového výberu, ktorý som použil na analyzovanie špecifických zložiek majetku a ktorý potvrdil správnosť a zaujímavý výber náležite odlišných zložiek majetku, k rozpracovanému predmetu práce. Pravdivosť tejto

výpovede zabezpečil reprezentatívny výber, ktorý doposiaľ nebol do takejto hĺbky rozpracovaný. V práci boli tiež využité metódy vedeckej abstrakcie, ale aj metóda komparácie čiastkových problémov.

Postup spracovania dizertačnej práce som sa snažil metodicky usporiadať do logicky nadväzujúcich etáp:

Jasné definovanie problému, formulovanie overiteľných hypotéz, vytýčenie náročných a pritom dosiahnuteľných cieľov, ktoré som stanovil na základe poznatkov získaných zo všetkých dostupných teoretických zdrojov, ako aj presná aplikácia prezentovaných vedeckých metód predstavujú **prvú etapu** spracovania tejto dizertačnej práce.

Druhá etapa, tzv. heuristická fáza, zahŕňala zhromažďovanie informácií o uvedenej problematike, históriu a vývoj predpisov až po súčasnosť a detailnú analýzu všetkých dostupných informačných zdrojov. Zdrojom teoretických poznatkov boli najmä domáca a zahraničná literatúra, odborné časopisy, príspevky z vedeckých konferencií venované problematike znalectva a ohodnocovania majetku.

Predmetom záujmu **tretej etapy** bol nový pohľad na znalectvo a súdne inžinierstvo. Prichádzam s novým názorom, ktorý prezentujem, že „*súdne inžinierstvo je len podsystémom znalectva, do ktorého zaradujem aj súdne lekárstvo, ohodnocovanie a expertízu činnosť*“. Postavenie znalca a postup pri vypracovaní znaleckého úkonu.

Vo **štvrtej etape** som informácie získané z legislatívy doplnil o poznatky najmä z praxe a dostupnej literatúry. Informáciami nadobudnutými realizovaným bádáním a analyzovaním som následne potvrdil všetky domnienky, ktoré vyplynuli z teoretických poznatkov, že nami uplatňovaná metodika využíva všeobecne uznávané a zavedené vedecké poznatky.

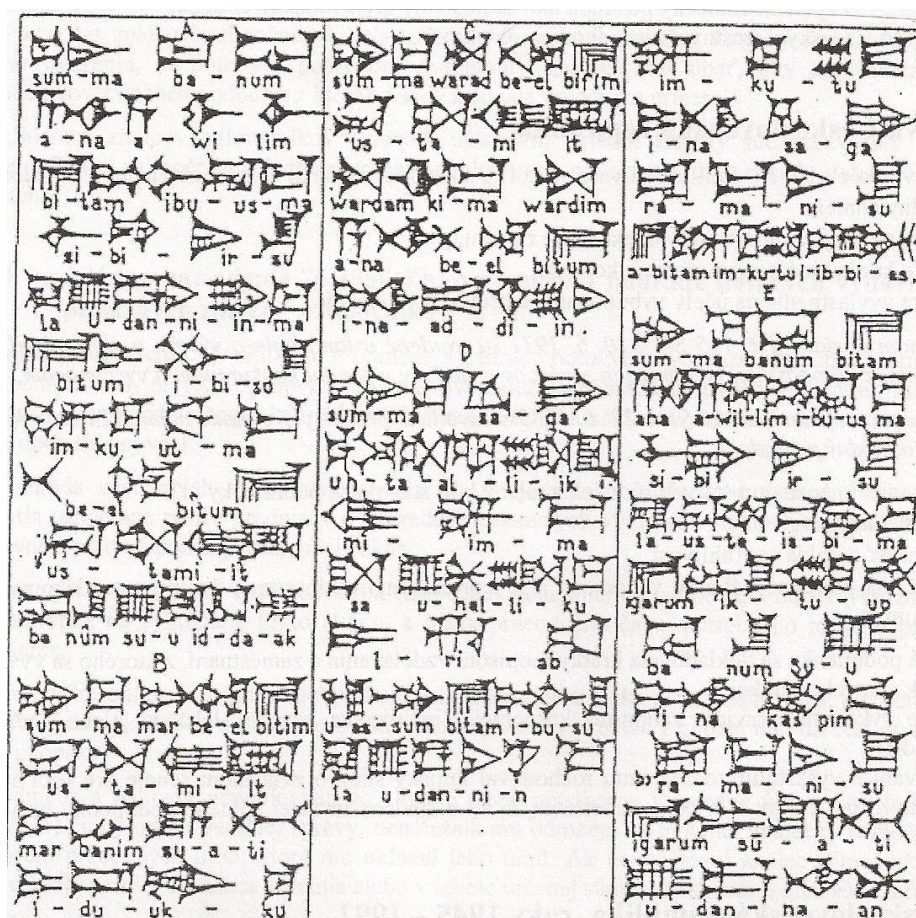
Syntézu teórie, výskumu a praxe som zhrnul v poslednej časti dizertačnej práce, a to vo vzorových príkladoch, v ktorých riešim formálnu, štrukturálnu a obsahovú stránku ohodnotenia, síce len za vybraté zložky majetku, v skrátenej, ale zato názornej forme.

2 Doterajší vývoj pravidiel a noriem znalectva a ohodnocovania majetku

2.1 Predpisy a normy ohodnocovania majetku

2.1.1 Znalectvo a ohodnocovanie do roku 1945

Pravdepodobne najstarším písomným nariadením v oblasti stavebného práva je babylonský Chamurappiho zákonník zo 16. storočia pred Kristom³. Podľa tohto zákonníka staviteľ ručil za kvalitu vykonanej práce na stavbe svojim životom a životom svojich detí.

Obr. 1 – Časť textu Chammurapiho zákonníka

Preklad:

- A Ak postaví staviteľ dom a neurobí jeho stavbu pevnú a dom sa zrúti, ak sa tým spôsobí smrť majiteľa domu, bude staviteľ usmrtený
- B Ak sa tým spôsobí smrť syna majiteľa domu, bude usmrtený syn staviteľa
- C Ak sa tým spôsobí smrť otroka majiteľa domu, usmrtí sa otrok rovnakej hodnoty

³ Klíma J.: Nejstarší zákony lidstva. Chammurapi a jeho predchůdci Praha: Akademia nakladatelství Československé akademie věd, 1979

- D Ak sa tým zničí majetok, nahradí čo bolo zničené a pretože neurobil dom, ktorý postavil pevný a dom sa zrúti, postaví dom na svoje náklady
- E Ak postaví staviteľ dom a neurobí jeho stavbu tak, aby vyhovovala požiadavkám a niektorá stena sa zrúti, postaví a zosilní staviteľ stenu na svoje náklady.

Nutnosť odborného dokazovania vznikla až rozvojom tých oblastí ľudskej činnosti, ktorých sa také dokazovanie dotýkalo. Keď rozvoj určitých oblastí ľudskej činnosti dosiahol úroveň, ktorá už nebola pre sudcov postihnuteľná, vznikla objektívna potreba požiadať odborníkov o vysvetlenie istých skutočností. To bol jeden z dôvodov, prečo sa napr. trestné konanie v celom staroveku a stredoveku obišlo bez dokazovania odborníkom. Začiatky dokazovania odborníkom, teda znaleckého dokazovania, siahajú do polovice 13. storočia, keď mesto Bologna v roku 1249 malo lekára, ktorý po zložení sľubu dostal poverenie na vypracovanie dôkazov pre súdy v procesoch objasňovania trestných činov. Výraznejšie pokusy o zapojenie odborníkov do procesného konania začínajú v 16. storočí. Ferdinand III – Habsburský v roku 1556 uzákonil, že v otázkach objasňovania trestných činov, keď vedomosti sudcov už nepostačujú k správne rozhodnutiu, treba pribrať lekára – odborníka, ktorý po zložení sľubu podá potrebné vysvetlenie. Na prelome 17 a 18 storočia sa v trestnom konaní začínajú objavovať „znalé osoby“. Od roku 1752 každá župa, každé väčšie mesto zamestnávalo odborných súdnych poradcov.

Podľa vtedajších názorov bol znalec (odborník) pomocníkom súdu. Z historických prameňov až po súčasnosť sa výstižne hodí myšlienka neznámeho autora: *„Expertíza je iba sklo, ktoré zväčšuje predmety. Sudca, ktorý má možnosť ho využívať, je oprávnený zvážiť, či obrazy, ktoré mu zobrazuje sú úplne zreteľné.“*⁴

Pravdepodobne jedným z prvých odborov, v ktorom sa rozvinula problematika znalectva a potreby odbornej konzultácie, bolo súdne lekárstvo, ktoré zabezpečovalo odborné posudzovanie nielen v otázkach objasnenia príčin smrti, ale aj v ďalších medicínskych odboroch, napr. v oblasti lekárskej chémie, biochémie, toxikológie a ďalších. Pitevný poriadok z roku 1855 obsahoval už podrobnú špecifikáciu právneho postupu, zapisovanie nálezu, detailného postupu pitvy v rôznych prípadoch úmrtia a vydanie dobrozdania.

Rozvoj poznania, vedy a techniky v druhej polovici 19. storočia a najmä v 20. storočí si vynútil účasť odborníkov v súdnych procesoch a zároveň vyčlenil znalecký posudok ako samostatný druh súdneho dôkazu. To sa uzákonilo Uhorským trestným poriadkom v roku 1896.

⁴ Nič M.: Metodika znaleckej činnosti, Slovenská technická univerzita 2006

Počas trvania 1. Československej republiky (1918 – 1939) existovalo niekoľko súbežne vedených zoznamov znalcov, napr. na:

- stály súdny znalci,
- znalci pre odhad nehnuteľností v exekučnom konaní,
- znalci pre odhad hnutel'ných vecí dodaných do verejnej dražby,
- znalci pre konkurzné a vyrovnávacie konanie,
- znalci pre vyvlastnenie na účely budovania a prevádzky železníc.
- znalci na daň z obohatenia,

Vo vládnom nariadení č. 115 Sb. Z 10.6.1931 sú uvedené ustanovenia o výbere a úhrnnej odmene správcov konkurznej podstaty, vyrovnávacích správcov a znalcov v konaní konkurznom a vyrovnávacom.

Z dôvodov spoločenských potrieb bol formou vládneho nariadenia č. 100/1933 Sb. zo dňa 23.6.1933, v ktorom sú uvedené predpisy a postupy pri odhade nehnuteľností v konaní exekučnom, tzv. Odhadný poriadok. Tento dopĺňal a novelizoval Reálny odhadový poriadok, ktorý v Čechách a v Rakúsku platil od roku 1887 (Na Slovensku platil od roku 1922). Odhadný poriadok z roku 1933 platil v Československu až do roku 1950, keď bol na iných princípoch nahradený vládny nariadením č. 177/1950 Zb.

Odhadný poriadok upravoval oceňovanie nehnuteľností určených na predaj vo verejnej dražbe. Súd si najprv vyžiadal od obecného úradu správu o akú nehnuteľnosť ide a akú má asi cenu. Potom exekučný sudca pribral znalcov. Obvykle dvoch, v jednoduchších prípadoch jedného. Ich úlohou bolo zistiť cenu, ktorú možno dosiahnuť v danom mieste.

Rozlišovalo sa oceňovanie podľa

- a) predajnej ceny, ktoré platilo pre všetky objekty, ktoré ne- poskytovali a ani do budúcnosti nemali poskytovať výnos, a to nezastavené stavebné pozemky, budovy nepodliehajúce činžovnej dani, malé a stredné poľné a lesné usadlosti, nehnuteľnosti na odľahlých miestach, továrne, v ktorých sa ešte nezačalo pracovať alebo sa v nich už dlhší čas nepracovalo;
- b) kapitalizovaného ročného čistého výnosu, ktoré platilo pre veľké poľnohospodárske usadlosti, majetky spojené s priemyselnou výrobou a budovy podliehajúce činžovnej domovej dani. Vyčíslil sa hrubý výnos a odčítaním započítateľných nákladov sa určil čistý výnos. Veľké majetkové objemy sa odhadovali aj priemerovaním predajnej ceny a výnosu. Úrokové miery vyhlasoval Vrchný súd každý rok vo vestníku.

Odhadný poriadok z roku 1933 nepredpisoval spôsob vypracovania odhadu pri stanovení predajnej ceny. Ceny sa podrobnejšie nezdôvodňovali a okrem obostavaného priestoru, prípadne zastavanej plochy sa neuvádzali žiadne iné technické údaje.

Na zapísanie do zoznamu znalcov boli stanovené tieto podmienky a predpoklady:

- vek najmenej 30 rokov,
- svojprávnosť a úplná spôsobilosť,
- odborné vedomosti a teoretická a praktická spôsobilosť s predmetným odborom.

Posledná podmienka sa dokladovala krátkym opisom vzdelania s praxou a súčasným zamestnaním, z ktorého sa vyvodila spôsobilosť k znaleckej funkcii.

Overenie predpokladov spravidla vykonávala záujmová korporácia (inžinierska alebo obchodná komora, lekárska komora). Každých päť rokov sa vykonalo šetrenie, či znalci naďalej spĺňajú podmienky na výkon funkcie.

2.1.2 Deformácie v ohodnocovaní v rokoch 1945 - 1990

Dočasné národné zhromaždenie sa pred voľbami dňa 14.2.1946 uznieslo na zákone č. 38/1946 Sb. o niektorých opatreniach vo vedení zoznamov súdnych znalcov, vnútených správcoch, správcoch konkurznej podstaty a vyrovnávacích správcoch. Zákon platil iba na území krajín Českej a Moravskosliezkej a riešil problematiku osôb vyškrtnutých zo zoznamov súdnych znalcov a správcoch.

Zákon č. 167/1949 Zb. o stálych prísazných znalcoch a tlmočníkoch zo dňa 16.6.1949 prispel k zjednoteniu zoznamov znalcov používaných podľa predchádzajúcich právnych úprav a spôsob ich vymenovania. Podľa tejto právnej normy prísazných znalcov vymenúval Krajský súd a v zákone bola taktiež upravená povinnosť znalca viesť znalecký denník. Na ustanovenie za znalca alebo tlmočníka nebol právny nárok. Ak bol znalec alebo tlmočník ustanovený z úradnej moci, musel „úrad“ prijať. Overovanie spôsobilosti znalcov na výkon znaleckej činnosti vykonával taktiež krajský súd každých 5 rokov.

Vládne nariadenie č. 76/1950 Zb. o odmene a náhrade hotových výdajov stálych prísazných znalcov a tlmočníkov z 6.6.1950, ktoré nadobudlo účinnosť od 1.7.1950 stanovilo, že znalcovi náležala náhrada hotových výdavkov, ktoré úžitocne vynaložil na vykonanie znaleckého úkonu. Náhrada vecných nákladov náležala vo všeobecnej cene užitej alebo upotrebenej veci.

Náhrada cestovných výdavkov, súvisiacich s výkonom znaleckého úkonu sa poskytla primerane podľa predpisov o náhradách cestovných výdavkov štátnych zamestnancov, ktorých pracovné a platové pomery upravoval zákon.

Pre výšku odmeny za znalecký úkon (znalečné) bola smerodajná povaha odborných znalostí, ktoré boli potrebné na vykonanie tohto úkonu a dĺžka pracovného času, potrebného na jeho prípravu a na vykonanie. Odmena a náhrady neprislúchali za chybné alebo neodborne vykonané úkony. Ak bol znalec činný orgán verejnej moci, nenáležala mu odmena, ak vykonal znalecký úkon pri plnení pracovných úloh, ktoré mu ukladal jeho úrad. Ak nevyúčtoval znalec v súdnom konaní svoje nároky do konca konania alebo v lehote určenej súdom, rozhodol o nich súd z úradnej moci.

Ak bol znalec činný na žiadosť strany, mohla strana i znalec žiadať, aby odmenu určil súd, rozhodol o tom v nesporovom konaní všeobecný súd znalca.

Zákonom č. 47/1959 o úprave právnych pomerov znalcov a tlmočníkov a jeho vykonávacou vyhláškou č. 193/1959 bolo umožnené vykonávanie znaleckej činnosti aj vedeckým inštitúciám a iným organizáciám, avšak len pri niektorých odboroch. Tento postup však v praxi nepriniesol očakávané výsledky, pretože väčšina týchto subjektov vykonávala znaleckú činnosť len popri svojej hlavnej činnosti, teda ako vedľajšiu činnosť. Za znaleckú činnosť totiž neboli adekvátne odmeňovaní.

Z horeuvedených dôvodov vznikla potreba návratu k pôvodnému postaveniu znalca ako kvalifikovaného odborníka, ktorý je plne zodpovedný za výkon svojej činnosti. Zároveň vznikla potreba zabezpečenia výkonu znaleckej činnosti v konaní pred štátnymi orgánmi ako aj v znaleckej činnosti vykonávanej v súvislosti s právnymi úkonmi občanov alebo organizácií. Realizáciu týchto požiadaviek priniesol Zákon o znalcoch a tlmočníkoch, schválený Národným zhromaždením ČSSR 6. apríla 1967 s účinnosťou od 1. júla 1967, uverejnený v čiaske 14 ročníka 1967 Zbierky Zákonov pod č. 36. Ministerstvo spravodlivosti ČSSR k tomuto zákonu vydalo vykonávaciu vyhlášku č. 37/1967 Zb. s rovnakou účinnosťou.

Zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch je založený na výkone znaleckej činnosti fyzických osôb, osobitne kvalifikovaných odborníkov - znalcov vymenovaných pre jednotlivé odbory znaleckej činnosti a zapísaných v zozname jednotlivých krajských súdov. Súvisiaca problematika sa dotýka najmä:

1. Odborných predpokladov a vymenovania do funkcie,
2. Rozsahu oprávnenia na výkon znaleckej činnosti,
3. Právneho postavenia znalca.

Výber osôb na funkciu sa začína na návrh alebo na základe žiadosti o vymenovanie za znalca. Pri výbere znalca sa vyžaduje splnenie odborných predpokladov, pričom sa prihliada aj na osobné a morálne vlastnosti uchádzača a tiež na potreby súdov pôsobiacich v obvode krajského súdu. Overovanie odborných predpokladov potrebných na výkon funkcie vykonáva krajský súd, do zoznamu ktorého sa znalec po vymenovaní zapíše. Príslušný je ten krajský súd, v ktorého obvode má znalec trvalé bydlisko. V odboroch znaleckej činnosti, pre ktoré sú odborné predpoklady určené poradným zborom ministra, sa vyžaduje ich splnenie. Znalcov, ktorí sú zamestnancami ústredných orgánov štátnej správy, vysokých škôl, vedeckých a výskumných ústavov do funkcie vymenúva minister spravodlivosti, v ostatných prípadoch predseda krajského súdu, v ktorého obvode má znalec trvalé bydlisko.

Všeobecnými zákonnými podmienkami na výkon znaleckej činnosti podľa § 4 zákona č. 36/1967 Zb. sú:

- štátne občianstvo Slovenskej republiky (v odôvodnených prípadoch minister spravodlivosti môže túto podmienku odpustiť,
- potrebné odborné znalosti a skúsenosti v odbore, v ktorom má znalec pôsobiť, získané najmä špeciálnou odbornou prípravou na znaleckú činnosť, pokiaľ je pre daný odbor zavedená,
- osobné vlastnosti, ktoré sú predpokladom na riadny výkon znaleckej činnosti.

Zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch (ďalej len "zákon") v § 21 upravil aj znaleckú činnosť ústavov, ktoré sú rozdelené do dvoch skupín. V prvej skupine sú ústavy alebo iné pracoviská, špecializované na znaleckú činnosť, pričom sa ukladá štátnym orgánom povinnosť vyžadovať znalecké posudky predovšetkým od týchto ústavov. Jedným z najznámejších ústavov, zapísaným v prvom oddieli zoznamu ústavov a iných pracovísk je Kriminalistický a expertízny ústav Policajného zboru, ktorý vykonáva znaleckú činnosť približne v 20 odvetviach odboru kriminalistika.

V druhej skupine sú vedecké ústavy, vysoké školy a ďalšie inštitúcie, kvalifikované na znaleckú činnosť, od ktorých v zvlášť obtiažnych prípadoch štátne orgány môžu vyžiadať podanie znaleckého posudku. Ich zoznam je vedený v druhom oddieli znaleckých ústavov.

Zákon ani pôvodná vykonávacía vyhláška však ďalej bližšie nešpecifikovali podmienky na zápis do zoznamu, ani spôsob kvalifikácie. Upravil sa len výkon znaleckej činnosti, a to v § 22 zákona tým spôsobom, že na výkon znaleckej činnosti ústavov primerane platia ustanovenia o výkone znaleckej činnosti znalcov zapísaných do zoznamu. V § 23 sa

ustanovilo, že ústav má právo na odmenu a náhradu nákladov, avšak ani vykonávacia vyhláška spôsob vyúčtovania bližšie nešpecifikovala.

V roku 1972 v čiaske 8 Ústredného vestníka SSR bol uverejnený zoznam zapísaných ústavov. Tvoril ho zoznam vysokých škôl, vedeckých a výskumných pracovísk (najmä SAV) a iných organizácií. Pri tvorbe tohto zoznamu sa neprihliadalo, či ústav má záujem a možnosti vykonávať znaleckú činnosť, nezohľadňovali sa objektívne skutočnosti, že ústavy nemajú dostatočné informácie o výkone znaleckej činnosti ani o náležitostiach znaleckého posudku. Ďalším problémom bolo, že v prípade požiadavky štátneho orgánu podať znalecký posudok, ústavy na túto činnosť nemali určené kapacity, museli ju vykonávať v rámci svojich riadnych pracovných úloh, a preto znaleckú činnosť z týchto dôvodov mnohokrát odmietali.

2.1.3 Zmeny v prístupe k ohodnocovaniu po roku 1990

Zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch bol novelizovaný len jedenkrát, a to až v roku 2000 v súvislosti s novelou Zákona o konkurze a vyrovnaní. Patril medzi zákony platiace najdlhšie bez novelizácií. Pôvodná vykonávacia vyhláška bola po niekoľkých novelách v roku 1996 nahradená novým zákonným predpisom, vyhláškou Ministerstva spravodlivosti SR č. 263/1996 Z.z.

Iný pohľad na znaleckú činnosť ústavov a iných inštitúcií priniesla až zmena spoločenských pomerov. Prijatím zákona č. 92/1991 Zb. o prevode majetku štátu na iné osoby (tzv. zákon o veľkej o privatizácii) vznikla v rámci predkladaných privatizačných projektov potreba oceniť majetok privatizovaného podniku. Z dôvodu objektivizácie týchto údajov, na základe návrhu na vytvorenie podmienok a pravidiel overovania a potvrdzovania spôsobilosti pre oceňovanie majetku podniku v procese veľkej privatizácie, ktorý vypracovali Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo pre správu a privatizáciu národného majetku SR a Ministerstvo financií SR a predložili na rokovanie vlády SR, vláda Slovenskej republiky svojim uznesením č. 404 z 23. júla 1991 odsúhlasila zaradenie oceňovania majetku podnikov v procese veľkej privatizácie do znaleckých činností v zmysle zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch. Prílohou vládneho uznesenia boli rámcové kritériá spôsobilosti pre oceňovanie majetku podnikov v procese veľkej privatizácie, ktorými sa určilo, že túto činnosť môžu vykonávať kvalifikované právnické osoby, ktoré vytvoria pracovné tímy z odborníkov zo znaleckých odborov stavebníctvo, strojárstvo, energetika, elektrotechnika, ekonomika a priemyselné vlastníctvo, v spolupráci s audítorom.

Na základe uznesením vlády uložených úloh, Ministerstvo spravodlivosti SR vydalo pod. č. 5442/91-50 znalecký štandard pre oceňovanie a hodnotenie podnikov v procese veľkej privatizácie a Ministerstvo financií SR Výmerom č. 2/16/1991 určilo spôsoby a podmienky oceňovania majetku podnikov a ich častí v procese veľkej privatizácie. Výmerom sa ustanovilo, že pri trhovom ocenení majetku podniku musí byť dodržaný postup v súlade so znaleckým štandardom, pričom trhové ocenenie sa použije pri priamom predaji podnikov, pri predaji podnikov na základe verejnej súťaže a v prípade, ak do privatizácie vstupuje zahraničný investor. Výmer definoval výstupné veličiny charakterizujúce trhové ocenenie ako

- a) podnikateľskú hodnotu,
- b) substančnú hodnotu

a v podmienkach pre výkon trhového oceňovania ustanovil, že trhové ocenenie pre potreby veľkej privatizácie môžu vykonávať iba subjekty zapísané do zoznamu ústavov a iných pracovísk kvalifikovaných na znaleckú činnosť v zmysle zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch.

V súlade s vládnym uznesením bol vytvorený nový znalecký odbor s názvom Podnikové hospodárstvo a do zoznamu ústavov a iných pracovísk Ministerstvo spravodlivosti SR po overení odbornej spôsobilosti zapísalo do nového znaleckého odboru niekoľko desiatok subjektov spĺňajúcich rámcové kritériá. Znaleckým ústavom a znaleckým organizáciám bol zápis oznámený písomne a dostali oprávnenie na používanie znaleckej pečiatky. Tieto subjekty boli zároveň usmernené, aby kópia oznámenia o zápise bola súčasťou každého znaleckého posudku. V súlade s rámcovými kritériami bola na úrovni medzirezortnej pracovnej skupiny vytvorená odborná kontrolná komisia, ktorej úlohou bolo pravidelne kontrolovať činnosť oceňovacích pracovísk.

Priebežnými kontrolami dodržiavania zákonnosti pri prevode majetku štátu na iné osoby sa pravidelne zaoberala aj vláda SR. Na základe týchto kontrol vláda SR uložila aktualizovať znalecký štandard v súlade s platnými právnymi normami a kontrolnej komisii uložila preveriť spôsobilosť znaleckých subjektov zapísaných v odbore podnikové hospodárstvo.

Ministerstvo financií SR s účinnosťou od 1.1.1993 z dôvodu zmien niektorých súvisiacich predpisov vydalo nový výmer č. 6/55/1992, ktorým určilo spôsoby a podmienky oceňovania majetku podnikov a ich častí v procese veľkej privatizácie. Určilo prípady potreby vyčíslenia trhovej hodnoty majetku podniku, a to na účely priameho predaja privatizovaného podniku vopred určenému vlastníkovi a na účely privatizácie v prípadoch stanovených

Ministerstvom pre správu a privatizáciu národného majetku SR. Výstupné veličiny charakterizujúce vyčíslenie trhovej hodnoty sa stanovili ako:

- a) podnikateľská hodnota, ktorá sa stanoví vyčíslením výnosovej hodnoty podľa znaleckého štandardu,
- b) substančná hodnota, ktorá sa stanoví súčtom jednotlivých majetkových hodnôt častí podniku podľa znaleckého štandardu,
- c) stredná hodnota, ktorá sa použije v prípadoch, ak výnosová a substančná hodnota sa nelíšia viac ako 50 %, pričom na výpočet strednej hodnoty sa substančná hodnota posudzuje ako 100 %.

Ministerstvo spravodlivosti SR pod č. 8647/93-50 s účinnosťou od 1.11.1993 vydalo nový znalecký štandard na stanovenie hodnoty podnikov, do ktorého sa tiež premietli legislatívne zmeny súvisiace s prevodom majetku a poznatky získané pri vypracúvaní a schvaľovaní privatizačných projektov, poznatky z procesu transformácie samotných podnikov ako aj z príchodu zahraničného kapitálu. Zároveň sa akceptovali potreby súdov, komerčných bánk a tiež požiadavky metodicky usmerniť ohodnotenie majetku podniku aj na iné účely ako na privatizáciu. Podľa aktualizovaného znaleckého štandardu bolo teda možné stanoviť hodnotu majetku podniku v súlade so zákonom o znalcoch a tlmočníkoch aj na iné právne úkony súvisiace s ohodnotením majetku podniku.

Podľa znaleckého štandardu postupovali znalecké ústavy a organizácie aj naďalej, pričom vzhľadom na skončenie ďalšej vlny privatizácie pribúdali prípady potreby stanoviť hodnotu majetku podniku aj na iné právne úkony (nepeňažný vklad do spoločnosti, bankový úver, prevod majetku).

V 90-tych rokoch významnú úlohu zohrali znalecké štandardy schválené Ministerstvom spravodlivosti SR, ktoré sa používajú na ohodnotenie majetku, resp. ako technické pomôcky:

1. Znalecký štandard „Havarijné brzdenie vybraného súboru vozidiel“, schválený MS SR 10.6.1992 pod č. 9617/92-50 ako technická pomôcka pre analýzu dopravných nehôd;
2. Znalecký štandard „Stanovenie hodnoty strojov a strojových zariadení“ schválený MS SR 10.6.1993 pod č. 5973/93-50 – používaný znalcami v odbore strojárstvo;
3. Znalecký štandard „Oceňovanie lesných pôd a lesných porastov“, schválený MS SR 10.6.1993 pod č. 5973/93-50 – používaný znalcami v odbore lesné hospodárstvo;

4. Znalecký štandard „Posudzovanie technického stavu domu, bytov a nebytových priestorov v SR“, schválený MS SR 12.10.1993 pod č. 5722/93-50 – používaný znalcami v odbore stavebníctvo;

5. Znalecký štandard „Stanovenie hodnoty podnikov“ schválený MS SR 11.8.1993 pod č. 8647/93-50 – nebol ešte zrušený, ale už sa môže používať len pre potreby veľkej privatizácie;

6. Znalecký štandard „Stanovenie hodnoty elektrotechnických zariadení“ schválený MS SR 8.11.1994 pod č. 4221/94-50 – používaný znalcami v odboroch Elektrotechnika silnoprádová a Elektrotechnika slaboprádová;

7. Znalecký štandard „Odhad hodnoty cestných vozidiel“ schválený MS SR 26.11.1999 pod č. 1980/99-55 – používaný znalcami v odbore Doprava cestná.

2.2 Súčasná legislatíva upravujúca znaleckú činnosť a ohodnocovanie majetku

Potreba stanoviť hodnotu majetku podniku aj v ďalších prípadoch, keď priamo legislatívne zmeny priniesli požiadavku znaleckým posudkom stanoviť hodnotu majetku na účely exekučného konania podľa Exekučného poriadku, daňovej exekúcie podľa zákona o správe daní a poplatkov, nepeňažného vkladu podľa Obchodného zákonníka a na účely konkurzu podľa zákona o konkurze a vyrovnaní, vyústila do vyhlášky č. 255/2000 Z.z. o stanovení hodnoty podniku, jeho častí a zložiek majetku podniku. V jej 12 prílohách sa uvádza metodický postup stanovenia hodnoty podniku aj jeho jednotlivých majetkových zložiek (hmotných aj nehmotných). Tento všeobecne záväzný právny predpis predstavoval výrazný kvalitatívny prínos do oblasti výkonu znaleckej činnosti znalcov aj znaleckých ústavov. Stanovenie hodnoty majetku podniku sa upravilo jedným súhrnným predpisom, keď pri stanovení jednotlivých zložiek majetku podniku sa vychádzalo priamo z platných znaleckých štandardov pre strojárstvo, elektrotechniku a cestnú dopravu.

Najväčší prínos predstavoval v oblasti usmernenia znalcov z odboru stavebníctvo, odvetvie oceňovanie nehnuteľností, keď spomínaná vyhláška obsahuje metodiku stanovenia všeobecnej (trhovej) hodnoty nehnuteľností formou znaleckého posudku. Dovtedy sa to mohlo udiť len formou tzv. Odborného posudku, ktorý bol súčasťou znaleckého posudku, vypracovaného podľa vyhl. č. 465/1991 Zb.

Pri výpočte sa zohľadňujú všetky okolnosti, ktoré majú vplyv na všeobecnú hodnotu ohodnocovaných objektov, okrem mimoriadnych vplyvov trhu (napr. príbuzenský vzťah medzi predávajúcim a kupujúcim, stav tiesne predávajúceho alebo kupujúceho a pod.).

Všeobecná hodnota pozemkov sa stanovuje

- a) v obciach, kde je už Ministerstvom financií SR schválená cenová mapa, podľa nej,
- b) metódou polohovej diferenciácie pomocou jednotkových cien za m² určených podľa platného cenového predpisu, ktoré sa preskúmateľne upravujú koeficientmi zohľadňujúcimi druh pozemku, technickú infraštruktúru, obchodnú polohu, polohu vzhľadom k osídleniu obce a počet obyvateľov obce.

Vo vyhláške sa prvýkrát riešila aj problematika vecného bremena, ktoré obmedzuje vlastníka budovy, stavby alebo pozemku v prospech iného. Zohľadnenie hodnoty vecného bremena pri stanovení trhovej hodnoty nehnuteľnosti na účely dražby vyžaduje napr. aj Exekučný poriadok.

Predchádzajúca právna úprava v prípadoch potreby stanovenia trhovej ceny v definovaných prípadoch umožňovala podanie len odborného posudku v spojení s cenou zistenou podľa cenového predpisu, ktorou je vyhl. č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov a trvalých porastov v znení neskorších predpisov. Na doplnenie uvádzam, že rovnaký predpis platil aj v Českej republike (vyhl. č. 393/1991 Sb.), avšak táto vyhláška bola s účinnosťou od 1. novembra 1994 nahradená vyhláškou č. 178/1994 Sb. Z dôvodu daňovej spravodlivosti bolo účelom zobjektívniť cenu nehnuteľností, keď v postupe zisťovania ceny podľa tejto vyhlášky sa zohľadňuje aj poloha oceňovanej nehnuteľnosti.

2.2.1 Dôvody vzniku a prínos vyhlášky č. 255/2000 Z.z.

Novela zákona o konkurze a vyrovnaní (zákon č. 238/2000 Z. z.) s účinnosťou od 1. augusta 2000 priniesla významnú úpravu aj v oblasti znaleckej činnosti, keď v § 18 ods. 4 ustanovila, že hodnota podniku alebo jeho časti sa stanoví znaleckým posudkom.

V článku IV tohto zákona sa určili kompetencie na vykonanie uvedeného ustanovenia, a to tým spôsobom, že novelou zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch (prvou od jeho účinnosti) sa doplnil § 21 novým odsekom 3, ktorý znie:

(3) Znalecký posudok o hodnote podniku na účely ustanovené osobitnými predpismi sú oprávnené podať len ústavy a iné pracoviská kvalifikované na znaleckú činnosť, ktoré sú

zapísané v zozname Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v znaleckom odbore podnikové hospodárstvo.

Znamená to, že v tomto legislatívnom rámci Ministerstvo spravodlivosti SR v súčinnosti s odbornými inštitúciami pripravilo a predložilo do schvaľovacieho procesu návrh vyhlášky o stanovení hodnoty podniku, jeho častí a zložiek majetku, ktorá sa stala účinnou zároveň s novelou zákona o konkurze a vyrovnaní, teda 1. augusta 2000. Vyhláška o stanovení hodnoty podniku, jeho častí a zložiek majetku podniku (ďalej len "vyhláška") bola uverejnená v čiastke 108/2000 Zbierky zákonov Slovenskej republiky pod číslom 255.

Uvedené podstatné zmeny prístupu k ohodnocovaniu majetku podnikov, predstavovali z hľadiska potrieb právnej praxe vrátane súdov významnú zmenu, ktorá bola nielen novou právnou úpravou stanovenia hodnoty podnikov, ale aj prvým právnym predpisom, ktorý problematiku postupu znaleckého ohodnotenia majetku stanovil všeobecne záväzným spôsobom.

Zámerom navrhovateľov bolo vytvoriť predpis, ktorý by komplexne riešil problematiku stanovenia hodnoty podniku, teda aj jednotlivých zložiek tohto majetku. Vychádzalo sa pritom zo skutočnosti, že stanovenie hodnoty cestných vozidiel, elektrotechnických zariadení, strojov a strojových zariadení je už upravené v týchto odboroch znaleckej činnosti znaleckým štandardom, a teda znalec podľa určených postupov môže stanoviť všeobecnú hodnotu tohto majetku. Iná situácia však bola v oblasti stanovovania hodnoty nehnuteľností. Znalci boli povinní postupovať podľa všeobecne záväzného predpisu, vyhlášky Ministerstva financií SR č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a náhradách za dočasné užívanie pozemkov v znení neskorších prepisov. Postup podľa tejto vyhlášky, teda *zisťovanie ceny nehnuteľností* je len na definované účely, najmä na účely zákona SNR č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností. Zistenú cenu možno chápať ako regulovanú cenu, ktorá nevyjadruje situáciu na trhu a v žiadnom prípade ju nemožno zamieňať so všeobecnou cenou, teda s cenou v mieste a čase. Z týchto dôvodov je neprípustné zistenú cenu akýmkoľvek spôsobom meniť alebo upravovať napríklad koeficientmi nárastu cien alebo indexmi Štatistického úradu SR.

Problematika oceňovania nehnuteľností sa prejavila aj v súdnej praxi a zaoberalo sa ňou aj občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu SR. V stanovisku uverejnenom v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov SR č. 5 – 6/1997 pod č. 43 sa uvádza:

"Primeranou náhradou" pri vysporiadaní zrušeného podielového spoluvlastníctva (§ 142 ods. 1 tretia veta Občianskeho zákonníka) je príslušný podiel všeobecnej ceny veci.

V odôvodnení stanoviska sa uvádza:

”Primeranú náhradu” je treba chápať ako hodnotový ekvivalent vyjadrený v peniazoch, umožňujúci podľa miestnych podmienok obstaranie podobnej veci, aká bola predstavovaná podielom spoluvlastníka, ktorý bol prisúdený ostatným spoluvlastníkom. Za takú nemožno považovať stanovenú náhradu vychádzajúcu zo zistenej ceny podľa cenového predpisu. K tomu, aby náhrada bola primeraná, musí byť závislá nielen na konštrukcii a vybavení, veľkosti a veku stavby, ale i na záujme o ňu, t. j. na dopyte a ponuke v danom mieste a čase. Musí ísť o náhradu, ktorá predstavuje objektívnu cenu, za ktorú by vec bolo možné predať. Primeranú náhradu, ako všeobecnú cenu určuje súd a nemôže túto povinnosť preniesť na iný subjekt, napríklad len na znalca, pretože tu nejde o postup podľa § 127 Občianskeho súdneho poriadku, kde treba odborne posudzovať napríklad obstarávacie náklady na zhotovenie stavby, jej kvalitu, vady a iné skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti, aj keď odborná znalecká mienka spravidla bude jedným z podkladov pri určení všeobecnej ceny.

Následne sa problematikou stanovenia všeobecnej ceny nehnuteľností muselo zaoberať aj ministerstvo spravodlivosti, ktoré v zmysle zák. č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov v znení neskorších predpisov organizuje, riadi a zabezpečuje výkon znaleckej činnosti. Postup znalcov v odbore stavebníctvo, odvetvie oceňovanie nehnuteľností na základe týchto kompetencií ministerstvo spravodlivosti upravilo metodickým pokynom č. 820/1998-50 s účinnosťou od 1. mája 1998, podľa ktorého znalec v prílohovej časti znaleckého posudku podľa uvedených metód môže formou odborného posudku stanoviť všeobecnú hodnotu nehnuteľnosti, avšak jeho závery nemôžu byť opatrené okrúhlou pečiatkou znalca.

Postup znalcov podľa uvedeného metodického pokynu bol prvým krokom k inému pohľadu na problematiku ohodnocovania nehnuteľností ako pohľadu čisto administratívneho.

Zároveň však treba poznamenať, že postupy podľa metodického pokynu č. 820/1998-50 ostali v platnosti v prípadoch, ak na stanovenie všeobecnej hodnoty nehnuteľnosti postačil odborný posudok, teda v prípadoch, ak účel posudku nie je právny úkon a na základe posudku sa priamo nerozhoduje. Ako príklad možno uviesť stanovenie hodnoty nehnuteľnosti na účely poskytnutia bankového úveru. Banka na základe posudku nerozhoduje, pretože podľa § 36g zákona č. 21/1992 Zb. o bankách (účinnosť do 31.12.2001) a rovnako aj podľa § 73 zák. č. 483/2001 Z.z. o bankách s účinnosťou od 1.1.2002, hodnotu nehnuteľnosti na účely poskytnutia úveru určuje banka.

Podľa metodického pokynu postupuje znalec aj vtedy, ak ide o vysporiadanie spoluvlastníctva, teda bezpodielového spoluvlastníctva manželov (BSM) a podielového spoluvlastníctva v prípade, ak nejde o hodnotu majetku podniku podľa vyhlášky.

Rovnako ostali v platnosti ustanovenia metodického pokynu o náležitostiach znaleckého posudku a o prílohách k znaleckému posudku, ktoré musia byť v takom rozsahu, aby zabezpečili v celom rozsahu jeho preskúmateľnosť.

Potreba znaleckého stanovenia všeobecnej hodnoty nehnuteľností vyplynula následne aj z noviel niektorých všeobecne záväzných právnych predpisov, keď na účely rozhodovania štátnych orgánov treba poznať skutočnú hodnotu nehnuteľnosti stanovenú znaleckým posudkom (novela Obchodného zákonníka – zák. č. 11/1998 Z. z., novela Exekučného poriadku – zák. č. 280/1999 Z. z., novela zákona o správe daní a poplatkov – zák. č. 219/1999 Z. z., novela zákona o konkurze a vyrovnaní – zák. č. 238/2000 Z. z.)

Možno preto konštatovať, že vyhláška č. 255/2000 Z. z. priniesla významnú zmenu vo výkone znaleckej činnosti znalcov z odboru stavebníctvo, odvetvie oceňovanie nehnuteľností, keď znalecký posudok o všeobecnej hodnote nehnuteľnosti vypracovaný podľa postupov uvedených vo vyhláške možno opatriť okrúhlou znaleckou pečiatkou. Znalcom z tých odborov znaleckej činnosti, v ktorých postupy stanovenia všeobecnej hodnoty už boli upravené znaleckým štandardom, vyhláška prináša poznanie, že tieto znalecké štandardy sa účinnosťou vyhlášky stali všeobecne záväznými predpismi.

Ako už bolo uvedené, vyhláškou sa vytvoril predpis, ktorý komplexne rieši problematiku stanovenia hodnoty majetku podniku, teda zaoberá sa všetkými zložkami majetku, ktoré sú evidované v účtovníctve, a tiež aj zložkami majetku v účtovníctve neevidovanými. Znamená to, že okrem nového pohľadu na postup stanovenia hodnoty nehnuteľného majetku, vyhláška prvýkrát v rámci platnej legislatívy priniesla usmernenie postupov aj pri ohodnocovaní nehmotného majetku, finančných investícií, zásob, pohľadávok a cudzích pasív.

Pri tvorbe predpisu v časti nehnuteľného majetku sa mohlo vychádzať z niektorých pripravovaných návrhov postupov stanovenia všeobecnej hodnoty tohto majetku, avšak v oblasti stanovenia všeobecnej hodnoty nehmotného majetku, finančných investícií, zásob, pohľadávok a cudzích pasív okrem znaleckého štandardu z roku 1993 (Stanovenie hodnoty podnikov) a niekoľkých teoretických článkov neboli k dispozícii žiadne materiály, ktoré by vychádzali aj z praktických skúseností pri ohodnocovaní týchto zložiek majetku. Znalecký štandard do ohodnotenia majetku priamo preberal údaje z účtovníctva, avšak podľa súčasných

poznatkov tento postup neplní hlavný cieľ, neobjektivizuje hodnotu spomínaných zložiek majetku.

Preto v etape prípravy vyhlášky sa najväčší dôraz kládol na získanie poznatkov a údajov z praxe a spolu s niektorými učebnicovými príkladmi sa z týchto podkladov vytvoril základ navrhovaných postupov. Získavanie údajov z praxe, najmä od aktívnych znaleckých organizácií bolo zložité aj vzhľadom na to, že tieto subjekty si (pochopiteľne) chránia svoje know-how.

Z uvádzaných dôvodov je celkom namieste konštatovať, že prvý komplexný materiál nemohol byť úplný a dokonalý a nemohol tiež prihliadať na všetky prípady, ktoré sa vyskytujú v praxi pri ohodnocovaní podnikov. Dalo sa predpokladať, že ustanovenia vyhlášky sa v prílohovej časti budú dopĺňať v závislosti od získaných poznatkov. V časti komentára k jednotlivým ustanoveniam a prílohám vyhlášky sú bližšie uvedené niektoré postupy, ktoré sa považujú za postupy v súlade s vyhláškou. Tieto postupy mohli byť použité pri ohodnocovaní majetku podniku ako celku a tiež pri ohodnocovaní jednotlivých zložiek majetku podniku.

Preto veľmi dôležitým údajom v znaleckom posudku z hľadiska jeho preskúmateľnosti musí byť presné definovanie právneho úkonu, na ktorý má byť znalecký posudok použitý.

2.2.2 Nová terminológia, metódy a aplikácia

V § 2 sa poukazuje na skutočnosť, že doterajšie postupy zisťovania ceny nehnuteľností alebo stanovenia hodnoty podnikov upravené inými predpismi sa nemenia. Vyhláška sa teda nedotýka postupu zisťovania ceny nehnuteľností podľa vyhlášky Ministerstva financií SR č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, úhradách za zriadenie práva osobného užívania pozemkov a náhradách za dočasné užívanie pozemkov v znení neskorších predpisov, napr. na účely zákona č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností. Teda nemenia sa postupy znalcov pri zisťovaní ceny nehnuteľností na účely dedičského konania. Ďalej sa nemenia postupy stanovenia hodnoty podnikov v procese privatizácie upravené na základe uznesenia vlády SR č. 404/1991 výmerom Ministerstvom financií SR č. 6/55/1992 a znaleckým štandardom Ministerstva spravodlivosti SR č. 8647/93-50. Rovnako sa nemenia postupy pri stanovení ceny bytu pri prevode vlastníctva bytov a nebytových priestorov podľa zákona č. 182/1993 Z. z.

V § 3 sa definujú pojmy používané pri stanovení hodnoty majetku podniku. Tieto pojmy sú podriadené základnému princípu postupu ohodnotenia majetku podniku, ktorý podľa vyhlášky spočíva na objektivizácii jednotlivých položiek majetku vedených v účtovníctve. Objektivizácia hodnoty majetku podniku na úroveň jeho všeobecnej hodnoty je v tomto postupe najdôležitejšia činnosť znalca ako osobitne kvalifikovaného odborníka v danej oblasti.

Potreba objektivizovať hodnotu majetku podniku vychádza zo skutočnosti, že hodnota majetku vedená v účtovníctve je len administratívny údaj, ktorý nezodpovedá hodnote majetku podniku v danom mieste a čase, teda jeho všeobecnej hodnote. Stanovená všeobecná hodnota majetku podniku podľa vyhlášky sa podľa účelu znaleckého posudku stáva napríklad vyvolávacou cenou na dražbe pri jeho odpredaji alebo hodnotou nepeňažného vkladu do spoločnosti.

Pojmy používané pri znaleckom stanovení všeobecnej hodnoty majetku podniku sa definovali tak, aby boli v súlade so súvisiacimi predpismi, najmä so zákonom o účtovníctve, Obchodným zákonníkom a zákonom o daniach z príjmov. Dôraz sa kladie na reprodukčnú hodnotu obstarávaciu (hodnota nadobudnutia bez odpočtu opotrebovania) a zostatkovú (niekedy označovanú ako časová hodnota), čo je hodnota obstarávacia znížená o opotrebovanie.

Z hľadiska kompetencií výkonu znaleckého stanovenia hodnoty majetku podniku je určujúci § 4:

- ak treba stanoviť hodnotu majetku celého podniku alebo časti podniku so samostatnou evidenciou majetku, na stanovenie hodnoty sú príslušné ústavy a iné pracoviská kvalifikované na znaleckú činnosť zapísané v zozname Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v znaleckom odbore podnikové hospodárstvo (ďalej len "znalecká organizácia"),
- ak na definovaný účel treba ohodnotiť len zložky majetku podniku, ohodnotenie vykoná znalec príslušného znaleckého odboru zapísaný v zozname znalcov.

Ak napríklad na účely zákona o konkurze a vyrovnaní treba ohodnotiť len cestné vozidlá, ich ohodnotenie vykoná znalec z odboru doprava cestná, alebo ak sa má stanoviť hodnota samostatnej stavby, príslušný je znalec z odboru stavebníctvo, odvetvie oceňovanie nehnuteľností. Môže sa však vyskytnúť aj potreba stanovenia hodnoty súboru viacerých stavieb. V takom prípade musí znalec vedieť zväžiť, či vzhľadom na rozsah a požadovaný termín je schopný podať posudok. Ak podanie posudku vyžaduje tímovú prácu, znalecký

posudok môže vypracovať znalecká organizácia. Rovnaký postup možno zvoliť aj v prípade, ak treba ohodnotiť väčší súbor strojov alebo iných zariadení v rámci jedného znaleckého odboru.

Vo všeobecnosti platí zásada, že jednotlivé zložky hmotného majetku sa ohodnotia majetkovou metódou. Podnikateľskú metódu možno použiť len v prípade, ak ohodnocovaný podnik ostáva v rovnakej prevádzke aj po jeho ohodnotení. To platí aj v prípade stanovenia podnikateľskej hodnoty jednotlivého nehnuteľného majetku, teda ak výnos z budovy, haly alebo stavby bude pokračovať aj po ohodnotení. Podnikateľská hodnota sa použije tiež pri postupe stanovenia hodnoty napríklad obchodného mena spoločnosti.

Ďalším určujúcim faktorom použitia podnikateľskej metódy je účel posudku. Ak pôjde o nepeňažný vklad do spoločnosti, hodnota majetku musí byť stanovená k termínu zápisu do obchodného registra, teda majetkovou metódou. Nemožno preto uvažovať budúce odčerpateľné zdroje.

Dôležitým predpokladom stanovenia hodnoty majetku podniku sú podklady, ktoré objednávateľ posudku musí predložiť znaleckej organizácii. Rozsah týchto dokladov tvoriace prílohu posudku, musí byť taký, aby znalecký posudok bol v celom rozsahu preskúmateľný. V objednávke posudku musí byť stanovený aj dátum, ku ktorému sa stanovuje hodnota majetku. Tento dátum zároveň ohraničuje stav majetku, teda objednávateľ musí predložiť súpis majetku k dátumu, ku ktorému požaduje ohodnotenie.

Vzhľadom na následné rozhodovanie o majetku (napr. odpredajom vo verejnej dražbe), znalecký posudok na definovaný a ohraničený stav rozsahu majetku by mal byť z dôvodu jeho aktuálnosti vypracovaný do pol roka od dátumu, ku ktorému sa tento majetok určil. Ak od dátumu ohraničenia majetku do termínu vypracovania znaleckého posudku uplynulo viac ako pol roka, ohodnotenie majetku podniku sa vykoná k dátumu, kedy sa o majetku rozhoduje. To znamená, že znalec alebo znalecká organizácia stanoví hodnotu určeného stavu a rozsahu majetku k dátumu vypracovania znaleckého posudku. V zásade by teda malo vždy platiť, že na stanovenie hodnoty majetku podniku sa použije predpis platný k termínu vypracovania znaleckého posudku a stanovená hodnota majetku podniku musí byť aktuálna k termínu, kedy sa o majetku rozhoduje.

Prvýkrát boli legislatívne uvedené jednotlivé metódy stanovenia hodnoty majetku podniku uvádzané v § 6, ktorých definícia platí doposiaľ. Možno ich základne charakterizovať takto:

- a) majetková metóda; podľa tejto metódy sa stanoví majetková hodnota, ktorá vyjadruje hodnotu prevádzkovo dôležitého a potrebného majetku podniku, zníženú o hodnotu

cudzích pasív. Postupom podľa tejto metódy sa objektivizujú údaje účtovnej evidencie z podsúvahových účtov stále aktíva, obežné aktíva a cudzie pasíva.

- b) podnikateľská metóda; táto metóda je založená na posudzovaní budúcich výnosov (prínosov, príjmov, zisku) podniku, teda odčerpateľných zdrojov, s uvažovaním hodnoty prevádzkovo neupotrebitel'ného majetku. Podnikateľská hodnota sa stanovuje za predpokladu ďalšieho pokračovania prevádzky podniku ("going concern" princíp).
- c) likvidačná metóda; hodnota majetku podniku sa stanoví likvidačnou hodnotou v prípade, ak je podnik alebo časť podniku v likvidácii alebo v konkurze. Základný postup vychádza z majetkovej metódy, pričom sa zohľadňuje možnosť speňazenia tohto majetku.
- d) kombinačná metóda; touto metódou nazývanou aj ako metódou praktikov sa stanoví hodnota podniku váženým priemerom majetkovej a podnikateľskej hodnoty. Postup podľa tejto metódy sa neodporúča použiť, ak sa majetková hodnota a podnikateľská hodnota výrazne líšia.
- e) porovnávací metóda; postupom podľa tejto metódy možno stanoviť hodnotu podniku na základe porovnania so vzorovými podnikmi rovnakého odvetvia a zamerania, porovnateľnej veľkosti a štruktúry, o ktorých sú známe údaje o ich kúpe alebo predaji. Metódu v súčasných podmienkach možno použiť len pri ohodnotení menších podnikov.

Aplikácia vyhlášky znalcami je upravená v § 7 vyhlášky, kde sa uvádza postup stanovenia hodnoty zložiek majetku. Zložky majetku podniku [§ 3 písm. n) vyhlášky] pre potreby znaleckej organizácie ohodnocujú znalci príslušných znaleckých odborov, napríklad:

- *stroje a strojové zariadenia* znalci z odboru strojárstvo,
- *cestné vozidlá* znalci z odboru doprava cestná,
- *pozemky, budovy, haly a stavby* znalci z odboru stavebníctvo, oceňovanie nehnuteľností,
- *elektrotechnické zariadenia slaboprúdové* znalci z odboru elektrotechnika slaboprúdová,
- *elektrotechnické zariadenia silnoprúdové* znalci z odboru elektrotechnika silnoprúdová,
- *pestovateľské celky trvalých porastov (lesy)* znalci z odboru lesné hospodárstvo,
- *umelecké diela* znalci z odboru umelecké diela.

Ako pokračovanie v nastúpenom postupe stanovovania hodnoty majetku podniku možno považovať vyhlášku č. 86/2002 Z.z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku s účinnosťou od 1. marca 2002. Aj keď vychádza z rovnakého splnomocňovacieho ustanovenia zákona č. 36/1967 Zb. ako vykonávací predpis k zákonu o konkurze a vyrovnaní, podľa novej vyhlášky možno majetok posudzovať vo všeobecnosti, teda nielen majetok podniku. Predmet úpravy (§ 1), v súlade s legislatívnymi pravidlami mal však predovšetkým rešpektovať dôvod úpravy. V § 3 (vymedzenie základných pojmov) v ods. 1 písm. e) sa definuje iný majetok vo vlastníctve inej osoby ako podnikateľ, avšak chýba odkaz na osobitný zákon.

V § 3 ods. 2 sa definuje všeobecná hodnota majetku, ako “znalecký odhad ceny majetku ku dňu ohodnotenia dosiahnuteľnej v bežnom obchodnom styku v danom mieste a čase vrátane dane z pridanej hodnoty.” Ak sa vyhláška vzťahuje na majetok všeobecne, potom aj definície musia byť v súlade s prijatou úpravou. Nie každý majetok môže byť predmetom bežného obchodného styku, a nie každá hodnota majetku sa vyžaduje vyjadriť s daňou z pridanej hodnoty. Ak pri ohodnocovaní majetku podniku sú východiskové údaje, teda nadobúdacie ceny jednotlivých zariadení vedené v účtovníctve bez dane, potom aj vo výsledkoch znaleckého postupu sú stanovené všeobecné hodnoty bez dane. Tieto postupy upravujú príslušné znalecké štandardy, pričom znalec vo výsledku musí vždy uviesť, či stanovená hodnota je s daňou alebo bez dane. Z účelu znaleckého posudku musí jednoznačne vyplývať aj tvar výslednej hodnoty. V praxi sa totiž môže vyskytnúť prípad, že východiskové údaje sú bez dane z pridanej hodnoty a znalec v snahe stanoviť všeobecnú hodnotu ohodnocovaného majetku (teda odhadnúť cenu majetku v danom mieste a čase), daň z pridanej hodnoty „započíta“ v postupe výpočtu, napr. koeficientom predajnosti. Tento postup je však nesprávny, pretože ak východiskové údaje sú bez dane, potom výslednú všeobecnú hodnotu s daňou možno stanoviť len pripočítaním platnej sadzby dane. V spomínanej definícii preto koniec vety “vrátane dane z pridanej hodnoty” je nadbytočný a bez definovania správneho postupu môže byť zavádzajúci.

Na doplnenie uvádzam, že zistená cena nehnuteľností v zmysle cenového predpisu (vyhl. č. 465/1991 Zb. v platnom znení) sa podľa stanoviska Ministerstva financií SR považuje vždy za cenu vrátane dane z pridanej hodnoty.

Ďalšia zásadná pripomienka vecného charakteru sa týka ustanovenia § 5 ods. 9, podľa ktorého by sa stanovená výsledná všeobecná hodnota mala zaokrúhľovať na celé slovenské tisíckoruny. Aj napriek skutočnosti, že toto ustanovenie je zaradené do § 5 s názvom „Stanovenie všeobecnej hodnoty majetku podniku a jeho častí“, pričom v odseku 9 sa uvádza len „výsledná všeobecná hodnota“, možno konštatovať, že vzhľadom na takto formulované

ustanovenie, na predmet úpravy (§ 1) a možnosť aplikovania postupu stanovenia hodnoty majetku aj v súlade s § 3 ods. 1 písm. e), je ustanovený postup zaokrúhľovania vo všeobecnosti neprijateľný. Spôsob zaokrúhľovania uvádzajú príslušné znalecké štandardy, pričom na tisíckoruny sa zaokrúhľuje stanovená hodnota nad stotisíc Sk. Napríklad, pokiaľ by sa v znaleckom posudku na účely trestného konania [v súlade s predmetom úpravy podľa § 1 ods. 2)] zaokrúhlila stanovená hodnota, ktorá by sa pohybovala do desaťtisíc korún⁹⁾, na tisíckoruny, potom by následkom zaokrúhlenia mohlo dôjsť k rekvalifikácii skutku

⁹⁾ V zmysle § 89 ods. 13 Trestného zákona sa škodou nie nepatrnou rozumie škoda dosahujúca najmenej výšku minimálnej mesačnej mzdy (od 1. októbra 2002 podľa nariadenia vlády SR č. 514/2002 Z.z. je výška minimálnej mzdy 5 570 Sk).(priestupok – trestný čin alebo naopak). Preto ustanovenie § 5 ods. 9 ako súčasť všeobecných ustanovení je nenáležité, a postup zaokrúhľovania mal byť upravený v prílohovej časti.

Celkový rozsah vyhlášky sa rozšíril o jednu prílohu (č. 13), o stanovenie vplyvu činnosti podniku na životné prostredie. V prílohe č. 1 sa odlišil postup pri stanovovaní všeobecnej hodnoty majetku podniku likvidačnou metódou po skončení podnikateľskej činnosti likvidáciou a postup stanovenia všeobecnej hodnoty majetku podniku na účely konkurzu, z dôvodu rozdielnosti týchto právnych úkonov a rozdielnosti povinností likvidátora a správcu konkurznej podstaty.

Upravené boli aj prílohy týkajúce sa stanovenia hodnoty hmotného majetku (nehnutelnosti, stroje, elektrotechnické zariadenia, dopravné prostriedky), keď zároveň vznikol rozpor medzi terminológiou najmä v prílohovej časti vyhlášky a terminológiou používanou v platných znaleckých štandardoch, na ktoré vyhláška odkazuje. Podstatné rozdiely medzi týmito predpismi sú aj v postupoch stanovenia všeobecnej hodnoty, keď podľa príloh č. 4 a 5 vo výpočte technického stavu strojov a strojových zariadení a technického stavu elektrotechnických zariadení sa zaviedol koeficient morálneho opotrebovania (k_{MO}) a vo výpočte všeobecnej hodnoty elektrotechnických zariadení aj koeficient predajnosti (k_p), avšak oba koeficienty bez definovania ich číselného rozpätia. Ich používanie môže byť prínosom v postupoch znalcov, avšak len za definovaných podmienok. Vzhľadom na to, že tieto podmienky definované nie sú, ide o závažný nedostatok, pretože tieto koeficienty v konečnom dôsledku zásadne ovplyvňujú postup stanovenia hodnoty, pričom nie je zabezpečená preskúmateľnosť znaleckého posudku.

Napriek tomu, že vyhláška v súlade s predmetom úpravy (§ 1) sa týka majetku vo všeobecnejšom ponímaní, teda nielen majetku podniku, v prílohovej časti sa tieto skutočnosti neodrazili v zodpovedajúcom rozsahu, keď napríklad v prílohe č. 4 (Postup stanovenia

všeobecnej hodnoty strojov, strojových zariadení, dráhových vozidiel, plavidiel a lietadiel) sa v základných pojmoch a názvosloví tieto definície vzťahujú k majetku podniku (štandardná výbava zložky majetku podniku, mimoriadna výbava zložky majetku podniku, technická životnosť zložky majetku podniku, doba prevádzky zložky majetku podniku, zostatkové percento prevádzkyschopnosti zložky majetku podniku, atď., celkove vo vyše dvadsiatich definíciách). Podobne v prílohe č. 5 (Postup stanovenia všeobecnej hodnoty elektrotechnických zariadení) sa definície týkajú zložiek majetku podniku.

Ďalšia nezrovnalosť, vecný rozpor je medzi základnou časťou vyhlášky v § 11 (Finančné investície) a prílohou č. 7 (Stanovenie všeobecnej hodnoty finančných investícií). V § 11 oproti vyhl. č. 255/2000 Z.z. (§ 19) je iné členenie finančných investícií, keď napr. medzi finančné investície nie sú zaradené pôžičky podnikom v skupine. Napriek tomu znenie prílohy č. 7 vyhl. č. 86/2000 Z.z. je úplne zhodné s pôvodným znením prílohy č. 7 (Stanovenie hodnoty finančných investícií) vyhl. č. 255/2000 Z.z., keď pojmovo ani obsahovo nezodpovedá upravenému zneniu § 11 novej vyhlášky.

Na základe snahy zjednotiť používané pojmy v celom znení vyhlášky sa v prílohe č. 10 (Stanovenie všeobecnej hodnoty finančného majetku) vyskytuje neobvyklá definícia, a to: "všeobecná hodnoty peňazí a cenín je ich *východisková* hodnota. Správne by malo byť: všeobecná hodnoty peňazí a cenín je ich *nominálna* hodnota.

Z uvádzaných dôvodov možno preto vyhlášku č. 86/2002 Z.z. považovať za snahu o ďalší krok v úprave metodických postupov pri stanovovaní všeobecnej hodnoty majetku, ktorý sa však úplne nevydaril. Pozitívne prínosy (napr. príloha č. 1) však zatienili niektoré nedostatky vyplývajúce z nerešpektovania známych súvislostí najmä z ohodnocovania hmotného hnutel'ného majetku.

Či zámery spracovateľov vyhlášky o zjednotenie terminológie (najmä v oblasti oceňovania nehnuteľností) príjme aj odborná verejnosť, ukáže až vyhodnotenie aplikovania tejto vyhlášky v praxi. Napriek tejto snahe však treba konštatovať, že sa nepodarilo odstrániť všetky terminologické rozpory, pretože v súvisiacich predpisoch sa objavili ďalšie nové pojmy. V novele Exekučného poriadku (zák. č. 32/2002 Z.z.) sa vysvetľuje pojem "trhová cena" a v novele Obchodného zákonníka (zák. č. 500/2001 Z.z.) sa v § 59 zaviedol pojem "hospodárska hodnota".

Komentár k ustanoveniam vyhlášky č. 86/2002 Z.z.:

Vyhláška je spracovaná tým spôsobom, že základné pojmy a všeobecné ustanovenia sú v prvej a druhej časti vyhlášky. V tretej časti, v osobitných ustanoveniach sú definované

jednotlivé časti majetku. V prílohovej časti sú aj formou matematických vzťahov uvedené podrobné metodické postupy stanovenia všeobecnej hodnoty podniku a častí podniku (príloha č. 1), nehmotného majetku (príloha č. 2) a jednotlivých zložiek majetku podniku (prílohy č. 3 až 12); príloha č. 13 (Vplyv činnosti podniku na životné prostredie) postupy stanovenia týchto vplyvov podrobnejšie neupravuje. Jednotlivé prílohy sú určené znalcom ako postupy zabezpečujúce preskúmateľnosť znaleckého posudku (podobnú skladbu mala aj vyhláška č. 255/2000 Z.z.)

V prvom paragrafe sa vymedzil predmet úpravy, keď splnomocňovacie ustanovenie na vydanie vyhlášky vychádza z prvej (nepriamej) novely zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch, ktorú priniesol novelizovaný zákon o konkurze a vyrovnaní (zák. č. 238/2000 Z.z.) v čl. IV.

V § 2 sa predmet úpravy vymedzuje negatívne, teda uvedené sú prípady, v ktorých sa postup podľa vyhlášky nepoužije (podobne ako vo vyhl. č. 255/2000 Z.z.). Podľa tohto ustanovenia sa nestanovuje všeobecná hodnota majetku, ktorý v súlade s Ústavou SR je vo výlučnom vlastníctve štátu (nerastné bohatstvo, podzemné vody, prírodné liečivé zdroje, vodné toky), ani pri prevode majetku vo vlastníctve štátu na iné subjekty (podľa zákona č. 92/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, nazývaného aj zákonom o veľkej privatizácii). V tomto prípade, ak ide o prevod majetku štátu na iné osoby, použije sa postup v súlade so znaleckým štandardom na stanovenie hodnoty podnikov (pozri bod 8 zoznamu znaleckých štandardov a metodických pokynov v kapitole 2) a výmerom Ministerstva financií SR č. 6/55/1992 (postup je podrobnejšie opísaný v kapitole 3.6.1).

Postup podľa vyhlášky č. 86/2002 Z.z. sa nepoužije ani v prípadoch, pre ktoré platí iný predpis, teda na účely ktoré vymedzuje rozsah platnosti vyhlášky č. 465/1991 Zb. o cenách stavieb, pozemkov, trvalých porastov, .. v znení neskorších predpisov. Postup podľa vyhlášky č. 465/1991 Zb. sa využíva najmä na účely zákona č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností v znení neskorších predpisov. Podľa § 10 tohto zákona základom dane z prevodu a prechodu nehnuteľností je dohodnutá cena, najmenej však cena zistená podľa vyhlášky č. 465/1991 Zb. v znení platnom v čase zápisu práv do katastra nehnuteľností.

Podľa vyhlášky č. 86/2002 Z.z. sa nestanovuje ani cena bytu alebo nebytového priestoru na účely zákona č. 182/1993 Z.z. o prevode vlastníctva bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov, pretože cena bytu, nebytového priestoru v dome

a cena pozemku sa zisťuje priamo podľa tohto zákona, a to podľa ustanovení § 17, § 18, § 18a a § 18b⁵.

V ustanoveniach § 3 sa na účely vyhlášky definujú základné pojmy súvisiace s majetkom podniku (časť podniku, zložka majetku podniku), pričom definícia podniku vychádza priamo z obchodného zákonníka (§ 5). Definujú sa tiež pojmy *všeobecná hodnota majetku*, *objektívizácia* ako postup znaleckého stanovenia všeobecnej hodnoty, ktorý zohľadňuje najmä technický stav a vplyv trhu. Pojem *východisková hodnota* je definovaný ako nadobúdacia alebo znovunadobúdacia hodnota majetku v čase jeho ohodnotenia. Postup jej stanovenia sa uvádza v príslušných prílohách vyhlášky. *Účtovná hodnota majetku podniku alebo jeho častí* sa definuje ako hodnota vyplývajúca z účtovnej evidencie alebo z inej evidencie, slúžiaca ako vstupný údaj v postupe stanovenia všeobecnej hodnoty majetku podniku. *Odčerpateľný zdroj* je peňažné vyjadrenie úžitku vytvoreného podnikom ako dôsledok jeho podnikateľských aktivít a ktorého výška závisí od vývoja podniku v predchádzajúcom období, od súčasného postavenia na trhu a predovšetkým od jeho ďalšieho predpokladaného vývoja.

Z hľadiska kompetencií výkonu znaleckého stanovenia hodnoty majetku podniku je určujúci § 4:

- ak treba stanoviť hodnotu majetku celého podniku alebo časti podniku so samostatnou evidenciou majetku, na stanovenie hodnoty sú príslušné ústavy a iné pracoviská kvalifikované na znaleckú činnosť zapísané v zozname Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v znaleckom odbore podnikové hospodárstvo (ďalej len "znalecká organizácia"),
- ak na definovaný účel treba ohodnotiť len zložky majetku podniku, ohodnotenie vykoná znalec príslušného znaleckého odboru zapísaný v zozname znalcov.

Aj druhá časť vyhlášky č. 86/2002 Z.z. má podobnú skladbu ako pôvodná vyhláška. Ustanovené sú v nej postupy stanovenia všeobecnej hodnoty majetku podniku a jeho častí, keď podľa účelu znaleckého posudku sa pre znaleckú organizáciu definuje päť metód, a postupy stanovenia všeobecnej hodnoty zložiek majetku.

⁵ Na účely zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov môže znalec na požiadanie nadobúdateľa podať znalecký posudok len v súvislosti so zisťovaním technického stavu bytu a nebytového priestoru (§ 5 ods.1 písm. f) Príslušný postup je upravený znaleckým štandardom (č. 7 zoznamu v kap. 1.2).

2.2.3 Súčasne platná legislatíva upravujúca znaleckú činnosť a ohodnocovanie

S účinnosťou od 1. septembra 2004 vstúpili do platnosti nová legislatíva upravujúca znaleckú činnosť. Jedná sa o zákon č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch (ďalej len zákon o znalcoch).

Zákona o znalcoch predkladateľ kontinuálne nadviazal na rad predchádzajúcich predpisov, ktoré upravovali činnosť znalcov a tlmočníkov v predošlom období. Išlo najmä o zákon č. 167/1949 Zb. o stálych prísazných znalcoch a tlmočníkoch, ďalej o zákon č. 47/1959 Zb. o úprave právnych pomerov znalcov a tlmočníkov a hlavne v poslednom rade 37 rokov platný zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a súdnych tlmočníkoch.

Bola potreba reagovať na novú politicko-spoločenskú situáciu, ktorá nastala po roku 1989, nakoľko dovtedy platný zákon nedostatočne pokrýval všetky právne vzťahy, ktoré v trhovom hospodárstve vznikali na znaleckú činnosť. Transformácia monopolného štátneho vlastníctva formou privatizácie štátneho majetku do súkromnej sféry, nebývalý rozvoj súkromno-právnych vzťahov s medzinárodnými prvkami, najmä pod vplyvom integračných aktivít Slovenskej republiky vo vzťahu k medzinárodným organizáciám a zoskupeniam. Táto právna norma vyplynula aj z potreby harmonizovať náš právny poriadok s právom Európskej únie.

Nový zákon nielenže zotrváva na osvedčených pojmach „znalec“ a „tlmočník“, ale súčasne zavádza nový terminologický pojem „prekladateľ“. Upravujú sa statusové otázky a identifikačné znaky znalcov, tlmočníkov a prekladateľov, definuje sa znalecká, tlmočnická a prekladateľská činnosť a jej postavenie, rozsah a obsah pôsobnosti znalcov, tlmočníkov a prekladateľov pri výkone ich činnosti, zodpovednosť, inštitút dočasného pozastavenia výkonu znaleckej a tlmočnickej činnosti, ktorý je bežný v zákonoch upravujúcich statusové záležitosti, spôsob odmeňovania, kompetencie ministra spravodlivosti a Ministerstva spravodlivosti SR v oblasti organizácie, riadenia, výkonu a kontroly znaleckej, tlmočnickej činnosti a prekladateľskej činnosti. Takisto je upravená aj pôsobnosť znaleckých ústavov, ako vrcholných vedeckých pracovísk, ktoré sú garantom odbornosti pri výkone znaleckej činnosti a v spolupráci z ministerstvom spravodlivosti budú zabezpečovať vzdelávanie znalcov, tlmočníkov a prekladateľov a iné úlohy potrebné pre zabezpečenie kvalitného výkonu znaleckej, tlmočnickej alebo prekladateľskej činnosti.

Ak by som to mal zhrnúť, starší zákon bol len aktualizovaný, doplnený pojem „prekladateľ“, zabezpečené centrálné riadenie činnosti a kontrola priamo Ministerstvom spravodlivosti, doplnené vzdelávanie a najmä preskúšanie znalcov v stanovených termínoch,

čo malo viesť a vedie k vyčiarkovaniu zo zoznamov a najmä ľahšie trestanie a perzekvovanie znalcov. Toto svoje tvrdenie ďalej rozvediem, pričom sa odvolávam na dôvodovú správu predloženú s novým zákonom na schválenie do vlády a parlamentu

Zákon explicitne uvádza, že výkon znaleckej, tlmočnickej činnosti a prekladateľskej činnosti nie je podnikaním podľa Obchodného zákonníka ani podľa Živnostenského zákona (§2, odst.7 zákona). Výkon tejto činnosti má preto charakter vedľajšej činnosti popri zamestnaní u fyzických osôb ako aj u právnických osôb, kde nemôže tvoriť hlavnú („jedínú“) náplň ich podnikania alebo činnosti.

Návrh zákona ďalej upravuje možnosť zápisu do zoznamu znalcov, tlmočníkov a prekladateľov aj pre fyzické a právnické osoby s trvalým pobytom alebo sídlom mimo územia SR. V prípade že takéto osoby sa podľa právnych predpisov niektorej z krajín Európskej únie alebo zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore považujú za znalcov, tak sa zapisujú do zoznamu bez splnenia požadovaných kritérií. Určitú výnimku, a to iba pre vymenované znalecké odbory, vytvára podmienka podrobiť sa vyrovnávacej skúške. Po jej úspešnom vykonaní bude zahraničný expert zapísaný do zoznamu – to neplatí pre právnickú osobu. V prípade tlmočníkov a prekladateľov navyše odpadá podmienka trvalého pobytu na území Európskej únie alebo zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore, nakoľko je požiadavka, aby osoby z celého sveta ovládajúce aj mimoeurópske jazyky boli zapísané v zozname.

Zákonom takisto upravuje možnosť výkonu znaleckej, tlmočnickej a prekladateľskej činnosti v súkromnej sfére na základe dohody s inými právnickými alebo fyzickými osobami na ich súkromné účely ako je vyhotovovanie znaleckých posudkov pre komerčne pôsobiace subjekty, poisťovne, bankový sektor, pre hypotekárne obchody na účely ohodnotenia hnutelných vecí a nehnuteľností, preklady listín pre súkromné firmy atď. V týchto prípadoch platí samozrejme zmluvná voľnosť a odmena za takúto činnosť závisí len od dohody zmluvných strán.

Znalec, tlmočník ako aj prekladateľ musí uzatvoriť aj poistenie zo zodpovednosti za škodu, ktoré bude chrániť najmä druhú stranu za škodu spôsobenú výkonom znaleckej, tlmočnickej alebo prekladateľskej činnosti. Tento fakt je prinajmenšom diskutabilný, nakoľko sú znalci, resp. tlmočníci, ktorí vzhľadom na svoj odbor poskytujú málo úkonov a preto poistenie je likvidačné. Toto opatrenie viedlo až k likvidácii niektorých odborov, čo sa v súčasnosti prejavuje nedostatkom znalcov, špecialistov.

Vymedzenie predmetu zákona je rozdelené, s prihliadnutím na špecifiká znaleckej, tlmočnickej (prekladateľskej) činnosti, do štyroch hlavných obsahových častí, ktoré sú štrukturálne rozvrhnuté nasledovne :

- druhá časť – Znalci,
- tretia časť – Tlmočníci a prekladatelia,
- štvrtá časť – Sankcie,
- piata časť – Pôsobnosť ministerstva v oblasti výkonu znaleckej činnosti, tlmočnickej činnosti a prekladateľskej činnosti.

Pre tretie osoby, pre ktoré je súhrnné označenie „pre občanov, podnikateľské subjekty, verejnoprávne inštitúcie, orgány verejnej moci“⁶ súčinnosťná povinnosť, tzn. na základe vyžiadania znalca poskytnúť podklady⁷, ktorými tieto tretie osoby disponujú a ktoré sú potrebné na to, aby znalecký (tlmočnický, resp. prekladateľský) úkon bol riadne vykonaný.

Osoby poskytujúce podklady, doklady, listiny, predmety a iné veci nevyhnutné na dosiahnutie činnosti znalca (tlmočníka alebo prekladateľa) sa teda nemusia obávať ich zneužitia, prípadne vydania neoprávnenej osobe. Rovnako na dôverné údaje alebo utajované skutočnosti, s ktorými sa znalec oboznámil počas výkonu svojej činnosti, sa bude vzťahovať mlčanlivosť znalca⁸. Porušenie povinnosti mlčať voči subjektom súkromného alebo verejného práva môže naplniť skutkovú podstatu trestného činu „Ohrozovanie obchodného tajomstva, bankového tajomstva a daňového tajomstva“ uvedenú v § 122 Trestného zákona. Rovnako v prípade porušenia mlčanlivosti voči orgánom verejnej moci môže znalcovi vzniknúť trestná zodpovednosť pri naplnení trestného činu „Vyzvedačstvo“ uvedeného v § 105 Trestného zákona alebo „Ohrozenie utajovanej skutočnosti“ uvedené v § 106 až § 107 citovaného zákona⁹. Pozbavenie mlčanlivosti znalca môže len zadávateľ alebo minister spravodlivosti s výnimkou tých prípadov, pokiaľ táto kompetencia nie je daná iným rezortným ministrom alebo ústavným činiteľom.

Existuje spoločné a jednoznačné označenie „ZNALEC“, ktorí sa podľa spôsobu výkonu tejto funkcie delia na:

⁶ Orgánom verejnej moci sa v zmysle článku 26 ods. 5 ústavy Slovenskej republiky rozumejú všetky štátne orgány, orgány štátnej správy, orgány samosprávy obce (mesta) ako aj orgány prokuratúry.

⁷ podľa § 127 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku požiadať sudcu, aby účastníkovi, prípadne i niekomu inému uložil povinnosť predložiť znalcovi potrebné predmety, podať mu potrebné vysvetlenia, alebo aby niečo vykonal alebo znášal, ak je to na podanie znaleckého posudku potrebné

⁸ Zákon č. 241/2001 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁹ Trestný zákon

- a) znalcov - fyzické osoby : ide o znalcov, ktorých poznáme aj z minulosti,
- b) znalcov - právnické osoby : ide o doteraz známe ústavy a iné pracoviská kvalifikované na znaleckú činnosť (známe ako tzv. „znalecké organizácie“), ktoré podľa doterajších predpisov vykonávali svoju činnosť od začiatku 90-tych rokov pre potreby veľkej privatizácie v odbore podnikové hospodárstvo
- c) znalecké ústavy – ide o terminologicky nový pojem, ktorým sa odlišia znalci právnické osoby od znaleckých ústavov, ktoré okrem výkonu samotnej znaleckej činnosti plnia aj funkciu metodického, riadiaceho, vzdelávacieho centra v jednotlivých odvetviach znaleckých odborov.

Zákon pozná aj pojem tzv. znalci „ad hoc“, resp. znalci na jeden prípad (§ 15 zákona). Títo znalci môžu byť ustanovení iba v konaní prebiehajúcom pred príslušným orgánom verejnej moci a pri splnení podmienok uvedených v návrhu zákona, tzn. dobrovoľnosť ustanovenej osoby a časová alebo iná núdza pre konajúci orgán verejnej moci.

Taxatívne sú uvedené dôvody, pre ktoré môže vykonanie znaleckého úkonu znalec odmietnuť, aj je zaujatý, nie je v príslušnom odbore a odvetví zapísaný, akú zdravotnú okolnosť spravidla potvrdené lekárom. Rozhodovanie o vylúčení znalca z konania je upravené v procesných predpisoch¹⁰.

Taktiež znalec nesmie vykonať znalecký úkon ani pre osoby blízke¹¹, resp. pre zamestnávateľa, ak znalec má k veci pomer – rodinný, pracovný, vlastnícky a iný.

Vedenie denníka je ponechané v pôvodnej forme. Okrem doposiaľ evidovaných znaleckých posudkov sa budú v denníku evidovať všetky vykonané znalecké úkony.

Za znalecké úkony sú definované aj iné úkony ako sú znalecké posudky. Najčastejšie ide o doplnenia a vysvetlenia (písomné aj ústne) už k podaným znaleckým posudkom, ďalej o odborné stanoviská, vyjadrenia, potvrdenia a vysvetlenia (§ 16 odst 1, zákona) o skutočnostiach, ktoré sú predmetom znaleckého skúmania – napríklad podľa § 105 ods. 1 Trestného poriadku alebo § 127 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, poprípade § 36 zákona Správneho poriadku. Tieto vymenované typy znaleckých úkonov nemusia byť vždy podané písomnou formou, ale môžu byť podané aj prostredníctvom výpovede do zápisnice. Toto je však možné využiť v konaní pred orgánom verejnej moci.

¹⁰ napríklad § 30 ods. 4 Trestného poriadku, § 10 Správneho poriadku, alebo § 15 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

¹¹ § 89 ods. 7 Trestného zákona – pre trestné účely a § 116 Občianskeho zákonníka – pre civilné konania

Odborné stanovisko, vyjadrenie, potvrdenie alebo vysvetlenie nemusí spĺňať náležitosti znaleckého posudku, musí však byť v prípade jeho písomného podania zviazané, označené číslom, pod ktorým je úkon zapísaný v denníku a opatrené pečiatkou a podpisom znalca.

Samostatnú časť tvoria priestupky a iné správne delikty. Minister má podľa tohto zákona možnosť pozastaviť výkon tej-ktorej činnosti za presne stanovených taxatívnych podmienok. Ak tieto dôvody pominú, bude toto pozastavenie automaticky zrušené a znalec, (tlmočník alebo prekladateľ) bude môcť pokračovať vo výkone svojej činnosti. Upravuje sa aj postup pri vybavovaní sťažností.

Zákon rieši v prechodných ustanoveniach vplyv na postavenie, práva a povinnosti znalcov a tlmočníkov, vrátane znaleckých ústavov, ktoré im priznávali doterajšie právne predpisy. Aby nedošlo k stavu, že bude automaticky do zoznamu zapísaná osoba, ktorá túto činnosť nechce už vykonávať, a súčasne aby nebol porušený zákaz retroaktivity, návrh zavádza povinnosť znalca alebo tlmočníka na predloženie dokladov preukazujúcich bezúhonnosť, zaplataenia poplatku za zápis a uzatvorenie poistenia, ako aj nahlásenie údajov ktoré sa zapisujú do zoznamu v určenej lehote pod sankciu vyčiarknutia zo zoznamu. Tým sa sledovalo určité „prečistenie“ radov znalcov, ktorí už nebudú mať záujem o výkon svojej činnosti za nových podmienok.

Zákon č. 382/2004 Z.z o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch je podrobnejšie rozpísaný vo predmetnej vykonávacej vyhláške, ktorá nebola doposiaľ novelizovaná. Vykonávacia vyhláška rozširujú jednotlivé paragrafy Zákona o znalcoch a tlmočníkoch, podáva sa podrobnejší komentár, podrobnosti o vedení Zoznamu, o zápise do Zoznamu, podrobnosti o rozsahu a obsahu odbornej skúšky, odborného minima¹² v odborov, v ktorých je potrebné špecializované vzdelávanie, vzor znaleckého posudku a stanovujú sa konkrétne náležitosti znaleckého posudku.

Zoznam znalcov, tlmočníkov a prekladateľov (ďalej len zoznam) vedie Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky elektronickej forme. Tu dochádza k centralizácii evidencie, ktorá doposiaľ bola vedená na príslušných krajských súdoch. Táto časť sa člení na:

- a) znalcov, ktorí vykonávajú činnosť ako fyzické osoby,
- b) znalcov, ktorí vykonávajú činnosť ako právnické osoby ako znalecké organizácie,
- c) znaleckých ústavov.

¹² Znalectvo 4/2004, str. 28

Zoznam odborov, v ktorých je potrebné špecializované vzdelávanie¹³ je najviac poskytovaných znaleckých úkonov. Jedná sa o nasledovné odbory:

1. Doprava cestná
2. Ekonomika a podnikanie
3. Elektronické komunikácie
4. Elektrotechnika silnoprúdová
5. Elektrotechnika slaboprúdová
6. Lesné hospodárstvo
7. Podnikové hospodárstvo
8. Poľnohospodárstvo
9. Stavebníctvo
10. Strojárstvo

V § 2 vyhlášky sú podrobnosti o zápise do zoznamu presne špecifikované nasledovným spôsobom, tak že k písomnej žiadosti o zápis do zoznamu znalcov sa pripája:

- a) osvedčené kópie dokladov o dosiahnutom vzdelaní, najmä vysokoškolského diplomu, maturitného vysvedčenia alebo iných dokladov,
- b) životopis so zameraním na požadovanú odbornosť,
- c) osvedčená kópia dokladu o úspešnom absolvovaní odborného minima, ktorý nesmie byť starší ako tri roky; informáciu o možnosti absolvovania odborného minima uverejní ministerstvo v elektronickej forme na doméne¹⁾ ministerstva, u absolventov postgraduálneho špecializovaného štúdia v odbore podľa písmena e) sa má za to, že absolvovali aj potrebné minimum,
- d) osvedčená kópia dokladu o úspešnom absolvovaní odbornej skúšky, ktorý nesmie byť starší ako tri roky; neplatí pre súčasných znalcov, tlmočníkov a prekladateľov podľa § 25,
- e) osvedčená kópia dokladu o úspešnom absolvovaní špecializovaného štúdia v odboroch uvedených v prílohe č. 1,
- f) doklad o dĺžke odbornej praxe žiadateľa, ktorý možno v osobitných prípadoch nahradiť čestným vyhlásením; osobitným prípadom je najmä zánik podnikateľa alebo inej organizácie, v ktorej žiadateľ vykonával odbornú prax, v osobitných prípadoch je odbornou praxou i vykonávanie znaleckej, tlmočnickej a prekladateľskej činnosti,
- g) výpis z registra trestov, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace,

¹³ Príloha č. 1k vyhláške č. 490/2004 Z. z.

h) doklady preukazujúce materiálne vybavenie potrebné na výkon činnosti v zapisovanom odbore alebo odvetví, napríklad osvedčená kópia nájomnej zmluvy, inventarizačný súpis hnutelných vecí a nehnuteľností, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace, alebo čestné vyhlásenie o skutočnosti, že osoba

žiadajúca o zápis do zoznamu týmto materiálnym vybavením disponuje,

i) u právnickej osoby aj doklady preukazujúce jej špecializáciu, ktoré nesmú byť staršie ako tri mesiace; špecializácia právnickej osoby je hlavné zameranie činnosti právnickej osoby žiadajúcej o zápis do zoznamu, ktoré sa preukazuje výpisom z obchodného registra, osvedčenou kópiou zakladateľskej listiny alebo iným dokladom preukazujúcim jej vznik.

Existuje len jeden centrálny zoznam znalcov na Ministerstve spravodlivosti SR. Zároveň na www stránke Ministerstva spravodlivosti SR sa nachádza bezplatný elektronický register znalcov a tlmočníkov (www.justice.sk), ktorý umožňuje získať bezplatne kontakt na znalca z požadovaného odvetvia, prípadne kontakt na znaleckú organizáciu.

V §§ 5 až 14 vyhlášky sa podrobne pojednáva o odbornej skúške, podrobnostiach o rozsahu a obsahu odborného minima, overovaní spôsobilosti a vyrovnávacej skúške. Tieto podrobné usmernenia viedli najmä k „prečisteniu“ znaleckého stavu.

Táto vyhláška bližšie upravuje podpisovanie znaleckého úkonu a zodpovednosť za výkon znaleckej organizácie¹⁴, obligatórne o identifikačných znakoch, náležitosti znaleckej pečiatky, ktorá musí byť modrá ako aj podmienky vedenia znaleckého denníka¹⁵.

Následne sú riešené podrobnosti o osnove, vzor titulnej strany a obsahu znaleckého posudku a iných znaleckých úkonov¹⁶.

Vzor titulnej strany znaleckého posudku je uvedený v prílohe č. 3 a osnova znaleckého posudku je uvedená v prílohe č. 4. Na podanie znaleckého posudku v odvetví oceňovanie nehnuteľností a stavieb je osnova uvedená v prílohe č. 5¹⁷.

Najväčší rozdiel oproti starej metodike došlo k vypusteniu časti „Nález“, pričom tento sa v posudku nachádza rozdelený v častiach Úvodná časť a Posudok. Moje skúsenosti ako aj prax poukazujú, že sa jedná o pomerne zbytočný zásah do štruktúry znaleckého posudku,

¹⁴ § 15 vyhlášky č. 490/2004 Z. z.

¹⁵ § 17 vyhlášky č. 490/2004 Z. z.

¹⁶ § 18 vyhlášky č. 490/2004 Z. z.

¹⁷ § 18, odst. 7 vyhlášky č. 490/2004 Z. z.

keďže najmä pri znalcoch v odbore Ekonomika a podnikanie má časť Nález veľmi veľký význam.

Písomný znalecký posudok musí byť zošíty, jednotlivé strany očíslované, zošívacia šnúra s odtlačkom znaleckej pečiatky pripevnená k poslednej strane posudku. K poslednej strane písomného posudku znalec pripojí znaleckú doložku, ktorá obsahuje označenie zoznamu znalcov, v ktorom je znalec zapísaný, číslo položky, pod ktorou je úkon zapísaný v znaleckom denníku a označenie odboru a odvetvia, v ktorom je znalec oprávnený podávať znalecké posudky.

Asi najväčším zásahom je vo vyhláske zakotvenie pojmu dohľad nad vykonávaním znaleckej činnosti, kedy si Ministerstvo prisudzuje veľmi vysoké právomoci, ktoré dáva samo sebe formou „poverenej osoby, tzv. „dohliadateľa“, dokonca návštevu znalca v jeho kancelárii, nahliadnutie do účtovníctva a podobne. Keďže väčšina fyzických znalcov má kanceláriu v svojom byte, môže ísť v niektorých prípadoch o porušenie samotnej Ústavy, ktorá zabezpečuje ochranu súkromia a nedotknuteľnosť obydlia. Ďalej sú tu riešené podrobnosti o vybavovaní sťažností.

Všetky tieto skutočnosti, postupy a náležitosti sú u iných stavovských organizácií spadajúcich do sektoru justície „kancelárskym poriadkom“, preto sa pýtam, prečo ho doposiaľ nemajú znalci?

Táto vykonávacia vyhláška sa doposiaľ len raz novelizovala, a to vyhl. č. 33/2009 Z.z 9. februára 2009, v ktorej došlo k odstráneniu terminologických a pojmových analógií, ako napr. slová „znaleckej pečate“ nahrádzajú slovami „úradnej pečiatky znalca“, slová „stavieb a nehnuteľností“ nahrádzajú slovami „pozemkov a stavieb“, slovo „objednávateľom“ nahrádza slovom „zadávateľom“ a pod. Je to dobré, ale nepostačujúce.

Vyhláška č. 491/2004 Z.z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov vstúpila do platnosti dňa 1.9.2004, a ustanovuje spôsob určenia a výšku odmeny, náhrady hotových výdavkov a náhrady za stratu času.

Určite bola dlho očakávaným prínosom, ale nerieši ešte množstvo pretrvávajúcich problémov. Konečne je možné dohodnúť odmenu a až následne použiť iné tarifné odmeny, ktorou je hodinová odmena, podielová odmena a paušálna odmena. Táto forma sa používa pre výpočet znalečného na vypracované posudky pre súdy a orgány verejnej moci. Podielovú odmenu môžu využiť len znalci z odboru Stavebníctvo, kedy sa vychádza z východiskovej

hodnoty nehnuteľností. Paušálna odmena sa odvíja od vykonania konkrétnych úkonov, v praxi je aplikovaná najmä v oblasti lekárstva a patológie.

Súčasne tento predpis taxatívne vymedzuje možné hotové výdavky a výdavky za stratu času, pričom ku každému priradzuje konkrétnu sumu (napr. kópie A4 čiernobiela – 3,- Sk). Týmto spôsobom sa odstránil napríklad paradox, že znalec mal vlastnú kopírku, ale nemohol si účtovať náklady za kopírovanie voči súdu, keďže nemal k dispozícii pokladničné bločky.

Tento cenový predpis bol novelizovaný dvakrát, a to vyhl. č. 400/2006 Z.z. s nepodstatnými terminologickými korekciami a vyhl. č. 565/2008 Z.z., kedy hlavnou náplňou novely bola konverzia na euro.

Čo považujem za problematické:

- hodinová odmena je stanovená na 13,28 EUR (400,- Sk) včítane DPH. Táto hodinová sadzba je neprimerane nízka na požadovanú odbornú úroveň znalcov. Pre porovnanie hodinová odmena dobrého remeselníka je minimálne 20,- EUR a viac,
- myslím si, že pojem „miesto výkonu činnosti“ nie je šťastne formulovaný. Toto miesto má byť zapísané v Zozname, príliehavejšie by bolo „sídlo znalca“ tak, ako sa zapíše sídlo právnickej osoby,
- náhrada za stratu času ako nová položka v znalečnom. Určite to znalecká verejnosť kvituje, ale 3,32 eur (100,- Sk) je až dehonestujúce,
- výdavky účelne vynaložené v súvislosti s činnosťou sú len výdavky v hotovosti preukázateľné. Znalec má mať technické vybavenie, ale nevie preukázať hotové výdavky, napríklad fotokópie, farebná fotodokumentácia, špeciálne pomôcky atď.,

Súčasne vstúpila do platnosti dňa 1.9.2004 aj Vyhláška č. 492/2004 Z.z., pričom jej hlavným zámerom bolo upraviť spôsob stanovenia všeobecnej hodnoty majetku. Najvýznamnejšou zmenou je rozsah uplatnenia, ktorý je v názve vyhlášky, kde bolo vynechané slovo „podniku“, nakoľko podľa tejto vyhlášky sa stanoví všeobecná hodnota aj *„iný hmotný a nehmotný majetok, ktorý vlastní iná osoba ako podnikateľ podľa osobitného zákona¹⁸ a slúži na iné účely ako na podnikanie“*.

Vyhláška vymedzuje a upresňuje znaleckú terminológiu (v prílohe uvádzam osobne zostavený terminologický slovník znalca), ktorá sa postupne zaužívala a upravuje metódy, ktoré je možné použiť pri stanovení všeobecnej hodnoty majetku. V súčasnosti je možné

¹⁸ §2 Obchodného zákonníka

použiť majetkovú metódu (bývalá substančná), podnikateľskú metódu (bývalá výnosová), likvidačnú metódu, kombinovanú metódu a porovnávaciu metódu. V praxi sa zvyčajne tieto metódy kombinujú, ideálne je použitie kombinovanej a porovnávacej metódy.

V zmysle § 4 vyhlášky môžu ohodnotenie podniku alebo jeho častí vykonávať len znalecké ústavy a iné pracoviská kvalifikované na znaleckú činnosť zapísané v zozname Ministerstva spravodlivosti SR v znaleckom odbore Podnikové hospodárstvo (ďalej len „znalecká organizácia“). Zložky majetku podniku alebo iného majetku môžu byť ohodnotené len fyzickými znalcami v príslušnom odvetví (napr. nehnuteľnosti podniku môže ohodnotiť znalec v odbore Stavebníctvo, dopravné prostriedky znalec v odbore Cestná doprava a pod.).

Nová vyhláška a jej obsahová náplň neboli dostatočne konzultované so znalcami a znaleckými organizáciami, ktorých sa tieto zmeny bytostne dotýkajú, preto aj v nových predpisoch boli zakomponované mnohé chyby.

Používané metódy a upozornenie na niektoré nedostatky podrobnejšie rozvážam v ďalších kapitolách. A nie je tu ani priestor sa celým členením majetku a jeho obsahom, metodikou výpočtu a súvisiacimi aplikáciami zaoberať. Preto som si vybral le dve zložky majetku, ktoré v ďalších kapitolách podrobne analyzujem.

Vyhláška č. 492/2004 Z.z. bola novelizovaná vyhl. č. 626/2007 Z.z a vyhl. č. 605/2008 Z.z., ktorá je zameraná na konverziu slovenskej koruny na euro v kurze 30,127 a zaokrúhľovaním.

2.3 Znalectvo verzus súdne inžinierstvo

2.3.1 Charakteristika problematiky a metodické východiská jej rozsahu

Znalecká činnosť a ohodnocovanie majetku vychádza zo základných princípov, metodiky a systematiky súdneho inžinierstva. Zakladateľ teórie a vedného poňatia súdneho inžinierstva, prof. Ing. Jiří Smrček, definoval súdne inžinierstvo (v súčasnosti už vedný odbor) takto:

„Súdne inžinierstvo je nová technická disciplína, zaoberajúca sa skúmaním príčin, priebehu a dôsledku negatívnych technických javov všetkých odborov. Jej významným použitím v rámci hľadania materiálnej pravdy je objasňovanie týchto javov na účely konania pred štátnymi orgánmi, najmä v konaní trestnom a občianskoprávnom (vyšetrovacie orgány, prokuratúry, súdy), prípadne i pre potreby správnych orgánov a organizácií.“¹⁹

¹⁹ Bradáč A.: Soudní inženýrství, Brno: Akademické nakladatelství CERM 1997

Súdne inžinierstvo je vedný odbor, ktorého poslaním je definovať obsah, stanoviť systematiku základných prvkov, určiť metodiku (všeobecnú a špeciálnu) a definovať právne aspekty dokazovania. Preto má charakter interdisciplinárny; to znamená, že súdne inžinierstvo zahŕňa v sebe všeobecné aj špeciálne metodické postupy v procese zisťovania objektívnych skutočností a zaoberá sa tiež právnymi súvislosťami vo vzťahu k skúmanej problematike.

Túto základnú hypotézu a filozofiu prístupu k výkonu znaleckej činnosti a ohodnocovania chcem aktualizovať.

Mám zato, že súdne inžinierstvo je súčasťou širšieho odvetvia, ktorým je znalectvo. Sem zahŕňam:

- súdne lekárstvo,
- súdne inžinierstvo,
- ohodnocovanie,
- expertíznú činnosť.

Svoje tvrdenie podporím tvrdeniami a dôkazmi v ďalších kapitolách. Viedie ma k tomu historický vývoj až po súčasnú prax.

Komplexné chápanie znalectva ako odvetvia a na základe toho vykonávanej znaleckej činnosti sa dostáva opäť do popredia v období transformujúcej sa ekonomiky. Nie je to už len „*technická disciplína, zaoberajúca sa skúmaním príčin, priebehu a dôsledku negatívnych technických javov všetkých odborov.*“ Ako príklad uvediem niekoľko nových skutočností pre znalcov – fyzické osoby:

- znalec z odboru stavebníctvo, nadobúda nový a najmä rozšírený rozmer problematiky v danej oblasti. V predchádzajúcom období bol rozsah znaleckej činnosti obmedzený len na jednoduchšie stavby a to rodinné domy a garáže, hospodárske usadlosti, chaty a záhradné domčeky. Dnes už musí znalec riešiť problematiku súvisiacu s rozsiahlejšími objektmi, ako sú priemyselné areály, výrobné haly a ďalšie prevádzkové objekty, administratívne budovy a hotely. Pri znaleckej činnosti treba opäť rozšíriť okruh poznania, a to o oblasti vlastníckych práv, či ekonomických súvislostí, napr. možnosti príjmov z nájmu nehnuteľnosti, sledovanie indexu nárastu cien a tým aj zvyšovanie nákladov na stavebné práce a iné,

- znalci stavbári, ale aj z iných odborov, ako strojárstvo, elektrotechnika, poľnohospodárstvo, numizmatika, filatelia, priemyselné vlastníctvo, starožitnosti ohodnocujú

zložky majetku nielen po materiálnej stránke, ale musia brať už do úvahy aj ekonomické aspekty (hospodárska kríza, diskontná sadzba, kurzy mien atď.),

- znalci technici už neriešia len poruchy a deštrukcie
- znalci z odboru zdravotníctvo a farmácia, genetika prichádzajú do kontaktu s novými poznatkami vedy a výskumu (napr. DNA) .

Obdobne to platí pre právnické osoby ako znalecké organizácie²⁰:

- takýto znalci musia komplexne riešiť problematiku, nielen po technickej stránke, ale aj s ohľadom na ekonomickú stránku problému,
- pri znaleckej činnosti organizácií vedie zákonite k súčinnosti viacerých znaleckých odborov, a tak dochádza k potrebe tímovej práce, koordinovaní a zosúladení jednotlivých znalcov. Je nutné skúmať aj vzájomné ekonomické vzťahy a súvislosti, dostáva sa do popredia rozsah potrebného poznania aj z oblasti podnikového hospodárstva, riadenia podniku, cenového rozhodovania, marketingu, riadenia ľudských zdrojov a zákonitostí trhu. Je preto objektívnou skutočnosťou, že iba poznaním ekonomických súvislostí a ich správnu aplikáciou v postupoch znaleckého stanovenia hodnoty majetku podniku možno dospieť k objektívnym záverom.

Rozšírená je činnosť a náplň znaleckých ústavov, ktoré zákon definuje: „je špecializované vedecké a odborné pracovisko, ktoré plní funkciu rezortného a metodického centra”. Znalecký ústav:

- vykonáva znaleckú činnosť najmä vo zvlášť obťažných prípadoch vyžadujúcich osobitné vedecké posúdenie²¹. Nie je to doslovne napísané v zákone, ale ide o vysoko-odborné posúdenie vecí, o expertíznu činnosť
- špecifický a špecializovaný je Kriminalistický a expertízny ústav Policajného zboru, ktorý vykonáva znaleckú činnosť približne v 20 odvetviach odboru kriminalistika. Toto je expertízna činnosť.

Znalcstvo a znalecká činnosť, ktoré boli dlhé roky upravené zákonom č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch, Práve v tomto období vznikla spomínaná definícia súdneho inžinierstva. Tento zákon v čase svojho vzniku bol veľmi pokrokový a možno konštatovať, že predbehol dobu. Napriek tomu som sa pokúsil vysloviť novú definíciu, ktorá odzrkadľuje významné postavenie znalcstva so svojimi systémami:

²⁰ §4, odst. 4 písm. b, zákona č 382/2004 Z.z.

²¹ § 19 odst. 1 zákona č. 382/2004 Z.z.

„Znalectvo je nová disciplína, zaoberajúca sa objektivizovaním záverov, skúmaním príčin, priebehu a dôsledku negatívnych javov všetkých odborov pre právne úkony. Jej významným použitím v rámci hľadania materiálnej, ekonomickej a objektívnej pravdy je objasňovanie týchto javov, faktov alebo záverov, ktoré sú potrebné pre súdy, iný orgán verejnej moci, fyzickú alebo právnickú osobu.“²²

Postavenie a úlohy znalectva vyplývajú z jeho základných aspektov, a to právnej, technickej a ekonomickej stránky. Aspekty a ich vzájomné pôsobenie na znalectvo ako celok, má nespochybniteľne synergický efekt. Znalectvo je interdisciplinárnym odborom, a to v disciplínach, ktoré zdanlivo nesúvisia. To sa javí len navonok, ale vzájomne sú bezhranične špecificky prepojené a navzájom neoddeliteľné.

Znalecké dokazovanie plní hlavné úlohy v dvoch rovinách²³:

- prispieva k získaniu dôkazov objektívnej pravdy pre orgány ochrany práva (konanie pred štátnymi orgánmi, najmä súdmi), a to v prípadoch, kedy na získanie všetkých dôležitých a rozhodujúcich dôkazov sú potrebné špeciálne odborné znalosti, kvalifikácia, skúsenosti, schopnosti vyhľadať (diagnostikovať), analyzovať a vyslovovať súdy k príčinám, priebehu a dôsledkom daného javu,
- napomáha odbornou a poradenskou činnosťou organizáciám a občanom pri právnych úkonoch, ktoré vyžaduje znalecké dokazovanie (znalecký posudok) alebo odborné posudky a stanoviská pre rozhodovanie občana a organizácie pred uskutočnením právneho úkonu, prípadne ako prostriedok predchádzania alebo odstraňovania sporov (konfliktov).

Hlavným poslaním znalectva je podávať súdom, podnikateľským subjektom i občanom vo forme znaleckého posudku poznatky, resp. závery na rozhodnutie.

Znalecká činnosť má prispieť subjektom práva predovšetkým na ich objektívne rozhodnutie. Účel znaleckého posudku môže pre potreby zisťovania objektívnej pravdy mať javy:

- negatívne (nehody, havárie, poruchy, kriminalistika, porušenie všeobecne záväzných predpisov, atď.)
- pozitívne (stanovenie hodnoty majetku, nekonfliktné právne úkony).

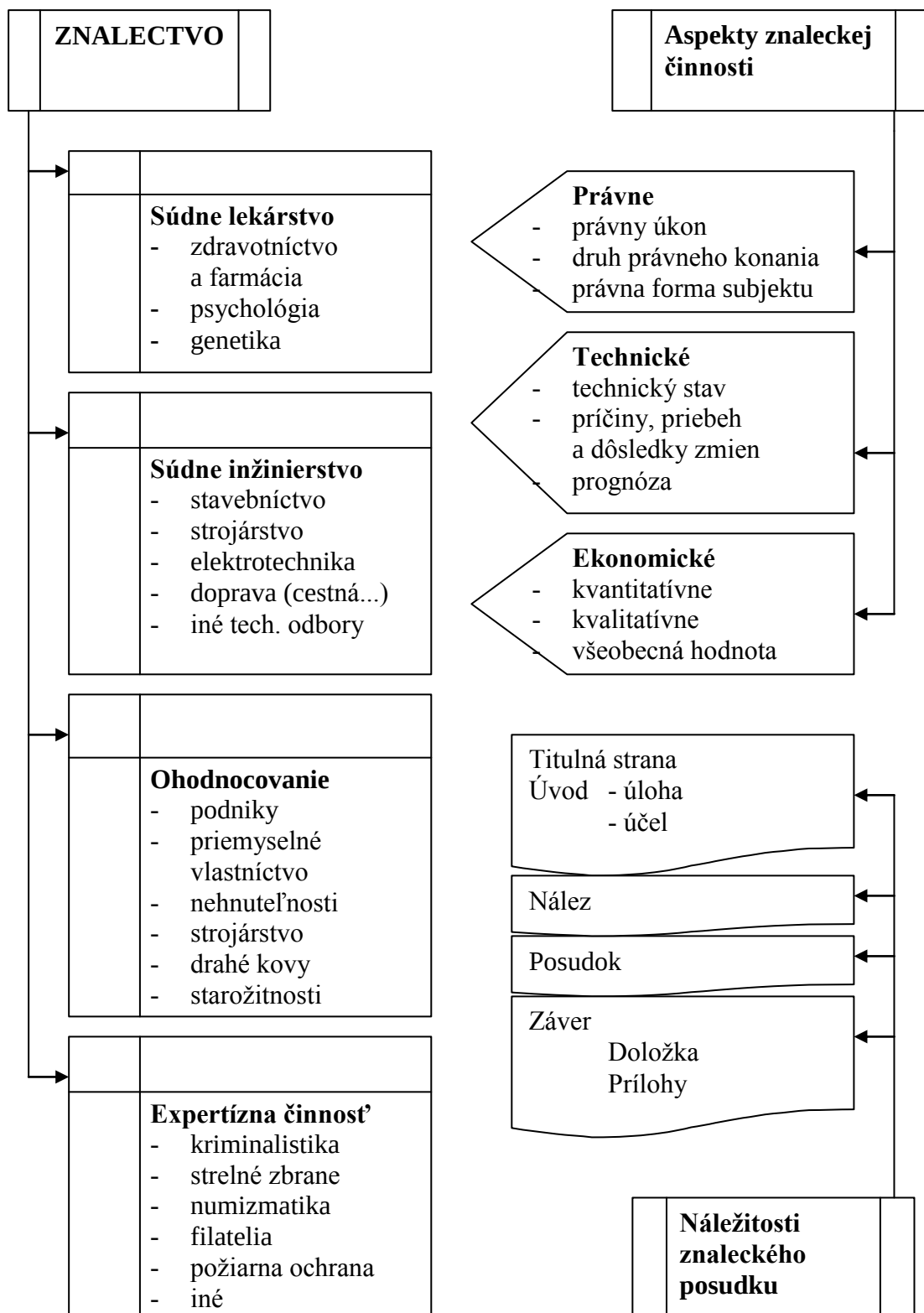
²² Kubica M.: Vlastný návrh 2009

²³ Szilágyi, M., Sedláková, I.: Ekonomické a právne aspekty stanovenia všeobecnej hodnoty podniku. Žilina: EDIS 2002, str. 45

Ďalší pohľad na znaleckú činnosť je vo vzťahu k právnomu rozhodnutiu:

- kolízne,
- nekolízne.

Tieto svoje tvrdenia dokazujem na názornom grafe, v ktorom som názorne sumarizoval svoje nové poznatky na postavenie znactva, aspekty pôsobiace na znactvo a náležitosti znaleckého posudku, ako výstupu znaleckej činnosti.

Obr.č.2: Znalectvo a jeho podsystémy, aspekty pôsobiace na znalectvo

2.3.2 Vymedzenie pojmu právny úkon

Právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, s ktorými sa právne predpisy s takýmto prejavom spájajú²⁴. Z uvedeného citovania zákona vyplýva, že s prejavom vôle, s ktorým sa právny poriadok spája takéto právne účinky, aby zabezpečovali uskutočnenie prejavenej vôle. Prejav vôle sa môže urobiť konaním alebo opomenutím, môže sa stať výslovne alebo iným spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti o tom, čo chcel účastník prejaviť. Aby sa v konaní mohlo hovoriť o právnom, treba, aby sa účel sledovaný jednotlivcom stotožňoval aj s účelom niektorého typu konania, ktoré právo uznalo a vymedzilo. Teda konanie subjektov práva, ktoré právny poriadok dovoľuje a zabezpečuje právnou ochranou, nazývame právnymi úkonmi.

V súvislosti so znalectvom v zmysle zákona „znalec vykonáva svoju činnosť pre súd, iný orgán verejnej moci, fyzickú alebo právnickú osobu (ďalej len zadávateľ)”²⁵, kedy môže vypracovať znalecký posudok, ale len v súvislosti s právnym úkonom. Požiadavka štátneho orgánu vystavená formou uznesenia sa vždy považuje za právny úkon.

V súvislosti so znaleckou činnosťou na požiadanie občanov, resp. právnických osôb treba preto za právny úkon považovať taký postup, ak o právach a povinnostiach sa rozhodne aj na základe znaleckého posudku. Za právne úkony preto považujeme také postupy, ktoré právny poriadok zabezpečuje, teda prípady, v ktorých podania znaleckého posudku je upravené všeobecne záväznými právnym predpisom²⁶.

V našom právnom poriadku sa podanie znaleckého posudku vyžaduje v konaniach podľa základných právnych noriem, a to najmä:

- v trestnom konaní (Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. a Trestný poriadok - zák. č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov),
- v občianskoprávných konaniach (Občiansky zákonník - zák. č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov a Občiansky súdny poriadok - zák. č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov),
- správnom konaní (zák. č. 71/1967 Zb. – Správny poriadok),
- obchodných veciach (Obchodný zákonník - zák. č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov)
- a iných (napr. daňových, exekučných, konkurzných, zákon o bankách).

²⁴ § 34 Občiansky zákonník

²⁵ § 2, odst. 2 zákona č. 382/2004 Z.z.

²⁶ Szilágyi, M., Sedláková, I.: Ekonomické a právne aspekty stanovenia všeobecnej hodnoty podniku. Žilina: EDIS 2002, str. 21

V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že keď požiada o vypracovanie znaleckého posudku súd, iný orgán verejnej moci²⁷, fyzická alebo právnická osoba, vždy musí ísť o posúdenie v súvislosti s právnym úkonom. Právny úkon môže byť zamýšľaný a na základe záverov posudku sa môže, ale aj nemusí uskutočniť.

2.3.3 Právne úkony a Obchodný zákonník

Obchodný zákonník Slovenskej republiky č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov upravuje použitie znaleckého posudku najmä pri nepeňažných vkladoch, premene a transformáciách spoločností a v súvislosti s uložením dokumentov v zbierke listín. Ďalej je to ukončenie činnosti podniku, likvidácia spoločnosti, kúpa a predaj podniku, vystúpenie spoločníka, náhrada škody a ušlý zisk.

Nepeňažný vklad

Nepeňažné vklady do spoločnosti sú v našej legislatíve upravené v Obchodnom zákonníku v § 59 ods. 3, ktorý znie: „*Nepeňažný vklad do spoločnosti a určenie peňažnej sumy, v akej sa nepeňažný vklad započítava na vklad spoločníka, sa musia uviesť v spoločenskej zmluve, zakladateľskej zmluve alebo v zakladateľskej listine, ak tento zákon neustanovuje inak. Hodnota nepeňažného vkladu sa určí znaleckým posudkom, ktorý musí obsahovať aj opis nepeňažného vkladu, spôsob jeho ocenenia, údaj o tom, či jeho hodnota zodpovedá emisnému kurzu upísaných akcií splácaných týmto vkladom alebo hodnote prevzatého záväzku na vklad do spoločnosti.*“.

Nepeňažnými vkladmi teda vo všeobecnosti môžu byť vklady hmotné (veci hnutel'né a nehnuteľné), nehmotné (pohľadávky, know-how, licencie, autorské práva, ochranné známky, značka, obchodné meno), či dokonca súbor hmotných a nehmotných zložiek podnikania (podnik). Teda hmotný majetok, zásoby, resp. nehmotný majetok, ktorý má byť predmetom vkladu do ZI obchodnej spoločnosti, musí spĺňať všetky podmienky, ktoré Obchodný zákonník kladie na nepeňažné vklady:

- musí ísť o majetok, ktorého hospodárska hodnota sa dá určiť,
- vklady, ktoré spočívajú v záväzku vykonať práce alebo poskytnúť službu sa zakazujú.

²⁷ Pojem „orgán verejnej moci“ je naplnený u štátneho orgánu, ale tiež ním je orgán samosprávy, verejnoprávnej inštitúcie, orgán záujmovej samosprávy, fyzickej alebo právnickej osoby, ak im zákon zveril výkon verejnej moci. Najčastejšie tento pojem zahŕňa štátne orgány a orgány územnej samosprávy

Pred tzv. veľkou novelou bolo uzákonené, že pri nepeňažnom vklade nad 1 mil. Sk boli potrebné dva znalecké posudky, ktoré vypracovávali dvaja nezávislí znalci, resp. dve znalecké organizácie nezávisle od seba. Následná novela odstránila vypracovanie dvoch znaleckých posudkov, od roku 2003 postačuje jeden znalecký posudok, ale boli doplnené aj iné podmienky vo vzťahu k nepeňažnému vkladu a navyšovaniu základného imania.

V znaleckom posudku je vykonaný výpočet všeobecnej hodnoty (trhovej ceny) nepeňažného vkladu v zmysle platnej vyhlášky o stanovení všeobecnej hodnoty majetku. Výsledná hodnota je v závere znalcom porovnaná s hodnotou upísaných akcií splácaných týmto nepeňažným vkladom alebo s hodnotou prevzatého záväzku na vklad do spoločnosti.²⁸

Znaleckým posudkom sa určí hodnota tohto nepeňažného vkladu. Podľa Obchodného zákonníka je znalecký posudok, ktorý určuje hodnotu nepeňažného vkladu do spoločnosti, jednou z listín, ktorú je podnikateľ povinný aj uložiť do zbierky listín. Znalecký posudok musí obsahovať :

- *opis nepeňažného vkladu,*
- *spôsob jeho ocenenia*

Pozn.: (Pokiaľ ocenenie nepeňažného vkladu znaleckým posudkom je rozdielne oproti účtovnej hodnote vkladaneho majetku, v účtovníctve vkladateľa sa bude účtovať o tzv. Oceňovacích rozdieloch z kapitálových účastníkov na účet 415. Ocenenie nepeňažného vkladu však nemusí vždy robiť bezpodmienečne súdny znalec. Pri rozdelení akciovej spoločnosti akceptuje Obchodný zákonník vyhotovenie posudku na nepeňažný vklad aj audítormi, ktorí sú súdom – na návrh predstavenstva – vymenovaní na preskúmanie projektu rozdelenia spoločnosti a ktorí nevykonávajú činnosť znalca.²⁹),

- *údaj o tom, či jeho hodnota zodpovedá emisnému kurzu upísaných akcií splácaných týmto vkladom, alebo hodnote prevzatého záväzku na vklad do spoločnosti.*

Významnou zmenou je zavedenie ukladania dokumentov v zbierke listín a v tej súvislosti aj § 59a Obchodného zákonníka, ktorý hovorí: „*Ak spoločnosť nadobúda majetok na základe zmluvy uzatvorenej s jej zakladateľom alebo spoločníkom za protihodnotu vo výške najmenej 10 % hodnoty základného imania, musí byť hodnota predmetu zmluvy určená znaleckým posudkom. Táto zmluva nemôže nadobudnúť účinnosť skôr, ako bude uložená spolu so znaleckým posudkom v zbierke listín. Ak je na účinnosť zmluvy potrebný zápis do*

²⁸ Vyparina, M.: Spôsob podania ZP pre vybrané druhy právnych úkonov pred a po nadobudnutí vyhlášky MS SR č. 86/2002 Z.z., Znalectvo 1/2002, str. 22 - 26

²⁹ Novele Obchodného zákonníka, účinná od 1.1.2008

osobitnej evidencie podľa osobitného zákona, musí byť zmluva spolu so znaleckým posudkom uložená do zbierky listín pred zápisom do osobitnej evidencie“.

Zavedenie zbierky listín, kde by boli uložené relevantné údaje o podnikateľských subjektoch, ako napr. výročné správy, účtovné ukazovatele – súvaha, výkaz ziskov a strát, príloha, spoločenské zmluvy a doklady o prevodoch majetku bolo motivované práve transparentnosťou týchto procesov. Nakoľko sa jedná o verejne prístupné listiny, podnikateľské subjekty majú záujem na utajovaní týchto skutočností a hoci táto povinnosť platí už viac ako 9 rokov, nie vždy sa dodržiava. V súčasnosti sa uplatňujú už aj sankcie voči spoločnostiam a ich štatutárnym zástupcom.

V poslednom období sa najčastejšie ohodnocujú pohľadávky pre účely nepeňažného vkladu. Rozoznávame dva spôsoby vkladania pohľadávok: pohľadávky voči ostatným spoločnostiam a pohľadávky voči spoločnosti ako takej – kapitalizácia.

Kapitalizácia pohľadávky je pojem, ktorým sa označuje proces premeny pohľadávky na kapitálovú účasť spoločnosti.³⁰ Pohľadávka predstavuje nárok veriteľa na určité peňažné, prípadne vecné plnenie zo strany dlžníka. Z ekonomického hľadiska je pohľadávka formou poskytnutia obchodného úveru zákazníkovi ako prejav dôvery a korektných obchodných vzťahov.

Pohľadávka, ktorá má byť kapitalizovaná (t.j. vložená do základného imania obchodnej spoločnosti), musí takisto spĺňať všetky podmienky, ktoré Obchodný zákonník kladie na nepeňažné vklady:

- Pohľadávka, ktorá predstavuje peňažnú hodnotu oceneľnú peniazmi, musí byť v prvom rade pre spoločnosť hospodársky využiteľná (t.j. či bude spoločnosť dlžníkom splatená, alebo či spoločnosť bude môcť túto pohľadávku voči dlžníkovi započítať a pod.)
- Pohľadávka musí byť ocenená znaleckým posudkom

Pozn.: Po ohodnotení pohľadávky - nepeňažného vkladu, po jej postúpení na obchodnú spoločnosť, sa uskutoční kompletný legislatívny proces spočívajúci v zabezpečení zápisu zmien v obchodnom registri),

- Pohľadávka musí byť postúpená na spoločnosť

Pozn.: Nepeňažný vklad musí byť splatený pred zápisom ZI do obchodného registra. Postúpi ju na spoločnosť zmluvou o postúpení pohľadávky podľa § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka. Spolu s pohľadávkou prechádzajú na spoločnosť aj všetky práva, ktoré sú s ňou spojené (napr. úroky, poplatky z omeškania...).

³⁰ Harumová, Ohodnocovanie pohľadávok, Iura edition, 2002, ISBN 80-89047-45-9

Tento inštitút sa v poslednom čase už menej praktizuje, v najväčšom rozsahu pri kapitalizovaní pohľadávok.

Zmena právnej formy

Dôvodom na ohodnotenie majetku podniku často býva i zmena právnej formy spoločnosti. Spoločnosť môže zmeniť svoju právnu formu na inú právnu formu spoločnosti alebo na družstvo. Zmenou právnej formy spoločnosť ako právnická osoba nezaniká.

Týmto právnym úkonom, ku ktorému je potrebný znalecký posudok, je zmena právnej formy spoločnosti v zmysle § 69b Obchodného zákonníka. Jednou z príloh k zápisu zmeny právnej formy do obchodného registra je: *„znalecký posudok, ak spoločnosť mení právnu formu na spoločnosť alebo na družstvo, na ktorých vznik sa podľa zákona vyžaduje vloženie vkladov spoločníkov do spoločnosti, ktorým sa preukazuje, že hodnota vlastného imania spoločnosti ku dňu spracovania návrhu rozhodnutia o zmene právnej formy zodpovedá výške vkladov spoločníkov do spoločnosti alebo družstva po zmene právnej formy; na znalecký posudok sa vzťahuje ustanovenie § 59 ods. 3“*.

K dokladom, ktoré je potrebné predložiť k zápisu zmeny právnej formy do obchodného registra je okrem iného aj znalecký posudok, ak obchodná spoločnosť mení právnu formu na obchodnú spoločnosť alebo družstvo, na ktorých vznik sa vyžaduje vloženie vkladov spoločníkov do obchodnej spoločnosti, ktorým sa preukazuje, že hodnota vlastného imania obchodnej spoločnosti ku dňu spracovania návrhu rozhodnutia o zmene právnej formy zodpovedá výške vkladov spoločníkov do obchodnej spoločnosti alebo družstva po zmene právnej formy.

Všeobecná hodnota podniku v tomto prípade sa môže stanoviť majetkovou, podnikateľskou alebo kombinovanou metódou v zmysle vyhlášky č.492/2004 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Najčastejšie sa pri transformácii spoločnosti uplatňuje použitie majetkovej metódy, ktorá je zároveň aj najlogickejšia pri tomto type právneho úkonu a pri založení novej spoločnosti značne uľahčí postup práce pri účtovaní nového majetku. Podľa USI pri Žilinskej univerzite (Ing. Iveta Sedláková) neodporúča sa použitie podnikateľskej metódy. Tento názor je už prežitý a použitie podnikateľskej metódy je už bežným javom.

Zrušenie spoločnosti bez likvidácie

Pri dobrovoľnom zrušení spoločnosti v zmysle §69 Obchodného zákonníka sa môže zároveň rozhodnúť, či sa zlúči alebo splynie s inou spoločnosťou, prípadne sa rozdelí.

Zlúčenie je postup, pri ktorom bez likvidácie dochádza k zániku jednej alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú, už jestvujúcu spoločnosť. Táto spoločnosť sa stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Splynutie je postup, pri ktorom bez likvidácie dochádza k zániku dvoch alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú novozaloženú spoločnosť. Táto nová spoločnosť sa stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Rozdelenie je postup, pri ktorom bez likvidácie dochádza k zániku spoločnosti, pričom imanie zanikajúcej spoločnosti prechádza na už jestvujúce spoločnosti, ktoré sa stávajú právnymi nástupcami zanikajúcich spoločností. Každá z nástupníckych spoločností ručí za záväzky, ktoré prešli rozdelením zo zaniknutej spoločnosti na ostatné spoločnosti celým svojím majetkom.

Spoločníci spoločnosti zanikajúcej splynutím, zlúčením alebo rozdelením sa jej zánikom stávajú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti.

S účinnosťou od 1.1.2008 v zmysle §69 Obchodného zákonníka umožňuje aj cezhraničné zlúčenie alebo cezhraničné splynutie spoločností na území štátov Európskej únie. Podnikateľské aj špekulatívne akvizície sú založené na tvorbe hodnoty, ktorá vyplýva zo spojenia dvoch podnikov alebo naopak z ich rozdelenia. Hodnota dvoch spoločností, pokiaľ sa spoja a vytvorí sa jedna spoločnosť, môže byť väčšia ako hodnota spoločností, ktoré pracujú oddelene.

Obdobne tento inštitút sa málo využíva v znaleckej praxi, nakoľko sa jedná o nekolízne likvidácie alebo špekulatívne, kde následne spoločnosť padá do konkurzu.

Likvidácia spoločnosti v zmysle §70 a nasledujúcich OZ

Spoločnosť v zmysle Obchodného zákonníka zaniká ku dňu výmazu z obchodného registra, avšak zániku spoločnosti predchádza jej zrušenie s likvidáciou alebo bez likvidácie,

ak imanie prechádza na právneho nástupcu. Likvidácia sa taktiež nevyžaduje, ak spoločnosť nemá žiadny majetok.

Likvidácia spoločnosti je zákonom upravený postup, v rámci ktorého sa vysporiadava imanie zrušenej spoločnosti. Likvidáciu vykonáva vymenovaný resp. ustanovený likvidátor, vykonáva však iba úkony vedúce k likvidácii spoločnosti.

Cieľom likvidácie je teda predat' majetok a uspokojiť veriteľov, uspokojiť záujem vlastníka na potenciálnom výnose z predaja majetku.

Spoločnosť nemôže ukončiť likvidáciu skôr, než sú uspokojené pohľadávky známych veriteľov. Ak je pohľadávka sporná, môže sa likvidačný zostatok rozdeliť len vtedy, ak sa veriteľovi poskytlo zodpovedajúce zabezpečenie.

Ak likvidátor v priebehu likvidácie zistí predĺženie likvidovanej spoločnosti, podá bez zbytočného odkladu návrh na vyhlásenie konkurzu.

Náklady na likvidáciu zostavuje v rámci svojich povinností likvidátor a ich zostavenie bude podkladom pre znalecké posúdenie. Podkladmi pre znalecké posúdenie pri právnom úkone likvidácie budú tiež všetky dokumenty predložené likvidátorom.

Žiadateľom o vypracovanie znaleckého posudku môže byť likvidátor, prípadne aj podnikateľ, ktorý sa rozhoduje medzi sanáciou a likvidáciou podniku. Môže sa stať, že likvidačná hodnota podniku bude vyššia ako jeho výnosová hodnota. Najčastejšie znalci používajú likvidačnú metódu.

Likvidačnú hodnotu zistíme ako rozdiel výnosov a nákladov, pričom výnosmi sa rozumejú všetky príjmy z likvidácie a náklady chápeme ako všetky náklady vynaložené na splatenie dlhov vrátane úrokov z omeškania, kompletného príslušenstva, súdnych poplatkov a trov a nákladov likvidácie.

Do nákladov súvisiacich s likvidáciou patrí i odmena likvidátora, odstupné vyplácané zamestnancom, náklady na predaj majetku (napríklad inzercia, organizovanie dražieb), náklady na fyzickú likvidáciu nepredajného majetku, náklady na archiváciu písomností, poplatky za odstraňovanie ekologických škôd.

Pri vypracovaní znaleckého posudku je potrebné zohľadniť aj faktor času, nakoľko likvidácia je časovo náročný proces a môže trvať i niekoľko rokov.

V Slovenskej republike Zákon o účtovníctve v minulosti nevyžadoval, aby historické ceny nehnuteľností, za ktoré boli zaradované do majetku pred desiatkami rokov boli aktualizované na reálnu hodnotu, takže sa stávajú pomerne často prípady, kedy likvidačná

hodnota podniku v likvidácii je vyššia ako jeho účtovná hodnota.³¹ Vo vyspelých západných ekonomikách je to väčšinou naopak. Likvidačná hodnota je nižšia ako účtovná v dôsledku technologicky zastaraných výrobných zariadení, absencie náhradných dielov na opravy a výmeny a prípadne podhodnotenými odpismi.

Kúpa a predaj podniku alebo jeho častí

Podľa §476 a nasledujúcich Obchodného zákonníka predávajúci sa zaväzuje na kupujúceho previesť vlastnícke právo k veciam, iné práva a iné majetkové hodnoty³², ktoré slúžia prevádzkovaniu podniku a kupujúci sa zaväzuje prevziať záväzky súvisiace s podnikom a zaplatiť kúpnu cenu uvedenú v zmluve o predaji podniku. Predmetom zmluvy o predaji podniku môžu byť aj nehnuteľnosti, ktoré často tvoria podstatnú časť podniku.

Pri predaji podniku sa spravidla neprerušuje jeho prevádzka. V zápisnici sa uvádza prevzatie vecí zahrnutých do predaja. Na kupujúceho tiež prechádzajú všetky práva vyplývajúce z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva, ktoré sa týkajú predávaného podniku. Ku prechodu práv nedôjde, ak to odporuje zmluve o poskytnutí výkonu práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva.

Hodnotu podniku pre vypracovanie znaleckého posudku pre účely jeho kúpy a predaja možno definovať ako súčet objektivizovaných hodnôt jednotlivých majetkových zložiek po odpočítaní objektivizovaných zložiek cudzích pasív ku dňu ohodnotenia alebo na princípe diskontovania budúcich odčerpateľných zdrojov za sledované obdobie po zohľadnení predpokladanej zostatkovej dĺžky existencie podniku.

Znalecky stanovená hodnota podniku k určitému okamihu nemusí byť totožná s cenou, za ktorú sa podnik následne predá alebo kúpi.

Na ohodnotenie sa používa tak majetková ako aj podnikateľská či kombinovaná metóda. V súčasnosti dochádza k nárastu použitia výnosových metód. Na rozhodnutie znalca majú vplyv informácie, ktoré má znalec k dispozícii, fáza životného cyklu podniku a hlavne účel ohodnotenia. Posudok sa vykonáva na základe určitých predpokladov. V prípade, že dôjde k ich zmene, je potrebné posudok doplniť, aktualizovať.

³¹ Jakubec, Kardoš, Kubica. Riadenie hodnoty podniku, Kartprint 2005, ISBN 80-88870-48-8

³² § 5 Obchodného zákonníka

2.3.4 Právne úkony a Občiansky zákonník

Určite najrozšírenejším a najznámejším právnym úkonom, ktorý má oporu v Občianskom zákonníku je záložné právo. Od poslednej významnej novely Občianskeho zákonníka boli rôzne procesné bariéry odstránené. Tento inštitút je najrozšírenejší v bankovníctve pri poskytovaní úverov, resp. hypoték. Súčasťou zákonníka bolo založenie nového Ústredného centrálného registra záložných zmlúv. Tento napredoval pri zavádzaní od roku 2003 elektronického systému medzi notármi, evidencii overovaných podpisov a celkovej kontroly. Bolo zamedzené mnohým podvodom. Oproti tomu Centrálny register hnutelných vecí sa neujal. Existuje len interná databáza lízingových spoločností, ktorá je prepojená s Policajnou evidenciou motorových vozidiel, kde sa tiež zapisuje záložné právo. A preto je nutné vysvetliť inštitút záložného práva.

Záložné právo

Záložné právo vymedzuje v rámci slovenskej právnej úpravy Občiansky zákonník (Zákon č. 40/1964 Zb. z.) v §151. Posledná novela Občianskeho zákonníka, uskutočnená Zákonom č. 526/2002 Z. z., účinná od 1. januára 2003, sa dotkla predovšetkým inštitútu záložného práva. Nová úprava § 151a vyslovene hovorí o možnosti záložného veriteľa uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia z predmetu záložného práva (zálohu), pričom záložca je povinný to strpieť.

Záložné právo je právom k cudzej veci, prípadne k právu alebo inej majetkovej hodnote. Účelom záložného práva je len zabezpečovať pohľadávku záložného veriteľa.

Záložné právo samo osebe nemôže existovať. Vznik i jeho trvanie je závislé na vzniku, resp. trvaní zabezpečovanej pohľadávky. Zabezpečenie pohľadávky spočíva v tom, že v prípade jej nesplnenia riadne a včas je záložný veriteľ oprávnený:

- a) uspokojiť sa spôsobom dohodnutým v zmluve,
- b) uspokojiť sa predajom zálohu na dražbe,
- c) domáhať sa uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov.

Uspokojiť sa, prípadne domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky sa môže záložný veriteľ zo zálohu, jeho súčastí, plodov a úžitkov a príslušenstva.

Predmetom záložného práva môže byť všetko, čo môže byť predmetom občianskoprávných vzťahov. Podmienkou je, že predmet záložného práva je scudziteľný, teda je možné ho previesť. Zálohom môže byť vec hnutelná i nehnuteľná, právo, iná majetková hodnota, byt a nebytový priestor, ktoré sú prevoditeľné. Zálohom môže byť aj súbor vecí,

práv alebo iných majetkových hodnôt, podnik alebo časť podniku, alebo iná hromadná vec. Zálohom môže byť aj spoluvlastnícky podiel, prípadne aj len ideálny podiel vyčlenený z celej veci jej vlastníkom.

K jedinej pohľadávke je v zmysle platnej právnej úpravy možné založiť aj niekoľko samostatných zálohov, pričom každý z nich je založený pre celú pohľadávku a nie pomerne podľa svojej ceny.

Zriadenie záložného práva sa môže uskutočniť na základe:

1. zmluvy (v písomnej forme; výnimku z písomnej formy tvorí prípad vzniku záložného práva odovzdaním hnutelnej veci záložnému veriteľovi, resp. záložca a záložný veriteľ sa môžu dohodnúť na odovzdaní zálohu tretej osobe do úschovy s tými istými právnymi dôsledkami),
2. schválenej dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva,
3. rozhodnutím súdu alebo správneho orgánu,
4. zákonom.

Podmienkami vzniku záložného práva sú:

- spôsobilá pohľadávka (pohľadávka, ktorú možno zabezpečiť záložným právom),
- spôsobilý záloh (spôsobilý predmet záložného práva),
- právne skutočnosti, s ktorými sa spája vznik záložného práva,
- registrácia záložného práva v Notárskom centrálnom registri záložných práv alebo v osobitnom registri,
- zápis záložného práva do katastra nehnuteľností, ak je predmetom zálohu nehnuteľnosť.

V prípade, ak vzniká záložné právo uzatvorením písomnej zmluvy medzi záložným veriteľom a záložcom, obsahuje takáto zmluva nasledujúce náležitosti:

- určenie zmluvných strán: záložcu a záložného veriteľa,
- určenie pohľadávky, ktorá sa zabezpečuje záložným právom,
- určenie zálohu (predmetu záložného práva),
- určenie najvyššej hodnoty istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje, ak zmluva o zriadení záložného práva neurčuje hodnotu zabezpečenej pohľadávky

Úplne z inej oblasti je znalecká činnosť súvisiaca s kolíznymi vecami pre súdy vyplývajúca z ustanovení Občianskeho zákonníka. Tieto úkony súvisia s rozvodom manželov

a následným vysporiadaním majetku, úmrtím poručiteľa, ktorý nemal patričným spôsobom „ošetrené“ vysporiadanie majetku po smrti.

Tieto inštitúty Občianskeho zákonníku si treba vysvetliť, nakoľko pre znaleckú obec vidím v tejto značné pole pôsobnosti.

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov

Problematiku bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej BSM) upravuje Občiansky zákonník ako zákon č. 40/1964 v paragrafe 143 – 151. Konkrétne v § 143 „V bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí ...“.

Následne pri zániku BSM prichádza k nezhodám, pri ktorých súd si vyžaduje znalecké posudky za účelom ohodnotiť masu BSM. Podľa § 150 sa vychádza, že „Pri vyporiadaní sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú rovnaké.“ Vyporiadanie sa uskutočňuje:

- a) dohodou manželov (je to najbežnejšia forma, musí mať písomnú podobu, ak sa týka nehnuteľnosti, musí byť uvedená do katastra);
- b) ak sa nedohodnú, rozhodne na návrh niektorého z manželov súd (využíva sa, ak sa manželia nedohodli, návrh môže podať tak manžel ako aj manželka);
- c) ak sa neuzavrie ani dohoda, ani žiadny z manželov nepodá návrh na súd na vyporiadanie, vtedy nastane vyporiadanie zo zákona:

- hnutel'né veci sú vyporiadané podľa stavu, v akom ich každý z manželov užíva ako vlastník pre potrebu svoju, alebo svojej rodiny alebo domácnosti
- ostatné hnutel'né veci aj nehnuteľné veci sú v podielovom spoluvlastníctve, pričom podiely oboch manželov sú rovnaké
- majetkové práva .³³

Nakoľko v našom právnom systéme nie je zakotvený inštitút „predmanželskej zmluvy“, vidím do budúcnosti rozsiahlu znaleckú potrebu súvisiacu s týmto právnym úkonom.

³³ <http://www.manzelstvo.sk/index.php?show=clanok&id=64>

Dedičstvo

Problematika dedenia a veci s ním súvisiace sú zakotvené v Občianskom zákonníku. Problém dedenie je rozobraté v siedmej časti Obchodného zákonníka. Táto časť sa skladá z 5 hláv, ktoré budú rozpracované v jednotlivých kapitolách. Konkrétne ide o paragrafy 460 až 487. V porovnaní s inými krajinami ako napríklad Rakúsko, kde s problematikou dedenia sa týka cez 600 zákonov, tak u nás ide len o 35 paragrafov.

Prvotným podnetom na začatie procesu dedenia je nepríjemná udalosť smrť poručiteľa (§460). Predmet dedenia je majetok poručiteľa, ktorá sa označuje ako dedičstvo resp. pozostalosť, ktorá predstavuje aktívne a pasívne hodnoty. Nasledujúci zákon definuje dve formy alebo dve dôvody akým spôsobom sa môže dediť. Môže ísť o dedenie zo zákona (§461) alebo dedenie zo závetu, ktorá je obsahom druhej hlavy. Ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu, nastupujú namiesto neho dedičia zo zákona. Ak sa nadobudne zo závetu len časť dedičstva, nadobúdajú zvyšujúcu časť dedičia zo zákona. V prípade ak dedičstvo nenadobudne žiadny dedič, majetok pripadne štátu. (§462).

V uvedenej veci taktiež môžu vzniknúť problémy, ktoré je nutné riešiť súdnou cestou. Je to napríklad vydedenie, prechod dlhov, dedenie zo závetu, vysporiadanie dedičov a iné.

2.3.5 Zákon o konkurze a reštrukturalizácii

Zmena právnej úpravy konkurzu a vyrovnania, ku ktorej došlo dňom účinnosti nového zákona č. 7/2005 Z.z., priniesla posilnenie postavenia veriteľa a teda i optimalizáciu rozvoja podnikateľského prostredia. Zvolaná „proveriteľská“ koncepcia zákona má veriteľom umožniť účinne sa chrániť pred dôsledkami úpadku dlžníka a potlačiť zásahy zákona do komerčného postavenia strán pred úpadkom na rozumnú mieru. Predchádzajúca právna úprava sa ukázala neefektívna ako z hľadiska dĺžky konkurzného konania (približne 3 – 7 rokov), tak i z hľadiska obmedzeného rozsahu uspokojených pohľadávok (zabezpečeným veriteľom sa málokedy podarilo cez konkurz uspokojiť viac než 5 až 10% zo svojej pohľadávky voči úpadcovi). Stalo sa preto dobrým zvykom pristupovať ku konkurzu najmä za účelom oficiálneho odpísania nevymožiteľných pohľadávok.

Predmetom nového zákona je úprava riešenia úpadku dlžníka speňažením jeho majetku a kolektívnym uspokojením jeho veriteľov alebo postupným uspokojením veriteľov spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne. Zákon upravuje aj riešenie hroziaceho úpadku dlžníka a oddĺženie fyzickej osoby. Predmetná právna úprava sa však súčasne

nevzťahuje na usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ak je ním štát, štátna rozpočtová organizácia, štátna príspevková organizácia, štátny fond, obec, vyšší územný celok alebo iná fyzická či právnická osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát. Zákon sa nevzťahuje ani na usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ak je ním Národná banka Slovenska, Fond ochrany vkladov alebo Garančný fond investícií.

Podľa dôvodovej správy sa teda právna úprava pridŕža proveriteľsky orientovaného smeru, aj keď dlžník samozrejme neostáva bez náležitej ochrany. Jej cieľom je kolektívne uspokojenie veriteľov dlžníka, ktorý je v úpadku. Účelom reštrukturalizácie je popri uspokojovaní veriteľov dlžníka i snaha o zachovanie prevádzky podniku dlžníka alebo jeho časti. Reštrukturalizácia má nabádať a stimulovať zúčastnené subjekty k tzv. neformálnej reštrukturalizácii, ktorá by mala byť preferovaná pred samotným úpadkom a ktorá by sa mala využívať k jeho predchádzaniu, za predpokladu dosiahnutia vyššej sumy na uspokojenie veriteľov. Naopak, cieľom konkurzu je rozpredaj dlžníkovho majetku, a teda z toho vyplývajúci zánik výkonu podnikateľských aktivít dlžníka. Zákon predpokladá prednosť reštrukturalizácie pred konkurzom vtedy, ak existuje predpoklad zachovania fungovania podniku a pravdepodobnosť, že povolením reštrukturalizácie sa dosiahne vyšší výťažok na uspokojenie veriteľov, než by sa dosiahol vyhlásením konkurzu.

K proklamovaným cieľom novej právnej úpravy patrí teda zamedzenie straty hodnoty majetku úpadcu v období bezprostredne pred začatím konania a počas konania; zabezpečenie zrýchlenia konania a prijatie opatrení, ktoré motivujú dotknuté strany urýchlene konať a v konaní aktívne pôsobiť. Patrí k nim tiež naznačenie východísk pre neformálne reštrukturalizácie, ktoré by predstavovali alternatívy formálneho konania pred súdom, zvýšenie zodpovednosti všetkých strán zúčastnených v konaní, najmä však správcov; zosúladenie cieľov reformy konkurzného práva s právom zabezpečenia záväzkov a koherentnosti celej právnej úpravy; zúženie priestoru pre korupciu a odstránenie doterajšej absencie medzinárodného práva súkromného a procesného v oblasti konkurzu.

Cieľom zákona o konkurze a reštrukturalizácii je kolektívne uspokojenie veriteľov dlžníka, ktorý je v úpadku. Na riešenie tejto situácie zákon o konkurze a reštrukturalizácii ponúka dve alternatívy. Prvou je reštrukturalizácia dlžníka, druhou je konkurz. Ich spoločným znakom je snaha o čo najrýchlejšie uspokojenie veriteľov v čo najväčšom rozsahu. Navyše, účelom reštrukturalizácie je popri dosiahnutí uvedeného cieľa aj snaha o zachovanie prevádzky podniku dlžníka alebo jeho časti. Naopak, cieľom konkurzu je rozpredaj dlžníkovho majetku, a teda z toho vyplývajúci zánik výkonu podnikateľských aktivít dlžníkom.

Medzi ciele novej právnej úpravy teda patrí:

- a) zamedzenie straty hodnoty majetku úpadcu v období bezprostredne pred začatím konania a počas konania,
- b) zabezpečenie zrýchlenia konania a prijatie opatrení, ktoré stimulujú dotknuté strany urýchlene konať a v konaní postupovať pro-aktívne,
- c) naznačenie východísk pre neformálne reštrukturalizácie, ktoré by predstavovali alternatívy formálneho konania pred súdom,
- d) zvýšenie štandardov zodpovednosti všetkých strán zúčastnených v konaní, najmä však správcov,
- e) zabezpečenie konzistencie cieľov reformy konkurzného práva s právom zabezpečenia záväzkov a koherentnosti celej právnej úpravy; odstránenie alebo prinajmenšom zúženie priestoru pre korupciu a odstránenie doterajšej absencie medzinárodného práva súkromného a procesného v oblasti konkurzu.

Účelom zákona o konkurze a vyrovnaní bolo usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ktorý je v úpadku, pričom cieľom konkurzu alebo vyrovnania bolo dosiahnuť pomerne uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku.

Cieľom zákona o konkurze a reštrukturalizácii je kolektívne uspokojenie veriteľov dlžníka, ktorý je v úpadku, a to speňažením majetku dlžníka, alebo postupné uspokojenie veriteľov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne.

Posledná novela priniesla ustanovenia, že súpis majetku a jeho ohodnotenie robí správca konkurznej podstaty. Úmyslom tvorcov bolo znížiť náklady konkurzu, ale pýtam sa „právnici už ozaj vedia všetko???“

Obdobne to platí aj v Exekučnom zákone, kde exekútor si všetko hnuteľné ohodnotí sám. Neplatí to len v prípadoch, kde na exekvovanej nehnuteľnosti viazne záložné právo alebo vecné bremeno. Len v týchto prípadoch je prizvaný znalec.

Domnievam sa, že tieto zákony pri svojej novelizácii boli novelizované pod vplyvom príslušných lobistických skupín a vylúčenie znaleckých posudkov má opačný efekt, a to nižšiu transparentnosť bez zodpovednosti. Taktiež sa potvrdzuje, uplatňovanie likvidačnej metódy je na ústupe, nakoľko priestor pre jej realizovanie sa radikálne zmenšil.

2.3.6 Skutočná škoda a ušlý zisk

Zaujímavou oblasťou, pri ktorej sa využívajú znalecké posudky, je skutočná škoda a ušlý zisk. V prevažnej miere v týchto prípadoch je objednávateľom súd, poškodená strana či justičná polícia. Táto problematika je obsiahnutá vo viacerých právnych normách³⁴:

a) Obchodný zákonník v § 373 – 386 definuje :

- škodu, ktorá vznikla z porušenia povinnosti zo záväzkového vzťahu,
- ujmu – náklady, ktoré vznikajú v dôsledku porušenia povinnosti,
- postup náhrady škody.

A v § 53 uvádza náhradu škody pri nekalej súťaži.

b) Občianske právo - definuje ujmu spôsobenú v majetkovej oblasti poškodeného, ktorú možno objektívne vyjadriť v peniazoch. Delí sa na :

- škodu skutočnú
- ušlý majetkový prospech.

Platí zásada, že škoda sa má hradiť uvedením do predošlého stavu (napr. opravou poškodenej veci) a až potom, ak to nie je možné alebo účelné, v peniazoch. Pri určení výšky škody sa vychádza z ceny, akú mala vec v dobe poškodenia.

c) v trestnom práve výška škody spôsobená trestným činom alebo prečinom spoluurčuje stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť.

d) Zákon o účtovníctve – definuje manka a škody v § 26 ods. 4 a úvodných ustanoveniach postupov účtovania ako znehodnotenie (neodstrániteľné poškodenie alebo zničenie), majetku hmotného i nehmotného, a to z objektívnych aj subjektívnych príčin.

Dôsledne sa rozlišuje odstrániteľné a neodstrániteľné poškodenie. Ak dôjde k poškodeniu majetku, ktoré účtovná jednotka opravou odstráni, predmetom účtovania nie je účtovanie o škode, ale účtovanie o oprave.

Pozn.: Platný *zákon o daniach z príjmov* upravil manko a škodu ako daňový výdavok.

e) Nemajetková ujma – zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

Právnu úpravu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu v správnom konaní upravuje zákon č. 514/2003. Podľa ustanovení zákona za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré vydal štátny orgán, zodpovedá štát. Štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred

³⁴ Ing. Miroslav Džupinka, CSc., INTERAUDIT TREŇČÍN, spol. s r.o.

miestnym súdom, a ďalej v trestnom konaní, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie.

Štátne, ale aj samosprávne orgány podľa znenia zodpovednosti za škody, ktoré spôsobia občanom alebo firmám protiprávnym rozhodnutím, alebo nesprávnym úradným postupom či nečinnosťou. Presnejšie sa upravuje zodpovednosť štátu za činnosť súdu, orgánu štátnej správy, ako aj územnej samosprávy, ak naň bol prenesený výkon pôsobnosti štátnej správy. Samostatne je upravená zodpovednosť štátu za nezákonné zatknutie, zadržanie či iné pozbavenie osobnej slobody, rozhodnutie o treste, ochrannom opatrení, ako aj rozhodnutie o väzbe. Poškodený sa môže domáhať tak náhrady škody, ako aj ušlého zisku. Právo na náhradu škody sa pritom už chápe nielen v súvislosti s majetkovou škodou, ale aj náhradou nemajetkovej ujmy. Tá má byť „spravodlivým zadost'učinením“ a zahŕňať tak peňažnú náhradu morálnej ujmy, ako je napr. verejné ospravedlnenie či uverejnenie zrušujúceho rozsudku.

Znalec vyčísl'uje na základe zadania objednávateľa výšku skutočnej škody, t.j. majetkovú ujmu. Postup výpočtu je vždy špecifický s ohľadom na druh vzniknutej škody. Predpokladom je oboznámenie sa so súdnym spisom prípadne inými podkladmi determinujúcimi podstatu a druh škody. Znalec skúma ekonomickú a právnu dokumentáciu z hľadiska časovej a príčinnej súvislosti vynaložených nákladov.

Znalec vyčísl'uje ušlý zisk vo výške skutočne ušlého zisku, ktorý by v danom prípade poškodený dosiahol. Výpočet pozostáva spravidla z predikcie výnosov, predikcie nákladov a k vyčísl'eniu hodnoty ušlého zisku ako rozdielu medzi predikovanými výnosmi a predikovanými nákladmi, t.j. zisku, ktorý by poškodený subjekt dosiahol, ak by nedošlo k porušeniu povinností druhou stranou. Pri predikcii je možné využiť výnosové metódy prípadne matematické metódy, ktorých výber musí byť zdôvodnený.

2.4 Postavenie znalca a postup znalca pri vypracovaní znaleckého posudku

Znalecká činnosť je špecializovaná odborná činnosť vykonávaná ze podmienok ustanovených v zákone znalcami pre zadávateľa.

Úkonmi znaleckej činnosti sú najmä³⁵:

znalecký posudok a jeho doplnok,
odborné stanovisko alebo potvrdenie,
odborné vyjadrenie a vysvetlenie.

Podľa súčasnej legislatívy môže byť znalec ustanovený na podania pre súd alebo iný orgán verejnej moci najmä v nasledovných konaniach:

- trestnom konaní,
- občianskoprávnom konaní,
- správnom konaní.

2.4.1 Znalec – účastník konania

Znalec v trestnom konaní

Trestné konanie je upravené zákonom č. 300/2005 Z.z. trestný zákon a zákonom č. 301/2005 Z.z trestný poriadok. Znalca na podanie znaleckého posudku priberie orgán činný v trestnom konaní³⁶ alebo v konaní pred súdom³⁷ predseda senátu, ak:

na objasnenie skutočností dôležitých pre trestné konanie sú potrebné odborné znalosti a objasnenie týchto skutočností je zložitá.

Uvedené podmienky musia byť splnené súčasne.

Ďalej znalec sa priberie do trestného konania vždy, ak ide o:

- vyšetrovanie duševného stavu,
- pitvu mŕtvoly (na obhliadku a pitvu mŕtvoly nesmie byť pribratý lekár, ktorý ošetroval zomrelého počas choroby, ktorá smrti predchádzala).

³⁵ §16 zákona č. 382/2004 Z.z.

³⁶ Orgány činné v trestnom konaní sú: prokurátor a policajt – vyšetrovateľ, poverený príslušník Policajného zboru, poverený príslušník vojenskej polície, poverený pracovník Zboru väzenskej a justičnej stráže, poverený príslušník Železničnej polície, poverené colné orgány alebo súd.

³⁷ Súdom podľa Trestného poriadku sa rozumie: okresný súd, krajský súd, Špecializovaný trestný súd, vojenský obvodný súd, Vyšší vojenský súd, Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Vo vzťahu k trestnému právu sa činnosť znalcov charakterizuje ako znalecké dokazovanie, ktoré má charakter trestno-procesného právneho úkonu a znalecký posudok sa využíva ako dôkazný prostriedok. Postavenie znalca v trestnom konaní je upravené v § 111 Trestného poriadku. Znalec sa do konania priberá uznesením podľa § 105, odst. 1, resp. odst. 2 Trestného poriadku. Sťažnosť podaná proti takémuto uzneseniu o pribratí znalca, nemá odkladný účinok, čo znamená, že znalec môže pracovať na posudku.

V rozhodnutí o pribratí znalca musí byť znalec upovedomený o nasledovných skutočnostiach:

- a) upozornený na povinnosti oznámiť skutočnosti, pre ktoré by mohol byť vylúčený alebo ktoré mu bránia byť vo veci ako znalec,
- b) poučený o význame znaleckého posudku z hľadiska všeobecného záujmu,
- c) poučený o trestných následkoch vedome nepravdivého znaleckého posudku (ide o trestný čin nepravdivý znalecký posudok podľa § 347 Trestného zákona.

Rozhodnutím o pribratí znalca v zmysle § 107, odst. 1 Trestného poriadku sa znalcovi spravidla určia úlohy, ktoré má riešiť, a to formou otázok a poskytnú potrebné vysvetlenia. Otázky sa nesmú týkať:

- a) riešenia právnych otázok,
- b) hodnotenia vykonaných dôkazov,
- c) právnych záverov.

Znalec je v trestnom konaní rozdielnou osobou od procesných strán a orgánov činných v trestnom konaní a súdu.

Z vybranej činnosti znalca v oblasti trestného práva, najmä pri vyšetrovaní trestných činov majetkovej povahy, ktoré sú kodifikované v 9. hlave Trestného zákona ako trestné činy proti majetku. Ide predovšetkým o trestný čin krádeže podľa § 247 TrZ, trestný čin sprenevery podľa § 248 TrZ, trestný čin neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 249 TrZ, trestný čin podvodu podľa § 250 TrZ, trestný čin podvodného úpadku podľa § 250a TrZ, trestný čin podielníctva podľa § 251 TrZ, trestný čin zatajenia veci podľa § 254 TrZ, trestný čin poškodzovania veriteľa podľa § 256 TrZ, trestný čin poškodzovania cudzej veci podľa § 257 TrZ.

Znalec v občianskoprávnom konaní

Občiansko-súdne konania sú upravené Občianskym súdnym poriadkom (zák. č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov) a úkony, ktoré znalecká činnosť rieši sú upravené

v Občianskom zákonníku (zák. č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov). Z hľadiska Občianskeho súdneho poriadku sú posudky vyžadované v kolíznych veciach, kde je potrebné odborné posúdenie majetkových hodnôt, napr. vysporiadanie bezpodielového vlastníctva manželov, dedičské konanie, vecné bremeno, rozsah náhrady škody, pri záložnom práve, pri kúpe a predaji majetku, pri zhotovení diela atď.

Súdy ustanovujú znalca uznesením, v ktorom sú postavené otázky a úlohy, na ktoré znalec má odpovedať, resp. zamerať sa. Práva a povinnosti sú obdobné ako v trestnom konaní a postupuje sa v zmysle Občianskeho súdneho poriadku.

V § 125 OSP sa uvádza, že ako dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými sa dá zistiť skutkový stav vecí, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov a organizácií. V občiansko-právnom konaní sa často podávajú posudky už objednané účastníkom konania, ktorí ich potom využívajú ako listinný dôkaz.

Znalec v správnom konaní

V zákone č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) sú upravené všetky dôležité inštitúty všeobecného správneho konania, čím sú vytvorené procesné záruky na dodržiavanie zákonnosti, najmä pri postupe príslušných orgánov pri vydávaní, preskúmvaní a pri výkone rozhodnutia.

V § 36 Správneho poriadku je uvedené „ak je pre odborné posúdenie skutočností dôležitých pre rozhodnutie potrebný znalecký posudok, správny orgán ustanoví znalca podľa príslušných právnych predpisov“. Tu je taxatívne vymedzené, že znalca ustanovuje správny orgán a nie občan alebo iný subjekt ako účastník konania. Vztahuje sa teda na konania, kde o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach občanov rozhodujú orgány štátnej správy.

V Správnom poriadku vo veci odborného posúdenia môže správny orgán účastníkovi alebo inej osobe prikázať, že ak má listinné dôkazy potrebné pre znalecké dokazovanie predložiť. Vlastník alebo užívateľ veci je povinný predložiť správnemu orgánu predmet obhliadky alebo strpieť obhliadku na mieste.

Tieto a iné ustanovenia Správneho poriadku sa môžu analogicky využiť v znaleckej praxi aj pri iných právnych konaniach.

2.4.2 Postup znalca pri vypracovaní znaleckého posudku

Znalec po obdržaní uznesenia o ustanovení za znalca alebo objednávky na vypracovanie znaleckého úkonu musí ihneď vykonať nasledovné kroky:

- preskúmať možnú predpojatosť,
- preveriť, či požadovaný úkon spadá do kompetencie odboru a odvetvia, v ktorom je znalec zapísaný do zoznamu,
- preveriť možnosť dodržania lehoty na vypracovanie znaleckého posudku,
- zabezpečiť si podklady alebo spis, nutný pre vypracovanie znaleckého posudku
- spracovať si prípravu na vypracovanie úkonu vrátane zváženie potreby pribrať konzultanta.

Predpojatosť

Ak sa znalec cíti byť zaujatý (k predmetu konania alebo účastníkom), túto skutočnosť musí bez odkladu oznámiť orgánu, ktorý ho do predmetného konania ustanovil. Vzťah k predmetnému konaniu môže spočívať, že znalec bol sám poškodený v predmetnej veci, alebo aj sám je účastníkom konania. Vzťah k k orgánom, účastníkom alebo ich zástupcom sa môže rozumieť vzťah príbuzenský, druha k družke, vzťah blízkeho priateľa alebo naopak v nepriateľskom vzťahu. Vzťah k účastníkom je tiež vzťah zamestnanca a zamestnávateľa, ak je zamestnávateľ účastníkom konania. Znalec je vylúčený, ak sa preukáže jeho pomer k veci, k zadávateľovi alebo k inej osobe, ktorej sa úkon týka.

Orgán, ktorý znalca na znalecké konanie ustanovil, následne rozhodne o jeho vylúčení alebo zotrvaní vo funkcii znalca.

Vzťah úkonu k znaleckému odboru alebo odvetviu

Ďalšou dôležitou úlohou je preskúmanie, či ide o problematiku znaleckého odboru alebo odvetvia, v ktorom je znalec zapísaný do Zoznamu.

Ak by išlo o problematiku odlišnú, ako má znalec zapísaný do Zoznamu, upozorní na to orgán, ktorý ho k podaniu úkonu ustanovil. Túto zásadu musí znalec dodržať aj v prípade, že je odborník v danej problematike, ale nie je zapísaný v predmetnom odbore alebo odvetví.

V sporných veciach, či úkon patrí do odboru alebo odvetvie, v ktorom je znalec zapísaný do Zoznamu, rozhoduje MS SR.

Preskúmanie lehoty podania znaleckého úkonu

Zadávateľ je oprávnený pred vykonaním znaleckého dokazovania prekonzultovať so znalcom znalecké otázky a možnosti znalca vykonať úkon znaleckej činnosti v požadovanej lehote.

Povinnosťou znalca je neodkladne preskúmať rozsah požadovaného úkonu, úplnosť a kvalitu dodaných podkladov, alebo možnosti ich doplnenia, svoje pracovné možnosti a na základe týchto zistení zvážiť, aká je reálna lehota na podanie znaleckého posudku.

Ak bola znalcovi bez prerokovania stanovená lehota kratšia ako je schopný splniť, je nevyhnutné, aby túto skutočnosť bezodkladne oznámil orgánu, ktorý ho na podanie úkonu ustanovil a súčasne požiadal o predĺženie termínu s návrhom reálnych možností splnenia.

Ak sa vyskytne počas spracovania úkonu prekážka, ktorá bráni dokončeniu v požadovanej lehote, musí to znalec neodkladne oznámiť zadávateľovi.

Preverenie úplnosti podkladov

Následne si musí znalec od zadávateľa vyžiadať podklady (spis), ak ich už nedostal spolu s uznesením o ustanovení za znalca.

Príprava na vypracovanie úkonu spočíva v:

- oboznámení sa znalca so stanoveným právnym úkonom a predmetom, resp. úlohami alebo otázkami
- preštudovaní podkladov (spisu)
- preverení úplnosti a hodnovernosti podkladov.

Jedným zo základných podkladov v konaní pred súdmi a orgánmi verejnej moci je spis, ktorý podľa možností, rozsahu a času konania býva rôzne objemný.

Znalec je povinný zabezpečiť si ďalšie verejne dostupné podklady potrebné na kvalitné a objektívne vypracovanie zadanej úlohy:

- všeobecne záväzné predpisy (Zbierke zákonov, vyhlášky, www.zbierka.sk)
- judikáty zo súdnej praxe (www.justice.gov.sk)
- inštrukcie MS SR
- technické normy,
- odbornú literatúru, odborné časopisy a pod.

Pri použití verejne dostupných podkladov, znalec v posudku vždy uvedie prameň, z ktorého čerpal informácie.

Prehľad podkladov možno členiť niekoľkými spôsobmi:

- chronologicky,
- podľa účastníkov – výpovede a vyjadrenia účastníka sú sústredené,
- tematicky – v prípadoch, kedy je v jednom znaleckom posudku riešených niekoľko problémových okruhov.

Vyhotovený prehľad podkladov má niekoľko významov:

- jeho vypracovaním sa znalec podrobne oboznámi sa všetkými dostupnými podkladmi,
- je dôležitou pomôckou k vypracovaniu vlastného nálezu, poskytuje mu prehľadný obsah použitých podkladov,
- znalcovi pomôže sa rýchlo zorientovať v problematike, aj v prípade vypracovania doplnku alebo následnej kontrole úkonu.

Program (harmonogram) vypracovania úkonu

Pri jednoduchých úkonoch je program na vykonanie úkonu jednoduchý so zaužívaným harmonogramom a postupom, pri úkonoch v zložitejších a špecifických veciach je aj príprava a celý postup zložitejší.

V prvej fáze si znalec musí ujasniť, či zadanú úlohu je schopný riešiť sám alebo na jej vyriešenie bude potrebovať konzultanta (spoluriešiteľa), ktorého si musí vybrať sám, osloviť a dohodnúť s ním podmienky spolupráce. Ak ho v danej veci ustanovil súd, musí požiadať zadávateľa o pribratie konzultanta.

Program vyhotovenia znaleckého úkonu nie je možné zostaviť šablónovite, pretože v znaleckom dokazovaní sa len ťažko nájdú dve úplne rovnaké kauzy, nieto v celej škále a problematike znalectva.

Na druhej strane možno pristúpiť k zhotoveniu programu znaleckého úkonu systémovo s využitím praxou odskúšaných algoritmov.

Pri tvorbe programu vyhotovenia znaleckého posudku si musí znalec zvážiť potrebu a postupnosť krokov:

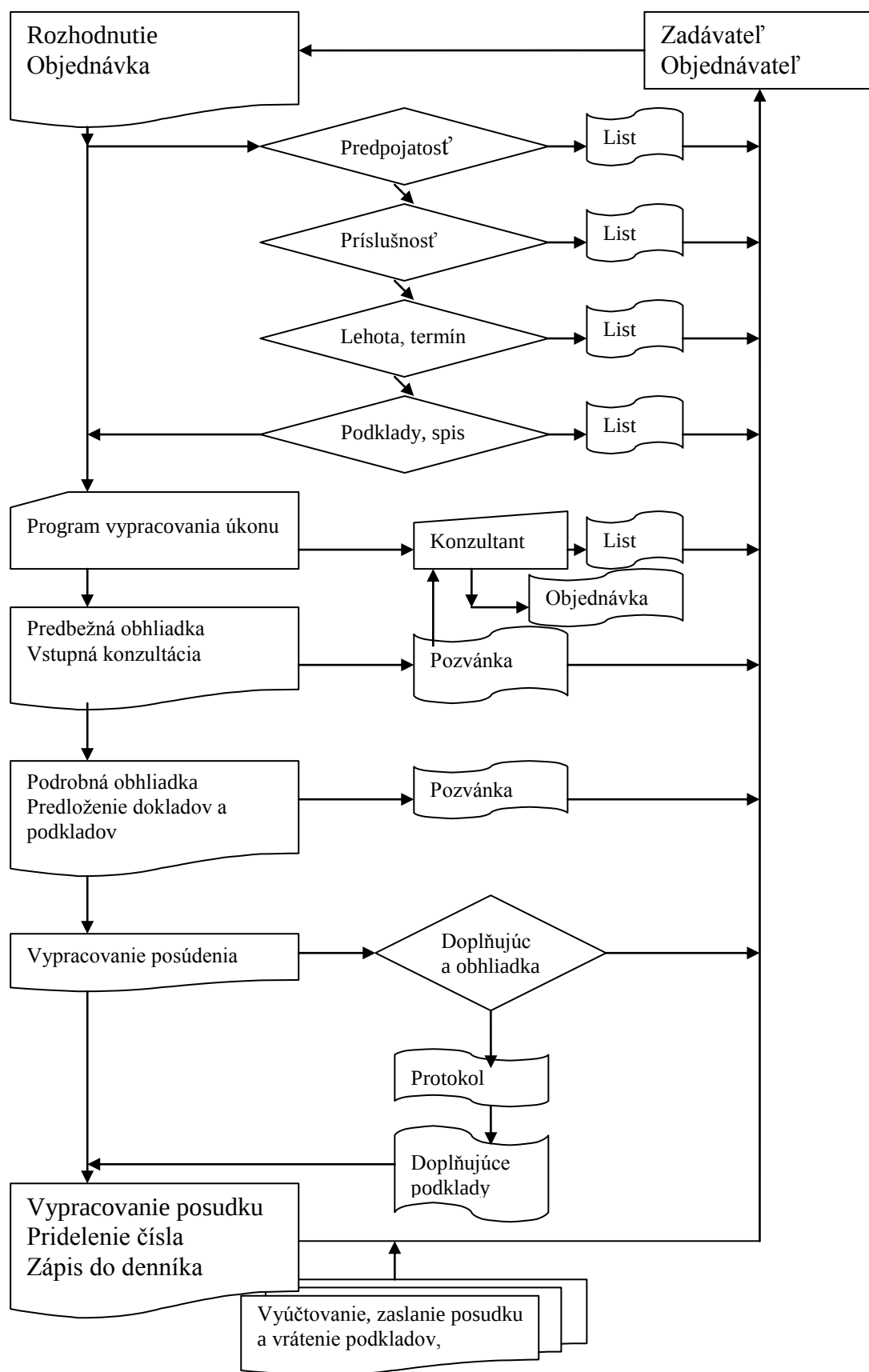
- konzultanta,
- predbežnej obhliadky,
- vstupnej konzultácie,
- predloženia dodatočných podkladov,

- podrobnej obhliadky
- vypracovania znaleckého posudku,
- pridelenie čísla znaleckého posudku,
- zápis do denníka,
- zaslanie znaleckého posudku s vyúčtovaním a vrátenie spisu.

Postup v prvej fáze je obdobný pre znalca fyzickú osobu, ako aj pre znalca právnickú osobu. Odlišný postup nastáva až v druhej etape, a to samotného harmonogramu prác na úkone až po záverečnú, tretiu etapu. Táto záverečná etapa je zase podobná pre oboch znalcov.

Preto vo svojej práci som sa snažil vypracovať vzorový vývojový diagram postupu práce znalca pri znaleckom úkone. Odlišnosti pre znalca fyzickú osobu a znalca právnickú osobu sú znázornené v samostatných vývojových diagramoch.

Obr. č. 3: Vývojový diagram znalec – fyzická osoba

Zdroj: CORPORA, a.s. - zaužívaná prax

3 Stanovenie hodnoty majetku a metódy ohodnocovania

3.1 Vymedzenie pojmu hodnota

Hodnotu možno definovať ako ekonomický pojem označujúci cenu, na ktorej by sa s najväčšou pravdepodobnosťou dohodli kupujúci a predávajúci. Hodnota nie je skutočnosť, ale odhad pravdepodobnej ceny. Odráža názor trhu na úžitky, ktoré získava vlastník daného tovaru³⁸.

Podľa Peemöllera, V.H. je hodnota v ekonomickom slova zmysle chápaná ako vzťah medzi určitým subjektom a objektom za predpokladu racionálneho správania. Pojem hodnota rozoberá aj Ján Mlčoch vo svojej publikácii *Oceňování podniku*. Hodnotu definuje ako kvantitatívne vyjadrenie vzácnosti, pričom na súbor podnikovej hodnoty vplyvajú kvantitatívne a kvalitatívne faktory. Hodnota zo všeobecného hľadiska je chápaná ako cennosť určitej komodity pre jeho konkrétneho či potencionálneho vlastníka a je ju možné chápať aj ako podnet pre vyjadrenie tzv. zmennej hodnoty. Hodnota je vo všeobecnej ekonomickej interpretácii veličina vyjadrujúca názor, je to výsledok porovnania, predstáv a vlastných výpočtov na obidvoch rokujúcich stranách. Môže mať rozpätie od pesimistického až po optimistický odhad³⁹. Teda môžeme povedať, že hodnota je len predbežný, orientačný údaj, ktorý vychádza z objektívnej skutočnosti⁴⁰.

Táto skutočnosť nás potom privádza k tvrdeniu, že hodnota je v podstate stotožnená s *trhovou hodnotou*. Hodnota nie je skutočnosť, ale odhad pravdepodobnej ceny, ktorá by mala byť zaplatená za tovar alebo služby v danej dobe v súlade s konkrétnou definíciou hodnoty. Ekonomický pojem hodnoty odráža názor trhu na úžitky, ktoré získa ten, kto vlastní daný tovar alebo získa dané služby k dátumu ocenenia⁴¹.

Keďže hodnota ako bolo spomínané, je stotožnená s pojmom *trhová hodnota*, tak potom: „Čo predstavuje *trhová hodnota*.“

3.1.1 Trhová hodnota

Najkomplexnejšiu definíciu trhovej hodnoty uvádzajú Medzinárodné ohodnocovacie štandardy⁴²: „*trhová hodnota je odhadovaná čiastka, za ktorú by mal byť majetok vymenený*

³⁸ MAJDÚCHOVÁ, H. – NEUMANNOVÁ, A.: Podnikové hospodárstvo pre manažérov. Bratislava: Iura Edition, 2007. 234 s. ISBN 978-80-8078-200-9

³⁹ MLČOCH, J.: *Oceňování podniku*. Praha: Linde, a.s. 1998. 23 s. ISBN 80-7201-145-06

⁴⁰ TICHY, E.G.: *Unternehmensbewertung – Grundlagen – Methoden-Praxis*. Wien: Industrieverlag Peter Linde G.m.b.H. 1992. 30 s. ISBN 3-85122-326-8

⁴¹ International valuation Standards 2000, str. 33 (kapitola General Valuation Concepts and Principles odst. 4)

⁴² Medzinárodné ohodnocovacie štandardy. Bratislava: SAEY, 2003, s.120 ISBN 80-969-248-5-0

k dátumu ohodnotenia, medzi dobrovoľne zainteresovanými kupujúcimi a predávajúcimi, v nezávislej transakcii medzi samostatnými a nezávislými partnermi po uskutočnení náležitého marketingu, v ktorom by obe strany rokovali informovane, rozumne a bez nátlaku“.

V nasledujúcom texte uvedieme podrobnejší komentár, ktorý k tejto definícii pridávajú Medzinárodné ohodnocovacie štandardy:

- ⇒ „...odhadovaná čiastka...“ označuje cenu, vyjadrenú v peniazoch, ktorá sa platí za majetok v rámci nezávislej transakcie. Je to tá najlepšia cena, ktorá je ešte výhodná aj pre predávajúceho a najvyššia cena, ktorá je výhodná aj pre kupujúceho. Tento odhad vylučuje odhad ceny, ktorá je ovplyvnená zvláštnymi faktormi ako sú: atypický spôsob financovania, dohody o predaji a spätnom prenájme, osobitné zvýhodnenia alebo zľavy poskytnuté kýmkoľvek a pod.
- ⇒ „...by mal byť vymenený...“ odráža skutočnosť, že hodnota majetku je odhadnutá čiastka a nie čiastka vopred určená alebo skutočná predajná cena. Ide o cenu, pri ktorej by sa k dátumu uskutočnenia ohodnocovania na trhu predpokladalo, že sa zrealizuje daná transakcia.
- ⇒ „... k dátumu ohodnocovania...“ vyjadruje požiadavku, aby odhad trhovej hodnoty zodpovedal konkrétnemu dňu.
- ⇒ „...dobrovoľne zainteresovaným kupujúcim...“ vymedzuje osobu, ktorá je ku kúpe motivovaná, ale nie je donútená. Je to tiež osoba, ktorá kupuje v súlade so situáciou na aktuálnom trhu, a nie na základe nejakého imaginárneho trhu. Medzi subjekty, ktoré vytvárajú „THR“ patrí aj vlastník majetku. Znalec nesmie robiť nerealistické závery o podmienkach existujúcich na trhu, ani predpokladať úroveň trhovej hodnoty nad úroveň, akú možno objektívne dosiahnuť.
- ⇒ „...dobrovoľne zainteresovaný predávajúci...“ sa označuje predávajúci, ktorý nie je príliš nedočkavý a ani donútený predávať za akúkoľvek cenu a nie je to ani predávajúci, ktorý trvá na cene, považovanej na aktuálnom trhu za nereálnu. Skutočné názory a konanie reálneho vlastníka nie sú v tejto teoretickej konštrukcii zaradené.
- ⇒ „...v nezávislej transakcii...“ sa označuje taká transakcia, ktorá nie je poznačená existenciou osobitného alebo špeciálneho vzťahu (napr. vzťah medzi vlastníkom a nájomcom), ktorý by mohol viesť k stanoveniu ceny na úrovni nezodpovedajúcej trhu, alebo naopak zvýšenej o nadhodnotu.
- ⇒ „...po uskutočnení náležitého marketingu...“ sa používa na označenie toho, že majetok by mal byť uvedený na trh čo najvhodnejším spôsobom, a tak, aby sa dosiahol jeho predaj za najlepšiu cenu akú je možno za podmienok uvedených v definícii trhovej hodnoty získať.

- ⇒ „...obe strany rokovali informovane, obozretne...“ predpokladá, že ako predávajúci, tak kupujúci, sú objektívne informovaní o podstatných charakteristických znakoch majetku, o jeho skutočnom a potenciálnom využití a o situácii na trhu v deň ohodnocovania. Obozretnosť je daná vzťahom k situácii na trhu v deň ohodnocovania. Predávajúci nemusí nutne konať neobzretne, ak predáva majetok na trhu s klesajúcimi cenami za cenu, ktorá je nižšia než predchádzajúca úroveň cien na trhu.
- ⇒ „...bez nátlaku...“ stanovuje, že aj keď každá zo zúčastnených strán má o danú transakciu záujem, žiadna z nich nie je nútená túto transakciu zrealizovať.

Trhová hodnota však obsahuje ešte jeden predpoklad, a to čo *najlepšie možné využitie*. Tento pojem definujú Medzinárodné ohodnocovanie štandardy ako: „najpravdepodobnejšie použitie majetku, ktoré je technicky možné, primerané opodstatnené, právne prípustné, finančne realizovateľné, a ktoré má za následok najvyššiu hodnotu ohodnocovaného majetku“⁴³.

3.1.2 Faktory ovplyvňujúce hodnotu

Dnešné prostredie si vynucuje dôkladné pochopenie hodnoty, a to bez rozdielu či ide o hodnotu trhovú alebo o hodnotu ochrannej známky. Medzi faktory ovplyvňujúce hodnotu možno zaradiť⁴⁴:

- ♦ Veľké podniky sú vystavené silnej konkurencii a výhody vyplývajúce z ich veľkosti vzhľadom na malé a stredné podniky, strácajú. Vyplýva to z toho, že historicky existovala súvislosť medzi absolútnou veľkosťou podniku a jeho schopnosťami vytvárať hodnotu. Veľkosť poskytovala väčším podnikom významné konkurenčné výhody, ktoré však dnes majú stále menší význam. Dnes je kapitál omnoho dostupnejší pre podniky všetkých veľkostí a podniky pôsobia v časopriestore, v ktorom peniaze trvalo hľadajú investičné príležitosti a tým pádom nie je prístup k fondom obmedzený aj pre menšie podniky. Okrem toho majú dnes podniky k dispozícii dostatok mobilnejšej a hlavne talentovanej pracovnej sily, ľahší prístup k dôležitým informáciám pre rozhodovanie a trh ponúka podnikom širokú paletu podporných služieb (zásobovanie, výroba súčiastok, montáž, distribúcia alebo odbyt).

⁴³ Medzinárodné ohodnocovacie štandardy. Bratislava: SAEY, 2003, s.37 ISBN 80-969-248-5-0

⁴⁴ COPELAND. T. - KOLLER. T.- MURRIN. J.: Stanovení hodnoty firem. Praha: Victoria Publishing a. s.. 1991. 22-26 s. ISBN 80-85605-41-4

- ♦ Okrem zmenšených výhod z veľkosti sa stalo obchodné prostredie nestabilným a núti manažérov, aby trvalo prehodnocovali svoje obchodné postavenia a aby často robili závažné rozhodnutia ovplyvňujúce hodnotu (likvidácia niektorých prevádzkových operácií, vstup do spoločných podnikov, zmena prístupu k distribúcii a pod). Nestabilita prostredia sa odzrkadľuje v zmenách úrokových mier, ktoré ovplyvňujú dopyt po investičnom zariadení, spotrebnom tovare dlhodobej spotreby a bytovej výstavbe. Uvedené má dopad na budúce peňažné toky a hodnotu väčšiny podnikov. V dnešnom prostredí vysoko špekulatívnych akvizícií a reštrukturalizácií môžu nestále úrokové miery skaziť aj najlepšie premyslené plány. Existuje však škála nástrojov na zmiernenie úrokových rizík (napr. pôžičky s pevnou alebo pohyblivou úrokovou mierou, horné limity úrokovej miery a swapy.) Okrem toho nestabilita je spôsobovaná aj zmenami kurzov cudzích mien, čo ovplyvňuje rozhodnutie o veľkých kapitálových investíciách. Tieto problémy sa čiastočne odstránili prijatou menou Euro.
- ♦ Výhody vyplývajúce z vertikálnej a horizontálnej integrácie, ako aj z vlastníctva spoločnosti s viacerými predmetmi činnosti, jedná za druhou miznú. Účinnosť a trhová citlivosť sústredenej konkurencie robí tradičného integrovaného konkurenta zraniteľným a otriasa tiež základmi podnikov s viacerými predmetmi činnosti. Výhody, ktoré integrované podniky a podniky s viacerými predmetmi činnosti používali, miznú a spoločnosti s viacerými predmetmi činnosti zanikajú. Uskutočňujú sa špekulačné odkúpenia, na ktorých podniky zarobili veľké čiastky jednoducho tým, že niektoré z nich rozdelili na časti a tie samostatne predali⁴⁵.

3.2 Metódy ohodnocovania používané v SR a vo svete

Vyhláška MS SR číslo 263/1996 Z.z. v § 16, ods. 4 stanovila povinnosť znalcov postupovať pri vypracovaní znaleckých posudkov podľa všeobecne záväzných predpisov a osobitných predpisov, vydaných MS SR, teda aj znaleckých štandardov.

Požiadavky na zdokonaľovanie metodiky ohodnocovania a postupov pre stanovenie všeobecnej hodnoty majetku priniesli ďalšie zmeny v záväznej legislatíve pre ohodnocovanie majetku, a to najmä:

⁴⁵ COPELAND, T. - KOLLER, T.- MURRIN, J.: Unternehmenswert. Frankfurt: Campus Verlag Victoria 1993. 33-44 s. ISBN 3-593-34900-0

- Vydanie vyhlášky MS SR číslo 255/2000 Z.z. o stanovení hodnoty majetku podniku, jeho častí a zložiek majetku podniku, ktorá bola vydaná v súvislosti novelizáciou zákona o konkurze a vyrovnaní,
- Vydanie vyhlášky MS SR číslo 86/2002 Z.z. o stanovení hodnoty majetku, s cieľom zjednotiť základnú terminológiu, definície, algoritmy výpočtov, symboliku a pod. Vyhláška súčasne rozšírila použitie i na iný majetok, ktorý nie je určený na podnikanie.

Rozsiahlejšiu legislatívnu úpravu priniesla vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR číslo 86/2002 Z.z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, ktorá reagovala predovšetkým na tieto požiadavky:

- potrebu uspokojenia spoločenskej objednávky na znalecké ohodnocovanie majetku pre právne úkony, kde znalecké stanovenie hodnoty majetku vyžadujú všeobecne záväzné predpisy a kedy je potrebné stanoviť „skutočnú (reálnu) hodnotu majetku" pre konanie pred štátnymi orgánmi alebo pre právne úkony fyzických a právnických osôb,
- potrebu zjednotenia definícií, terminológie, algoritmov, označovania a objektivizácie pri jednotlivých postupoch ohodnocovania majetku podniku a iného majetku,
- spresnenie a zjednotenie postupu znalcov v odbore Stavebníctvo pri používaní cenového predpisu a stanovovaní ceny zistenej s legislatívnymi úpravami pri stanovení všeobecnej hodnoty majetku,

Výber vhodnej metódy ohodnocovania podniku je podstatnou súčasťou akéhokoľvek stanovenia hodnoty. V súčasnej praxi je metód pre stanovenie hodnoty podniku pomerne veľa, čo význam samotnej voľby metódy len podčiarkuje.

Výber najlepšej metódy sa riadi predovšetkým účelom, pre ktorý je odhad uskutočňovaný. K danému účelu je následne nutné podriadiť nielen voľbu konkrétnej metódy, ale aj jej modifikácie a hodnoty, ktorými ju vyplníme. Zodpovedný znalec je povinný zvolenú metódu riadne zdôvodniť.

Zvolená metóda ohodnotenia musí byť dostatočne jednoznačná tak, aby pri opakovanom ohodnotení iným znalcom bolo možné dospieť k rovnakému prípadne veľmi podobnému výsledku.

Metódy ohodnocovania podnikov v Slovenskej republike upravuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti č. 492/2004 z 23. augusta 2004 o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, v zmysle zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch tlmočníkoch a prekladateľoch

a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Táto vyhláška ustanovuje metódy a postupy stanovenia všeobecnej hodnoty majetku znalcom.

Dňa 1. januára 2008 nadobudla účinnosť aj vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 626/2007, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku. Konečne boli odstránené chyby, ktoré predstavovali nesprávne matematické vzťahy.

Na základe uvedených právnych predpisov je stanovených päť metód, ktoré môžeme pri ohodnocovaní použiť⁴⁶:

- majetková metóda
- podnikateľská metóda
- porovnávací metóda
- likvidačná metóda
- kombinovaná metóda.

Stanovená všeobecná hodnota podniku a častí podniku sa potom zaokrúhli na celé slovenské tisíckoruny.

Problematika oceňovania podniku je veľmi náročná a citlivá úloha. Úplná jednotnosť riešenia však neexistuje ani v zahraničí. Použitá metóda sa často mení v závislosti od účelu ocenenia a od druhu majetku. V podmienkach Slovenskej republiky sa možné metódy uplatňujú len vo veľmi obmedzenej miere. Pre porovnanie uvádzam metódy používané v súčasnej praxi v zahraničí, rozdelené do štyroch okruhov⁴⁷:

- Majetkové (substančné) metódy
 - Substančná metóda
 - Likvidačná metóda
 - Metóda účtovnej hodnoty
- Výnosové metódy
 - Diskontovaný dividendový model
 - Metóda kapitalizovaných výnosov
 - Model diskontovaného peňažného toku (DCF)
 - Metóda ekonomickej pridanej hodnoty (EVA)
 - CFROI model – model tzv. voľného diskontovaného cash flow

⁴⁶ Vyhláška MS SR č. 492/2004 Z. z., o stanovení všeobecnej hodnoty majetku

⁴⁷ Jakubec, M., Kardoš, P., Kubica, M.: Riadenie hodnoty podniku. Bratislava: Kartprint, 2005, str. 68

- Metódy založené na analýze trhu
 - Porovnanie s akciami iných podnikov
 - Metóda porovnateľných transakcií
- Kombinované metódy
 - Metóda váženej strednej hodnoty
 - Schmalenbachova metóda
 - Metóda nadzisku

Pri využití vyššie uvedeného členenia by sme mohli porovnávaciu metódu, definovanú vyhláškou č. 492/2004 o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, zaradiť k metódam analýzy trhu, podnikateľskú metódu k výnosovým metódam, kombinovanú metódu ku kombinovaným metódam a majetkovú a likvidačnú metódu k majetkovým metódam ohodnocovania podniku.

3.2.1 Metódy používané v Českej republike

Hlavným cieľom pri oceňovaní podniku je vyjadrenie jeho hodnoty pomocou peňažnej čiastky. Výslednú hodnotu je možné stanoviť viacerými metódami, ktoré sú rozdelené do metód analýzy trhu, výnosových metód a metód analýzy majetku. Jedná sa o obdobnú metodiku, ako je zaužívaná v SR s jediným a podstatným rozdielom, že v českej legislatíve sú dve skupiny: odhadcovia – voľná živnosť a znalci – menovaný súdmi.

K výnosovým metódam a najčastejšie používaným v Čechách sa radia:

- metóda diskontovaných peňažných tokov
- metóda kapitalizovaných výnosov
- kombinované (korigované) výnosové metódy
- ekonomická pridaná hodnota EVA⁴⁸

Aká je teoretická základňa. Český teoretik prof. Miloš Mařík uvádza nasledovné členenie metód:⁴

1. Ohodnotenie na základe analýzy výnosov (výnosové metódy)

- Metóda diskontovaných peňažných tokov
- Metóda kapitalizovaných čistých výnosov

⁴⁸ www.ekonomicke-analyzy.cz/zasady.htm

⁴ Mařík, M.a kol.: Metody oceňování podniku. Praha Ekopress 2003

- Kombinované (korigované) výnosové metódy
2. Ohodnotenie na základe analýzy trhu (trhové metódy)
- Ohodnotenie na základe trhovej kapitalizácie
 - Ohodnotenie na základe porovnateľných podnikov
 - Ohodnotenie na základe porovnateľných transakcií
 - Ohodnotenie na základe údajov o podnikoch uvádzaných na burzu
3. Ohodnotenie a základe analýzy majetku (majetkové metódy)
- Vlastné imanie
 - Likvidačná hodnota
 - Substančná hodnota

Česká teoretička prof. Eva Kislingerová definuje nasledovné metódy:⁵

1. Metódy založené na stavových veličinách (majetkový prístup, reprodukčná hodnota):

- Metóda účtovnej hodnoty.
- Metóda hodnoty substancie
 - hodnota substancie brutto,
 - hodnota substancie netto.

2. Metódy výnosové

- 1 Metódy založené na kapitalizácii zisku
- 2 Metódy výnosové založené na projekcii diskontovaných hotovostných tokov
 - FCFF
 - FCFE
 - Dividenda (DDM)
- 3 Metóda ekonomickej pridanej hodnoty (EVA)

3. Metódy kombinované

- Metóda váženej strednej hodnoty,
- Metóda priemernej hodnoty,
- Metóda úhrady zvláštného zisku,

4. Metódy relatívneho ohodnocovania

Na základe ďalších zdrojov poznáme tieto metódy ohodnocovania⁴⁹:

Porovnanie kúpnych cien

- odhad hodnoty analyzovaním nedávnych predajov porovnateľných nehnuteľností a ich upravenie podľa rozdielov kvality v absolútnych sumách (Sk) alebo v % váhy rozdielu k celkovej sume.

>> nedá sa použiť ak niet porovnateľných kúp alebo ide o neporovnateľné, špeciálne druhy majetku.

Kapitalizácia výnosu

- vyčísl'uje cenu, ktorú investor zaplatí za budúci odčerpateľný tok ziskov. Základom je diskontovanie odhadcom projektovaných budúcich tokov čistých výnosov. Odhadujú sa výnosy alebo peňažné toky a úročia, diskontujú sa do kapitalizačnej miery, %.

>> mnohé techniky obsahujú: hrubý výnos, čistý výnos, návratnosť vloženého a zúročeného kapitálu.

Náklady na vybudovanie

- odhadujú sa súčasné náklady v mieste kde stavba leží, na vybudovanie jej konštrukčnej a materiálnej repliky dodávateľom stavebných prác. Odhadne sa súčasná hodnota minulých vylepšení a zníženie o opotrebovanie. Reprodukčné náklady v absolútnych sumách alebo v % pomere k cene novostavby.

Autor M. Synek vo svojej publikácii Manažérska ekonomika hovorí o týchto metódach⁵⁰:

- Metóda účtovná, ktorá na podnik nahliada ako na majetok a jeho cenu stanoví na podklade údajov z účtovníctva (na základe historických údajov),
- Substančná metóda - cenu podniku stanoví na základe reprodukčných cien všetkých majetkových zložiek podniku opravených o odpisy zodpovedajúce veku týchto položiek,
- Metódy výnosové - k nim sa priradzuje metóda kapitalizácie zisku, ktorá hodnotu podniku odvodzuje z trvale udržateľného zisku, metóda diskontovaného cash flow (metóda DCF), ktorá hodnotu podniku odvodzuje z budúcich výnosov, metóda voľného cash flow
- Metódy burzového ocenenia - svoj základ majú v posudzovaní trhovej ceny akcií

⁴⁹ <http://www.znalectvo.eu/3ocenenia.htm>

⁵⁰ SYNEK, M.: Manažérska ekonomika. Praha: Grada Publishing a.s. 2003 s. 60 ISBN 80-247-0515-X

Voľba konkrétnej metódy závisí predovšetkým od podnetu, ktorý vedie k stanoveniu hodnoty.

3.2.2 Metódy používané v Nemecku

Účel oceňovania podnikov v Nemecku vyplýva do veľkej miery z dôvodu predaja podniku. Je však dôležité pristupovať pri výbere oceňovacej metódy osobitne od podniku.

K základným metódam ohodnocovania v Nemecku patria⁶:

- výnosové metódy
- majetková metóda
- metóda strednej hodnoty
- metóda obratu
- likvidačná metóda
- Štutgartská metóda

Výnosové metódy používané v Nemecku patria k najdôležitejším metódam ohodnocovania podniku, teda k zisteniu jeho predajnej ceny.

Najvyužívanejšie sú tri metódy⁵¹:

- Metóda kapitalizovaných ziskov
- Metóda diskontovaných peňažných tokov
- Multiplikačná metóda

Základný model pre výpočet výnosovej hodnoty na základe výnosových metód je:

$$\text{Výnosová hodnota} = \frac{\text{Zisk} \times 100}{\text{Kapitálový úrok (v \%)}}$$

Postup oceňovania je potom nasledovný:

- analýza zisku a vyčíslenie straty za posledných 5 rokov

⁵ Kislingerová, E.: Oceňování podniku. Nakladatelství C.H.Beck, Praha 1999

⁶ www.diegruender.at/betriebsnachfolge/bewertung1.php#richtig

- prognóza obratu(tržieb) a nákladovej štruktúry
- zistenie očakávaného zisku.
- zistenie miery kapitalizácie. Táto miera sa odvádza zo základnej úrokovej miery pripočítaním rizikovej prirážky, ktorá je spravidla v rozmedzí od 2 do 20 %. U malých podnikov predstavuje táto miera len 7 – 15 %
- výpočet budúcej výnosovej hodnoty

Podľa Coenenberga⁵² je pri praktickom využití výnosových metód najväčším problémom kvantifikácia rizika a jeho započítanie do kalkulovanej úrokovej miery⁵³.

Riziko investovania je rozpracované v teórii portfólia⁵⁴, ktorá sa zaoberá správaním investorov pri neistote a poukazuje na to, že investičné riziko jedného cenného papiera je možné redukovať prostredníctvom kombinácie s ostatnými. Spomínaná teória vychádza z predpokladu, že investori sú nesmelí podstupovať riziko. Preto základným cieľom investorov je minimalizácia rizika pri získavaní určitej výšky výnosu resp. maximalizácie výnosu pri určitej výške rizika.

V teórii portfólia je riziko definované ako variantná alebo štandardná odchýlka očakávaného výnosu.⁵⁵

3.2.3 Metódy používané v USA

Najpoužívanejšou metódou oceňovania podniku v USA je metóda diskontovaných peňažných tokov (DCF), ktorá vznikla práve v tejto krajine, je však značne rozšírená aj v Európe. Na rozdiel od iných výnosových metód orientovaných na zisk, DCF vychádza z toku príjmov a výdavkov⁵⁶.

Postup riešenia DCF metódy v USA:

- prognóza FCF (free cash flows) počas konkrétneho obdobia
- odhadnúť náklady na kapitál (WACC)
- odhadnúť trvajúcu hodnotu (hodnotu, plynúcu po určitom období)

⁵² Coenenberg, A. – Busse von Colbe, W.: Unternehmensakquisition und Unternehmensbewertung. SchafferPoeschell, Stuttgart 1992, str.207

⁵³ V nemeckej literatúre sa diskontná sadzba nazýva kalkulovaná úroková miera

⁵⁴ Markowitz, H.

⁵⁵ Coenenberg, A. – Busse von Colbe, W.: Unternehmensakquisition und Unternehmensbewertung. SchafferPoeschell, Stuttgart 1992, str.207

⁵⁶ www.fusg.ch/site/fusion/finanz/grundsatzte

- diskontovať budúcu hodnotu
- priradiť hodnotu prebytku hotovosti a ostatných stálych aktív(non-operating assets)

odpočítať finančný dlh, aby sa získala reálna hodnota.

3.3 Metódy stanovenia hodnoty používané v SR

3.3.1 Majetková metóda

Všeobecná hodnota podniku a zložiek majetku stanovená majetkovou metódou je všeobecná hodnota majetku znížená o všeobecnú hodnotu cudzích pasív k termínu ohodnotenia. Teoretické vymedzenie a spôsob výpočtu nám definuje Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 492/2004 Z. z.⁵⁷.

Majetková metóda stanovenia všeobecnej hodnoty podniku a častí podniku poskytuje časovo reálne a ľahko kontrolovateľné údaje o štruktúre majetku, objektivizuje údaje vykazované v účtovnej a inej evidencii.

Zdrojom informácií pri ohodnocovaní je predovšetkým účtovná evidencia spoločnosti, ktorá poskytuje jednoznačné a preukázateľné údaje o štruktúre majetku. Majetková metóda sa opiera o prvky sledovateľné účtovníctvom, čo jej dôveryhodnosť zvyšuje. Každá majetková položka je presne dokladovateľná. V počiatočných krokoch zohráva významnú úlohu najmä súvaha podniku.

Dôležitou súčasťou je aj fyzická inventarizácia majetku podniku, ktorá sa vykoná k dátumu ohodnotenia a umožňuje podniku získať podrobné informácie o jednotlivých zložkách majetku. Komplikáciou však môže byť majetok, ktorý sa v podniku fyzicky nenachádza, ale v účtovníctve je o ňom vedená evidencia.

Využitie majetkovej metódy je možné vo všetkých fázach životného cyklu podniku najmä v súvislosti s týmito právnymi úkonmi⁵⁸:

- nepeňažný vklad,
- exekúcia,
- predaj podniku,
- iné.

⁵⁷ Príloha č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z.

⁵⁸ Szilágyi, M., Sedláková, I.: Ekonomické a právne aspekty stanovenia všeobecnej hodnoty podniku. Žilina: EDIS, 2002, str. 137

Všeobecná hodnota podniku a častí podniku sa stanoví majetkovou metódou podľa zaužívaného vzťahu :

$V\check{S}H_M = A + B + C + D - CP$ [Sk], ktorý je na účely tejto vyhlášky upravený takto:

$$V\check{S}H_M = \sum V\check{S}H_{ZMi} - V\check{S}H_{CZ} \quad [EUR]$$

kde:

$V\check{S}H_M$ – všeobecná hodnota podniku a častí podniku stanovená majetkovou metódou [EUR],

$V\check{S}H_{ZMi}$ – všeobecné hodnoty všetkých zložiek majetku, ktoré sú predmetom ohodnotenia [EUR],,

Pri tomto prístupe ohodnotenia podniku je určitým spôsobom ohodnotená každá majetková zložka. Súčtom týchto cien potom získame súhrne ohodnotenie aktív podniku. Odpočítame všetky dlhy a záväzky, dostaneme hodnotu vlastného kapitálu. Môžeme však získať tri rôzne majetkové hodnoty v závislosti na tom, aké ceny použijeme⁵⁹:

1. Účtovné ceny
2. Likvidačné ceny
3. Reprodukčné ceny

Výhody majetkovej metódy

- nutnosť vykonať inventarizáciu majetku
- podrobná analýza jednotlivých položiek majetku

Nevýhody majetkovej metódy

- príliš statická metóda, neberie do úvahy budúcnosť
- vysoká prácnosť, finančne veľmi náročná metóda
- berie do úvahy aj majetok, ktorý sa v podniku nevyužíva
- neberie do úvahy výnosový potenciál firmy⁶⁰

⁵⁹ Mařík M.: Určování hodnoty firem. Břeclav: Ekopress 1998. 88 s. ISBN 80-86119-09-2

⁶⁰ JAKUBEC, M.-KARDOŠ, P.- KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 70s. ISBN: 80-88870-48-8.

Druhy majetkového ohodnotenia

Účtovná hodnota

Najjednoduchšie je vychádzať z bilancie podniku. Vlastný kapitál je potom rozdielom medzi účtovnou hodnotou celkových aktív a účtovnou hodnotou záväzkov všetkých druhov. Je vhodné poznamenať, že i účtovné hodnoty je možné pre ohodnotenie podniku upraviť tak, aby lepšie zodpovedali skutočnosti. Napr. je možné účtovnú hodnotu zásob, materiálu a výrobkov upraviť na aktuálnu nákupnú cenu resp. predajnú cenu, znížiť hodnotu pohľadávok podľa pravdepodobnosti, s ktorou budú skutočne zaplatené. Tieto účtovné úpravy by mali podniky prevádzať najmenej raz ročne pri ročnej účtovnej závierke, a to formou opravných položiek.

Substančná hodnota

Substančná hodnota podniku je základným ohodnotením založeným na analýze jednotlivých zložiek majetku a rozumieme ňou súhrn relatívne samostatných ohodnotení jednotlivých majetkových zložiek podniku. Tieto zložky pritom ohodnocujeme podľa pomerne objektívnych pravidiel, k dátumu ohodnotenia a za predpokladu, že podnik bude pokračovať vo svojej činnosti. Vo väčšine prípadoch sa teda snažíme zistiť reprodukčné hodnoty jednotlivých aktív znížené o patrične opotrebenie.

Pokiaľ ohodnocujeme iba aktíva, používame označenie brutto substančná hodnota. Keď odpočítame od hrubej substančnej hodnoty reálne ohodnotenie všetkých záväzkov, získame substančnú hodnotu netto⁶¹.

3.3.2 Podnikateľská metóda

Táto skupina metód vychádza z dôsledného využitia poznatku, že hodnota statku je určená očakávaným úžitkom pre jeho držiteľa. U hospodárskych statkov, ku ktorým patrí aj podnik, sú týmto úžitkom očakávané príjmy.

Výnosové ocenenie je teda teoreticky najsprávnejšou metódou. Odpovedá na otázku ohľadne hodnoty podniku bezprostredne⁶².

Jednou z možností, ako pristúpiť k stanoveniu hodnoty podniku, je chápanie tohto problému ako každej investície, na ktorej konci môže byť umiestnenie dočasne voľného

⁶¹ Mařík M.: Určování hodnoty firem. Břeclav: Ekopress 1998. 88-89 s. ISBN 80-86119-09-2

⁶² Mařík M.: Určování hodnoty firem. Břeclav: Ekopress 1998. 18-19 s. ISBN 80-86119-09-2

kapitálu. V podstate investor hľadá na podnik ako na „čiernu skrinku“, ktorá pre vlastníka prináša určitý efekt-výnos. V tomto prípade tvorí základ rozhodovania súčasná hodnota budúcich výnosov investora. Vychádzame tu z logickej hypotézy, že investor sa chová racionálne, to znamená, že zvažuje tzv. opportunity costs, tj. náklady ušlej príležitosti. Pri prepočtoch bude dôležité, z akých výnosov bude investor vychádzať a o akých nákladoch bude uvažovať. Ich úroveň závisí a dobe splatnosti, likvidite a rizikovosti. I v tomto prípade, kedy sa jedná o hodnotu podniku a eventuálnej investícii do jeho nákupu, platí základná poučka prof. Williama F. Sharpa, že investícia je obetovanie dnešnej istej hodnoty v prospech budúcej neistej hodnoty (potenciálnej spotreby).

Základ pre rozhodovanie poskytuje i v tomto prípade základný investičný trojuholník zobrazujúci základy investičnej alchémie založené na súhrnom hodnotení výnosu, bezpečnosti a likvidity. Tieto tri základné činitele vždy vystupujú v kontexte s akýmkoľvek investičným rozhodnutím, s rozhodnutím o nákupe alebo predaji podniku. Investor sa musí rozhodnúť, či preferuje napr. bezpečnosť, potom musí očakávať relatívne nízku mieru výnosu alebo naopak vysoké riziko, ktoré by malo byť sprevádzané aj primerane vysokými nárokmi na výnos. Likvidita dopĺňa dve vyššie uvedené kritéria a platí, že čím nižšia likvidita, tým nižšia je hodnota a naopak, existuje tu totiž opačný vzťah⁶³.

a) Podnikateľská metóda pri časovo neobmedzenej životnosti podniku

Všeobecná hodnota podniku a častí podniku stanovená podnikateľskou metódou pri časovo neobmedzenej životnosti podniku sa stanoví takto⁶⁴:

$$V\check{S}H_P = H_{OZ} + H_T \quad [\text{Sk}],$$

kde

$V\check{S}H_P$ – všeobecná hodnota podniku a častí podniku stanovená podnikateľskou metódou [Sk],

H_{OZ} – všeobecná hodnota odčerpateľných zdrojov počas hodnoteného obdobia [Sk],

H_T – trvalá hodnota [Sk].

Všeobecná hodnota odčerpateľných zdrojov počas hodnoteného obdobia sa stanoví takto:

⁶³ Kislingerová, E.: Oceňování podniku. Praha: C. H. Beck 1999. s. 119. ISBN 80-7179-227-

⁶⁴ Príloha č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z o stanovení všeobecnej hodnoty majetku

$$H_{OZ} = \sum_{t=1}^n \frac{OZ_t}{(1+i)^t} \quad [\text{Sk}],$$

kde

H_{OZ} – všeobecná hodnota odčerpateľných zdrojov počas hodnoteného obdobia [Sk],

OZ_t – odčerpateľné zdroje počas hodnoteného obdobia [Sk],

i – diskontná sadzba v percentách, ktorá sa do výpočtu dosadzuje v desatinnom tvare [-],

n – dĺžka sledovaného obdobia [rok].

Diskontná sadzba sa stanoví takto:

$$i = (1 - DS) \cdot N_{PK} \cdot \frac{PK}{CK} + N_{VK} \cdot \frac{VK}{CK} \quad [-]$$

$$CK = PK + VK \quad [\text{Sk}],$$

kde

i – vypočítaná diskontná sadzba v percentách odrážajúca mieru rizika, priemernú nákladovosť kapitálu a štruktúru využívaného kapitálu, ktorá sa do výpočtu dosadzuje v desatinnom tvare [%/100],

DS – sadzba dane z príjmu v percentách, ktorá je stanovená v zmysle zákona o dani z príjmov pre ohodnocovaný podnik, do výpočtu sa dosadzuje v desatinnom tvare [%/100],

N_{PK} – náklady spojené s využívaním požičaného kapitálu v percentách, t. j. úrok a iné náklady platené veriteľom, ktoré sa do výpočtu dosadzujú v desatinnom tvare [%/100],

PK – objem požičaného kapitálu v slovenských korunách; pozostáva zo zložiek cudzích pasív, ktorými na účel výpočtu diskontnej sadzby sú: dlhodobé bankové úvery, bežné bankové úvery, finančné výpomoci, emitované dlhopisy, zmenky, lízing, platené nájom a iné záväzky,

- N_{VK} – náklady vlastného kapitálu v percentách, t. j. podiel na zisku očakávaný a získavaný vlastníkom za vklad svojho kapitálu do podniku, ktoré sa do výpočtu dosadzujú v desatinnom tvare [%/100],
- VK – objem vlastného kapitálu v slovenských korunách pozostáva zo zložiek pasív, ktorými na účel výpočtu vlastné imanie.
- CK – celkový kapitál (súčet vlastného kapitálu a požičaného kapitálu v slovenských korunách).

Trvalá hodnota sa stanoví takto:

$$H_T = \frac{OZ_{n+1}}{i - g} \cdot \frac{1}{(1 + i)^{n+1}} \quad [\text{Sk}], \text{ pričom } i > g$$

kde

- H_T – trvalá hodnota [Sk],
- OZ_{n+1} – objem odčerpateľných zdrojov v roku nasledujúcom po sledovanom období [Sk],
- i – v percentách, ktorá sa do výpočtu dosadzuje v desatinnom tvare [%/100],
- g – trvale udržateľná miera rastu odčerpateľných zdrojov v percentách, ktorá sa do výpočtu dosadzuje v desatinnom tvare [%/100],
- n – dĺžka sledovaného obdobia [rok].

Trvalá hodnota (H_T) je všeobecná hodnota odčerpateľných zdrojov podniku a častí podniku v roku nasledujúcom po sledovanom období, zohľadňujúca predpoklady podniku vytvárať odčerpateľné zdroje počas časovo neobmedzeného obdobia, ktorá je prepočítaná na súčasnú hodnotu k dátumu ohodnotenia.

Trvale udržateľná miera rastu odčerpateľných zdrojov (g) vyjadruje percentuálnu medziročnú zmenu schopnosti podniku vytvárať odčerpateľné zdroje, ktorá závisí od stavu podniku ku dňu ohodnotenia a od jeho vývoja počas sledovaného obdobia v rámci jeho odvetvia v kontexte s jeho históriou.

Trvale udržateľná miera rastu sa v znaleckom posudku stanoví v súlade so zaužívanými postupmi odbornej praxe (Gordonov model, geometrické rady, aritmetické rady,...) a vybraný metodický postup sa v znaleckom posudku popíše.

b) Podnikateľská metóda pri časovo neobmedzenej životnosti podniku

Všeobecná hodnota podniku a častí podniku vymedzená podnikateľskou metódou pri časovo obmedzenej životnosti podniku sa stanoví takto⁶⁵:

$$V\check{S}H_P = H_{OZ} + H_K \quad [\text{Sk}],$$

kde

$V\check{S}H_P$ – všeobecná hodnota podniku a častí podniku stanovená podnikateľskou metódou pri časovo obmedzenej životnosti podniku [Sk],

H_{OZ} – hodnota odčerpateľných zdrojov počas hodnoteného obdobia [Sk],

H_K – konečná hodnota podniku v roku nasledujúcom po sledovanom období, ktorá sa stanoví takto:

$$H_K = \frac{L P_{n+1}}{(1+i)^{n+1}} \quad [\text{Sk}],$$

kde

H_K – konečná hodnota podniku a častí podniku v roku nasledujúcom po sledovanom období, ktorá je prepočítaná na súčasnú hodnotu k dátumu ohodnotenia [Sk],

LP_{n+1} – predpokladaný čistý výnos zo speňaženia majetku v roku nasledujúcom po sledovanom období (likvidačný prebytok) [Sk],

i – v percentách, ktorá sa do výpočtu dosadzuje v desatinnom tvare [%/100],

n – dĺžka sledovaného obdobia [rok].

Výhody použitia podnikateľskej metódy

- ide o dynamické metódy vychádzajúce z budúcnosti
- nie sú také prácne ako majetkové metódy, z čoho vyplýva aj ich menšia finančná náročnosť
- neuvažujú s majetkom, ktorý podnik nevyužíva
- orientujú sa na výnosový potenciál firmy
- sú veľmi vhodné pre podniky poskytujúce služby

⁶⁵ Príloha č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z o stanovení všeobecnej hodnoty majetku

Nevýhody použitia výnosových metód

- nedostatok informačných zdrojov - problémy so získaním finančného plánu
- použitie obmedzenej alebo neobmedzenej životnosti
- stanovenie miery trvalo udržateľného rastu
- výpočet nákladov vlastného kapitálu⁶⁶

Jednotlivé nevýhody spôsobujú problémy pri použití tejto metódy ohodnocovania. V nasledujúcej podkapitole si ich bližšie charakterizujeme.

Problémy pri využití podnikateľskej metódy

Podnikateľská metóda nemá v Slovenskej republike dlhodobú históriu a postupne sa v 90-tych rokoch minulého storočia začala zavádzať do praxe. Inšpiráciou sú práve krajiny západnej Európy, ktoré kladú na podnikateľskú metódu veľký dôraz a spolu s porovnávacou metódou ide o najčastejšie spôsoby hodnotenia podniku. Potreba použitia podnikateľskej metódy vyplýva zo skutočnosti, že táto zohľadňuje odčerpateľné zdroje, ktoré podnik môže v budúcnosti dosiahnuť. Majetková metóda je veľmi statická, hodnotí aj majetok podniku, ktorý sa v súčasnosti nevyužíva. Naproti tomu podnikateľská metóda je dynamická a nezaujíma ju majetok podniku, len jeho príjmy v budúcnosti. Je ideálna pre ohodnotenie napr. softwarových spoločností, ktoré prakticky nemajú žiadny hmotný majetok, ale majú značný duševný potenciál a perspektívnu budúcnosť, ktorá vyplýva práve z možnosti dosiahnuť v budúcnosti vysoké odčerpateľné zdroje. Problémov, ktoré vznikajú pri použití podnikateľskej metódy v našich podmienkach je niekoľko a sú determinované práve nedostatočnými skúsenosťami v použití tejto metódy a častokrát aj nepripravenosťou účtovníctva. Ide o nasledovné oblasti⁶⁷:

Nedostatočná tvorba finančného plánu

Pri použití podnikateľskej metódy znalec vychádza z prognózovaných budúcich príjmov, ktoré majiteľ podniku môže z podniku získať. V praxi aj v zákonnej úprave sa zaužíval pojem „odčerpateľné zdroje“. Záleží na znalcovi, aký odčerpateľný zdroj zvolí, môžu to byť napr. tržby, zisk po zdanení, čisté cash-flow, prípadne iné relevantné ukazovatele.

⁶⁶ JAKUBEC, M.-KARDOŠ, P.- KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 88 s. ISBN: 80-88870-48-8.

⁶⁷ Kardoš P., Ekonomika, financie a manažment - rok 2003, s. 245-248, ISBN 80-225-1759-

Zvolenie najvýhodnejšieho ukazovateľa musí byť preukázateľné a dostatočne zdôvodnené. Znalec potrebuje k výpočtu finančný plán do budúcnosti, minimálne 2-3 ročný. Prognózovanie odčerpateľných zdrojov sa vykonáva spravidla na 5 – 8 rokov podľa charakteru podnikania, pričom zvyšné roky môže znalec odvodiť z finančného plánu. Na Slovensku malé a stredné podniky tvoria plán naozaj len málokedy, menšia časť podnikov plánuje len štandardný krátkodobý finančný plán na jeden rok. Znalec pri absencii finančného plánu nemá základné informačné zdroje a mal by vypracovanie znaleckého posudku odmietnuť. Ako riešiť túto situáciu? Koordinátori znaleckej činnosti na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky zastávajú názor, že finančný plán si musí robiť objednávateľ sám a znalec mu ho dá spracovať. Takýto postup je časovo veľmi náročný a keďže znalec v odvetviach napr. Účtovníctvo, finančníctvo je kvalifikovaný odborník, v mnohých prípadoch robí finančný plán sám znalec spolu v súčinnosti s kompetentnými pracovníkmi objednávateľa. Do budúcnosti je naozaj potrebné rozvinúť v Slovenskej republike „kultúru finančných plánov“, aby sa tieto stali samozrejmosťou aj v malých a stredných podnikoch.

Obmedzená alebo neobmedzená životnosť podniku

Pri ohodnocovaní podniku podnikateľskou metódou je na Slovensku zaužívaná tradícia používať neobmedzenú životnosť podniku, tzv. predpoklad „gong concern“. V tomto prípade je výpočet riešený v druhej časti ako štandardná perpetuita so zohľadnením miery trvalo udržateľného rastu. Hlavným dôvodom, prečo sa použitie neobmedzenej životnosti neodporúča, je skutočnosť, že na podnik pôsobí množstvo vplyvov, ktoré nemožno z takého dlhodobého hľadiska predpokladať. Ide najmä o rôzne legislatívne úpravy, ktorých je v Slovenskej republike veľké množstvo, pričom tieto môžu spôsobiť aj zánik podnikov, resp. celého odvetvia podnikania. Znalci by vo väčšine prípadov po preskúmaní situácie a jednotlivých vplyvov mali používať vzorce na obmedzenú životnosť podniku, pričom po piatich až ôsmich rokoch by počítali tzv. konečnú hodnotu podniku. Je pravdou, že tento výpočet je veľmi zložitý a nie je žiadnym spôsobom zákonne upravený, preto závisí len na znalcovi, ako si výpočet zdôvodní. Svetlým príkladom sú znalci v odbore Stavebníctvo, ktorí stále častejšie používajú výnosovú metódu stanovenia všeobecnej hodnoty nehnuteľností, ktorá vychádza taktiež z budúcich príjmov za nájomné. Približne v 90 % prípadov používajú obmedzenú životnosť nehnuteľnosti na 10 rokov, pričom po desiatich rokoch počítajú hodnotu nehnuteľnosti, za ktorú by ju bolo možné v danom časovom horizonte predat'. Paradoxom je, že po porovnaní výnosovej metódy časovo obmedzenej (10 rokov) a časovo

neobmedzenej sa zistilo, že všeobecná hodnota nehnuteľností vychádza vyššia pri časovo obmedzenej životnosti. Je to spôsobené práve časovou hodnotou peňazí, ktorá najmä vo vzdialenejšej budúcnosti zohráva významnú rolu. Z hore uvedeného je zrejmé, že je naozaj nutné veľmi podrobne skúmať, aký časový horizont sa pri výpočte podnikateľskou metódu použije.

Stanovenie miery trvalo udržateľného rastu

Stanovenie miery trvalo udržateľného rastu je potrebné pri výpočte trvalej hodnoty v prípade neobmedzenej životnosti podniku. Ide o jeden z rozhodujúcich faktorov vplývajúcich na celkový menovateľ výpočtu a teda aj na výslednú trvalú hodnotu. V praxi sa tento ukazovateľ stanovuje odborným odhadom podľa minulej výnosovosti samotnej firmy a odvetvia, pričom sa zohľadní aj budúci vývoj. Výsledná miera trvalo udržateľného rastu sa pohybuje približne v intervaloch od 0,5 do 3,5 percenta.

Ekonomická teória pomerne podrobne upravuje výpočet miery trvalo udržateľného rastu, celosvetovo označovanej písmenom g . Rozhodujúci vplyv na výšku g majú investície v budúcnosti, ktoré budú prinášať primeraný zisk. Podnik sa môže rozhodnúť, či bude investovať a dosiahnutý zisk nerozdelí, alebo celý zisk použije na výplatu dividend, resp. podielov na zisku. Zvyčajne sa uplatňuje zlatá stredná cesta, kedy sa časť zisku rozdelí a časť sa ponechá na investície. Jedným zo zaujímavých príkladov je spoločnosť McDonalds, ktorá od svojho založenia viac ako 35 rokov nevyplácala žiadne dividendy a celý dosiahnutý zisk investovala. Aj preto bola schopná vybudovať vysoko efektívne impérium založené na franchisingu.

Pomer nerozdeleného zisku spoločnosti k dosiahnutému zisku v danom roku sa v odbornej literatúre označuje ako *miara nerozdeleného zisku* alebo *aktivačný pomer*.

Základná rovnica pre výpočet miery rastu je nasledovná:

$G = \text{aktivačný pomer} \times \text{výnos z nerozdeleného zisku}$

Pre znalca nie je ľahké určiť očakávaný výnos z bežného nerozdeleného zisku, pretože detaily pripravovaných projektov v budúcnosti nie sú všeobecne verejnou a dostupnou informáciou. Často sa vychádza zo zjednodušeného tvrdenia, že vybrané projekty v bežnom roku majú predpokladaný výnos rovnaký, ako sú výnosy z projektov v iných rokoch.

Pri odhade očakávaných výnosov z investícií z nerozdeleného zisku bežného obdobia si odborníci môžu pomôcť práve spomínaným použitím historických výnosov spoločnosti

alebo použitím ROE (výnos z vlastného imania = zisk/vlastné imanie). Tento predstavuje výnos zo všetkých kumulovaných minulých projektov spoločnosti. Zapracovaním hore uvedených faktorov do výpočtu možno vzorec zjednodušiť nasledovne:

$$G = \text{aktivačný pomer} \times \text{ROE}$$

Problémov pri použití podnikateľskej metódy je však podstatne viac. Ide napr. o chybnú konštrukciu vzorca vo vyhláske, problémy so stanovením diskontnej sadzby (niektorí znalci v súčasnosti používajú len diskontnú sadzbu NBS aj 4 roky starú), náročnosť stanovenia vlastných nákladov kapitálu pri nulovom vyplácaní dividend a pod. Verím, že situácia pri používaní podnikateľskej metódy sa bude každoročne zlepšovať práve vďaka jej častejšiemu uplatňovaniu v praxi⁶⁸.

Metódy založené na základe EVA

Vo svete je používaných mnoho výnosových metód. Z týchto metód som sa venoval metóde EVA, ktorá je jedna z najperspektívnejších a patrí medzi najnovšie. Bola vyvinutá v roku 1993 americkou poradenskou firmou Stern Stewart Co.

Ukazovateľ EVA je nový ukazovateľ, prostredníctvom ktorého môže byť meraná úspešnosť podniku. Jeho prínos je vidieť predovšetkým v tom, že znovu naspôsobuje myšlienku oportunitných nákladov, čím sa zásadne sprísňuje pohľad na výkonnosť podniku. Súčasne toto meradlo umožňuje, aby boli kvantifikované reálne dopady rozhodovania managementu na výslednú hodnotu podniku⁶⁹.

Pomocou tejto metódy možno zistiť, či spoločnosť zarába len na prežitie alebo svoju hodnotu aj zvyšuje. Užitočná je najmä pre vlastníka, či už finančného alebo strategického investora. Odpoveď na otázku, či firma tvorí novú hodnotu však môže s pomocou EVA nájsť aj jej veriteľ alebo obchodný partner.

Economic value added v doslovnom preklade z angličtiny znie ekonomická pridaná hodnota. Myšlienkový základ tohto kritéria môže nájsť v mikroekonómii, kde sa uvádza, že cieľom podniku je maximalizácia zisku. Nerozumie sa ním však účtovný zisk, ale zisk ekonomický. Rozdiel ekonomického zisku oproti účtovnému zisku, spočíva v tom, že ekonomický zisk je rozdielom medzi výnosmi kapitálu a ekonomickými nákladmi, teda nákladmi, ktoré okrem účtovných nákladov zahŕňajú i tzv. oportunitné náklady. V praxi sú

⁶⁸ Kardoš P., Ekonomika, financie a manažment - rok 2003, s. 245-248, ISBN 80-225-1759-

⁶⁹ Kislingerová, E.: Ekonomika firiem 2002. S. 278, ISBN 80-225-1308-3

oportunitné náklady predovšetkým úrok z vlastného kapitálu podnikateľa vrátane odmeny za riziko prípadné jeho ušľa mzda⁷⁰.

Z toho vyplýva, že ekonomický zisk vzniká až vtedy, keď svojim rozsahom prevýši zisk odvodený z priemerných nákladov kapitálu vynaložených ako veriteľom, tak aj vlastníkom, akcionárom.

Základná konštrukcia ukazovateľa EVA sa opiera o tri kľúčové hodnoty, a to⁷¹:

hodnotu čistého prevádzkového zisku zvýšeného o úroky(NOPAT – Net Operating Profit After Tax),

celkový investovaný kapitál (C – Capitál),

priemerné náklady kapitálu (WACC – Weighted Average Cost a Capitál)

Základný vzorec pre výpočet je: $EVA = NOPAT - WACC \times C$

alebo $EVA = (r_e - r_a) \times C$

kde: r_e – rentabilita vlastného kapitálu

r_a – WACC – priemerné náklady kapitálu

Čistý prevádzkový zisk v angličtine NOPAT možno stanoviť takto:

$NOPAT = EBIT \times (1 - t)$

kde: EBIT – prevádzkový zisk

T – sadzba dane z príjmov právnických osôb.

Prevádzkový zisk po zdanení(NOPAT) predstavuje výsledok hospodárenia vygenerovaný v súvislosti s hlavnou činnosťou podniku. Nejedná sa však o tradičný prevádzkový zisk, ale o veličinu, ktorá lepšie odráža skutočný ekonomický prínos podniku jeho vlastníkom. Kalkulácia NOPAT zahŕňa niektoré špeciálne úpravy, ktorých cieľom je priblížiť v maximálnej miere účtovné poňatie podnikového zisku, poňatiu investorov, pre ktorých predstavuje jeden z významných indikátorov výnosnosti ich investícií.

Investovaný kapitál (C) predstavuje hodnotu všetkých finančných zdrojov, ktoré do podniku vložili investori.

⁷⁰ JAKUBEC.M,KARDOŠ, P.KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 58 s. ISBN: 80-88870-48-8.

⁷¹JAKUBEC, M.KARDOŠ, P.KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 59 s. ISBN: 80-88870-48-8.

Priemerné náklady kapitálu WACC sa vypočítajú:

$$WACC = r_d (1 - t) \times D/C + r_e \times E/C$$

kde: r_d – náklady na úročený cudzí kapitál r_e – náklady na vlastný kapitál
 t - sadzba dane z príjmov právnických osôb D – úročený cudzí kapitál
 C – celkový dlhodobý investovaný kapitál E – vlastný kapitál

Výpočet vstupných veličín do tejto rovnice možno uskutočniť takto:

r_d – úrokovú mieru možno vyčísliť ako vážený aritmetický priemer hodnôt získaných z uzatvorených úverových zmlúv. Zjednodušene to možno urobiť podľa vzťahu (úroky/úročený cudzí kapitál),

r_e – náklady na vlastný kapitál sa vypočíta $r_e = r_f + B \times (r_m - r_f)$

kde: r_f – bezrizikový výnos,

B – systematické trhové riziko,

$(r_m - r_f)$ – prémie za riziko

Podstatou je, že hodnota ukazovateľa EVA by mala byť kladná. Len vtedy vzniká nová tzv. pridaná hodnota, zvyšujúca pôvodnú hodnotu podniku. Ukazovateľ EVA sa rovná rozdielu medzi NOPAT a vyplateným úrokom veriteľom a výplatou dividend akcionárom.

Ukazovateľ EVA ako kritérium výkonnosti podniku možno využiť pri posudzovaní špecifických stránok tejto výkonnosti. Možno ho použiť pri stanovení celkovej hodnoty podniku, pre výpočet vnútornej hodnoty akcie i pre riešenie hmotnej zainteresovanosti manažmentu⁷².

Určitý problém ukazovateľa EVA spočíva v tom, že ide o ukazovateľ absolútny, a teda ovplyvňovaný veľkosťou podniku. Z uvedeného dôvodu boli navrhnuté ukazovatele relatívne, ktoré je možné využiť aj pre porovnanie medzi podnikmi.

1. Hodnotové rozpätie:

$$= \frac{EVA}{NOA} = \frac{NOPAT - WACC \times NOA}{NOA} = \frac{NOPAT}{NOA} - \frac{WACC \times NOA}{NOA} = r - WACC$$

kde: r – rentabilita čistých aktív

⁷² JAKUBEC, M.-KARDOŠ, P.-KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 62 s. ISBN: 80-88870-48-8.

Táto veličina je rozhodujúca k meraniu výnosnosti kapitálu upravené o riziko. Pomocou tohto ukazovateľa možno porovnávať podniky s rozdielnou:

- 1 Veľkosťou
- 2 Vybavením kapitálu
- 3 Kapitálovou štruktúrou
- 4 Rizikovosťou

Určitý problém však obnáša porovnanie podnikov, ktoré sú náročné na nasadenie živej práce a podnikov s intenzívnym využívaním kapitálu napr. podniky služieb, kde rozhodujúcu zložku vložených zdrojov tvorí ľudský kapitál, ktorý ale v NOA nie je obsadený a tým sa znižujú náklady kapitálu. Tento problém rieši ukazovateľ relatívna EVA⁷³.

2. Relatívna EVA:

sa vypočíta, že EVA delíme súčtom osobných a celkových nákladov kapitálu.

3. EVA – ROS (Return on sales – rentabilita tržieb):

Ide o relatívny ukazovateľ, kde EVA je dávaná do pomeru k dosiahnutému obratu. Výhodou oproti normálnemu ukazovateľu rentability je, že vychádzame len z prevádzkového hospodárskeho výsledku NOPAT. Dostaneme akúsi prevádzkovú ziskovú maržu, ktorá má lepšiu vypovedaciu schopnosť ako klasická rentabilita obratu.

$$\text{EVA – ROS} = \text{EVA} / \text{Obrat}$$

Ukazovateľ EVA však v žiadnom prípade nie je jediné správne kritérium posudzovania výkonnosti podniku a kvality jeho riadenia. Podobne ako iné metódy finančnej analýzy má najmä zjednodušený pohľad na celé hospodárenie⁷⁴.

Metóda, ktorej základom je ukazovateľ EVA je perspektívna aj v podmienkach Slovenskej republiky. Jej prednosť je v tom, že dobre ilustruje faktory, ktoré sú základom tvorby hodnoty. Môžeme očakávať, že táto hodnota si nájde priaznivcov aj v našich podmienkach a bude využívaná minimálne v takej miere ako vo vyspelých ekonomikách.

⁷³ JAKUBEC, M.-KARDOŠ, P.- KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 62 s. ISBN: 80-88870-48-8.

⁷⁴ JAKUBEC, M.-KARDOŠ, P.- KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 64 s. ISBN: 80-88870-48-8.

3.3.4 Kombinovaná metóda

Pre stanovenie výslednej trhovej hodnoty podniku môžeme využiť nielen majetkovú a výnosovú metódu, ale aj niektoré ďalšie metódy, ktoré sú od nich odvodené, alebo sú ich kombináciou. Tieto metódy, ktoré pracujú z výsledkami skôr uvedených metód, sú spravidla používané k syntéze výsledkov ohodnotenia. Medzi kombinované metódy môžeme zahrnúť⁷⁵.

a) Schmalenbachova metóda (metóda strednej hodnoty) - predstavuje kombináciu majetkovej a výnosovej metódy. Podstatou tejto metódy je hodnota podniku vytváraná jednak vloženým majetkom a výkonmi do podniku, a jednak budúcim výnosom. Obidve zložky možno považovať za rovnocenné. Výsledná hodnota majetku predstavuje jednoduchý aritmetický priemer, ktorý možno vyjadriť vzorcom:

$$\text{Hodnota podniku} = \text{hodnota výnosu} + \text{hodnota substancie} / 2$$

b) Metóda váženej strednej hodnoty - predstavuje kombináciu majetkovej a výnosovej metódy na základe pridelenia váh jednotlivým veličinám. Vzorec na výpočet trhovej hodnoty podniku metódou váženej strednej hodnoty je takýto:

$$\text{Hodnota podniku} = v_1 \times S + (1 - v_1) \times V$$

Kde:

S je hodnota podniku stanovená majetkovou metódou,

V je hodnota podniku stanovená výnosovou metódou, v_1 je koeficient vyjadrujúci váhu majetkovej hodnoty.

Stanovenie hodnoty koeficientu vyjadrujúceho váhu majetkovej hodnoty v praxi je najčastejšie od 0,5 do 0,7.

c) Metódy nad zisku a superzisku - sú podobné ako metódy strednej hodnoty, s tým rozdielom, že pri týchto metódach sa pracuje s nad ziskom a superziskom. Základnou myšlienkou, na ktorej sú tieto metódy založené, je, že podnik musí produkovať vyšší zisk, ako zisk na úrovni alternatívneho bezrizikového výnosu. Kapitalizovaný nad zisk alebo superzisk predstavuje rozdiel medzi ziskom, ktorý by vlastník získal z bezrizikovej investície, a vyprodukovaným ziskom podniku. Hodnotu podniku na základe metódy nad zisku (superzisku) možno vypočítať podľa vzorca:

⁷⁵ Kislingerová, E.: Oceňování podniku. Praha: C.H. Beck, 2001, ISBN 80-7179-529-1

$$\text{Hodnota podniku} = Z - i_k \times S/i_u$$

Kde: Z je trvale udržateľný zisk, i_k je kalkulovaný bezrizikový výnos, i_u je kalkulovaná úroková miera, S je hodnota majetku (substancie).

Tento vzorec možno použiť len za predpokladu, že super zisk trvá nekonečne dlho. V prípade zistenia znalca, že tento predpoklad je nereálny, je potrebné vzorec modifikovať.

V prílohe č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z je vzorec definovaný takto⁷⁶:

$$V\check{S}H_K = \frac{a.V\check{S}H_P + b.V\check{S}H_M}{a + b} \quad [\text{Sk}],$$

kde

$V\check{S}H_K$ – všeobecná hodnota podniku vypočítaná kombinovanou metódou [Sk],

$V\check{S}H_P$ – všeobecná hodnota podniku stanovená podnikateľskou metódou [Sk],

$V\check{S}H_M$ – všeobecná hodnota podniku stanovená majetkovou metódou [Sk],

a – váha korigujúca podnikateľskú hodnotu podniku [–],

b – váha korigujúca majetkovú hodnotu podniku [–].

V prípadoch, keď sa všeobecná hodnota stanovená podnikateľskou a majetkovou metódou približne rovnajú, alebo v prípadoch, keď je všeobecná hodnota stanovená podnikateľskou metódou vyššia, platí $a = b = 1$. V ostatných prípadoch platí: $a > b$.

3.3.5 Likvidačná metóda

Táto metóda je v podstate majetková metóda, ktorá sa využíva len pri ukončení činnosti podniku, a to buď likvidáciou alebo konkurzom. Jej uplatnenie v súčasnosti je veľmi malé, nakoľko subjekty v likvidácii už nemajú majetok a lebo sa jeho predaj realizuje formou exekúcií alebo verejných dražieb.

Všeobecná hodnota podniku stanovená pri skončení podnikateľskej činnosti likvidáciou predstavuje hodnotu majetku podniku stanovenú likvidačnou metódou k určitému

⁷⁶ Príloha č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z

dátumu, ktorá ostáva vlastníkov po predaji majetku, po splatení všetkých záväzkov vrátane odmeny likvidátora a všetkých nákladov na likvidáciu. Stanoví sa takto⁷⁷:

$$V\check{S}H_L = \sum V\check{S}H_{ZMi} - V\check{S}H_{CP} - V\check{S}H_{NL} \quad [Sk]$$

Kde:

$V\check{S}H_L$ – všeobecná hodnota podniku stanovená likvidačnou metódou [Sk],

$V\check{S}H_{ZMi}$ – všeobecné hodnoty všetkých zložiek majetku, ktoré sú predmetom ohodnotenia [Sk],

$V\check{S}H_{CP}$ – všeobecná hodnota cudzích pasív [Sk],

$V\check{S}H_{NL}$ – všeobecná hodnota nákladov súvisiacich s likvidáciou (napr. odmena likvidátora, odmeny za znalecké posudky, likvidácia škôd, vyradovanie investičného majetku, nárok zamestnancov na odstupné a pod.) [Sk].

Všeobecná hodnota podniku pri skončení podnikateľskej činnosti konkurzom sa stanoví likvidačnou metódou takto:

$$V\check{S}H_{LK} = k_s \cdot \sum V\check{S}H_{ZMi} + V\check{S}H_{FM} \quad [Sk]$$

kde

$V\check{S}H_{LK}$ – všeobecná hodnota podniku stanovená likvidačnou metódou [Sk],

$V\check{S}H_{ZMi}$ – všeobecné hodnoty všetkých zložiek majetku, ktoré sú predmetom ohodnotenia [Sk],

$V\check{S}H_{FM}$ – všeobecná hodnota finančného majetku, ktorým sa rozumejú peniaze v pokladni, účty v bankách...) [Sk],

k_s – súhrnný koeficient speňažiteľnosti majetku ako celku zohľadňujúci mimoriadne špecifiká, ktoré sa nebrali do úvahy pri stanovení všeobecných hodnôt jednotlivých zložiek majetku a majú vplyv na výslednú všeobecnú hodnotu majetku ako celku. Výšku súhrnného koeficientu speňažiteľnosti a v ňom zahrnuté mimoriadne špecifiká znalecká organizácia preskúmateľne zdôvodní. Spravidla sa koeficient speňažiteľnosti rovná približne 1,0 [–]

Teoretické základy pre stanovenie koeficienta speňažiteľnosti rozpracoval vo svojej práci Peter Kardoš, ktorý stanovil 7 rozhodujúcich faktorov, ktoré komplexne ponímajú celú problematiku koeficienta speňažiteľnosti. Ide o nasledovné:

⁷⁷ Príloha č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z

- vnútropodniková štruktúra,
- postavenie podniku v odvetví,
- použiteľnosť majetku pri realizácii nových podnikateľských aktivít,
- podnikateľský dispozičný priestor,
- rizikovosť podnikania a priemerná výnosnosť,
- primeranosť veľkosti podniku k optimálnemu výkonu,
- ostatné vplyvy.

Pri modelovaní koeficienta speňažiteľnosti navrhol nasledovný postup:

1. po analýze podniku vybrať päť rozhodujúcich faktorov
2. faktory jednoznačne a preukázateľne zdôvodniť a popísať
3. stanoviť váhy jednotlivým faktorom (spolu 100 bodov)
4. určiť hodnotu každého faktora v intervale od 0,50 – 1,50 podľa toho, či je nadpriemerný, priemerný alebo podpriemerný
5. vypočítať koeficient speňažiteľnosti
6. vypočítať VŠH podniku ako celku, prípadne časti podniku

Podstata metódy likvidačnej hodnoty spočíva v zistení hodnoty majetku k určitému časovému okamžiku, kedy sa predpokladá, že podnik ukončí svoju činnosť a z tohto pohľadu budú jednotlivé aktíva rozpredané a budú splatené všetky záväzky podniku vrátane odmeny likvidátora.

Likvidačná hodnota môže byť pre vlastníkov veľmi zaujímavou, a to najmä v prípade, že likvidačná hodnota je väčšia, ako hodnota podniku stanovená výnosovou metódou a v prípade, že likvidačný zostatok je kladný. V prípade, že výnosová metóda bola správne aplikovaná a opierala sa o seriózne spracovaný plán, tak môže byť práve likvidácie zaujímavým riešením pre vlastníkov, ktorí získajú viac, ako keby bol podnik naďalej v prevádzke⁷⁸.

Aj napriek zdanlivej jednoduchosti nie je jednoduché likvidačnú hodnotu určiť. Konkrétny výnos z predaja totiž závisí na mnohých okolnostiach. Platí to obzvlášť v našich podmienkach, kedy likvidácia trvá veľmi dlho a výnosy sú často minimálne.

⁷⁸ Kislingerová, E.: Oceňování podniku. Praha: C. H. Beck 1999. s. 117. ISBN 80-7179-227-

3.3.6 Porovnávacia metóda

Pri porovnávacej metóde ohodnotenia podniku sa využívajú 3 základné postupy, ktoré sú totožné s postupmi používanými v zahraničí. Tieto postupy sú u nás upravené Vyhláškou MS SR 492/2004 Z. z. Rozlišujeme tieto základné postupy⁷⁹:

Všeobecná hodnota podniku a častí podniku podľa transakčného prístupu sa stanoví porovnaním so vzorovými podnikmi rovnakého odvetvia a zamerania, porovnateľnej veľkosti a štruktúry, ktoré boli kúpené alebo predané v nedávnom čase. Hodnota podniku alebo jeho častí sa stanoví pomocou cenových násobkov vybraných ukazovateľov vzorových podnikov, ktoré sa použijú na ohodnocovaný podnik alebo časť podniku.

Všeobecná hodnota podniku alebo jeho častí podľa vzorového prístupu sa stanoví porovnaním so vzorovými podnikmi sumarizáciou finančných ukazovateľov po zohľadnení rizikových faktorov, kontrolných príplatkov, diskontov predajnosti.

Všeobecná hodnota podniku alebo jeho častí podľa burzového prístupu sa stanoví ako súčet budúcich dividend počas sledovaného obdobia a očakávanej majetkovej hodnoty na konci sledovaného obdobia.

Výhody porovnávacej metódy

- sú relatívne jednoduché a pochopiteľné
- používajú aktuálne informácie
- ich aplikácia a výpočet je jednoduchší ako pri výnosových metódach
- zahŕňajú hodnotu všetkých prevádzkových aktív
- nie sú závislé na budúcich predpokladaných výnosoch, teda ich aplikácia je možná aj pri absencii finančného plánu

Nevýhody porovnávacej metódy

- nedostatok porovnateľných spoločností
- najdôležitejšie prevody akcií nie sú verejne dostupné
- nie je taká flexibilná ako ostatné prístupy⁸⁰

⁷⁹ Príloha č. 1 k vyhláške MS SR č. 492/2004 Z. z.

⁸⁰ JAKUBEC, M.-KARDOŠ, P.- KUBICA, M. Riadenie hodnoty podniku, Bratislava: Kartprint, 2005. 78 s. ISBN: 80-88870-48-8.

Porovnávacia metóda sa v podmienkach Slovenskej republiky zatiaľ príliš nevyužíva, keďže trh podnikov podľa názoru autorov prakticky neexistuje a pravdepodobne ani v blízkej budúcnosti existovať nebude. Táto metóda sa zatiaľ využíva len pri stanovení všeobecnej hodnoty verejne obchodovateľných akcií. Potom sa cena akcie môže odvíjať od jej ceny z minulých období a súčasnej ceny⁸¹.

3.4 Medzinárodné štandardy pre ohodnocovanie

Postupné zblížovanie ekonomík a zjednocovanie účtovných, ohodnocovacích a iných ekonomických štandardov prinieslo so sebou požiadavku, aby znalci na Slovensku vykonávali svoju činnosť podľa medzinárodných ohodnocovacích štandardov. Kvôli rozdielnemu pohľadu na ohodnocovanie v jednotlivých krajinách začali v sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia vznikať čoraz väčšie požiadavky na harmonizáciu ohodnocovacích štandardov. Už v roku 1981 vznikol výbor pre medzinárodné štandardy ohodnocovania aktív (TIAVSC). Dnes je tento výbor známy pod názvom Výbor pre medzinárodné ohodnocovacie štandardy (IVSC). Združuje znalcov po celom svete a prispieva k harmonizácii ohodnocovacích štandardov. Pripravuje a vydáva ohodnocovacie štandardy, podporuje ich medzinárodnú akceptáciu, identifikuje existujúce rozdiely v ich znení alebo aplikácii.

Medzinárodné ohodnocovacie štandardy (IVS - International Valuation Standards) vydáva Výbor pre medzinárodné ohodnocovacie štandardy, a to od roku 1985. Posledné štandardy boli vydané v roku 2003.

Medzi hlavné ciele IVS patria:

- podporovanie transparentnosti trhov, uľahčenie medzinárodných transakcií, rozvoj medzinárodných trhov, zabezpečenie spoľahlivosti ohodnocovania,
- vytváranie podmienok pre možné porovnávanie na trhu, poskytovanie istej navigácie pre znalcov
- vytváranie takých štandardov, ktoré by slúžili pre potreby ohodnocovania aj v rozvíjajúcich sa krajinách

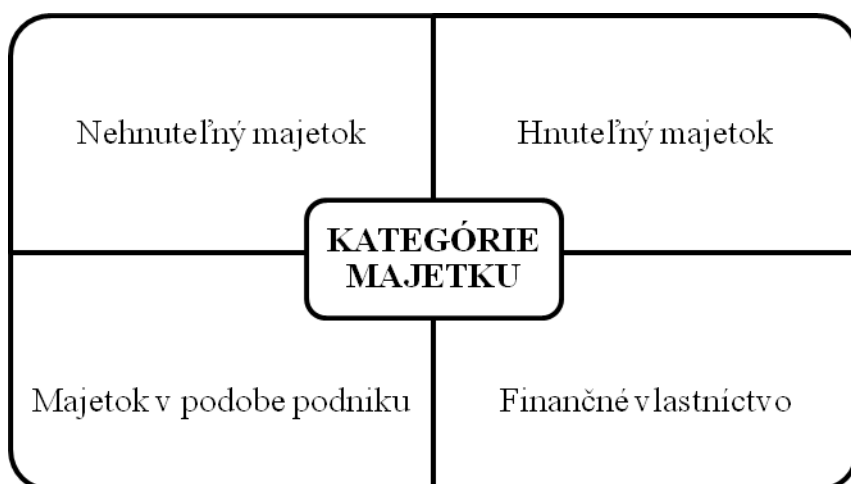
Medzinárodné ohodnocovacie štandardy niekedy vyžadujú postupy, ktoré sa mierne líšia od národnej legislatívy. IVS ale rešpektujú, že znalci musia konať v súlade so zákonmi a nariadeniami štátov, v ktorých pôsobia.

⁸¹ <http://www.etrend.sk/podnikanie/uctovnictvo-dane-odvody/prim-v-znaleckej-cinnosti-ma-ohodnocovanie-majetku-podnikov-v-konkurze/25528.html>

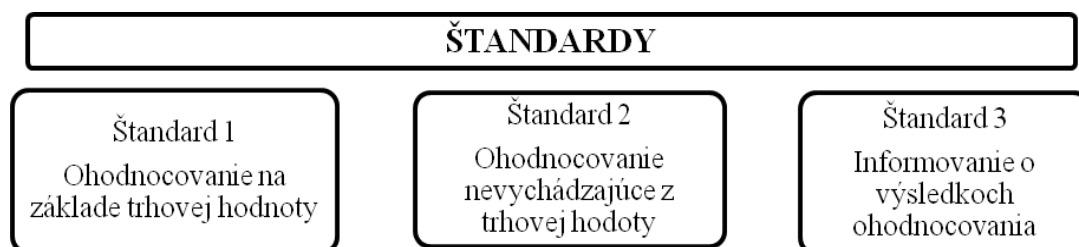
IVS reprezentujú najlepšiu a uznávanú prax znaleckej profesie, ktorá sa tiež označuje ako Všeobecne uznávané zásady a národné štandardy príslušných členských štátov.

Existuje množstvo princípov a postupov ohodnocovania, ktoré v znaleckej praxi nachádzajú svoje uplatnenie. Nasledujúce členenie na štandardy, postupy a metodické usmernenia je len informatívne, nie vyčerpávajúce, nakoľko sú súčasťou jedného neustále sa meniaceho celku a navzájom sa prelínajú.

Medzinárodné ohodnocovacie štandardy poznajú majetok nehnuteľný, hnutel'ný, majetok vo forme podniku a vo forme vlastníctva (finančného). Štandard 1 sa venuje ohodnocovaniu na základe trhovej hodnoty, Štandard 2 naopak vysvetľuje ohodnocovanie nevychádzajúce z trhovej hodnoty. O výsledkoch ohodnocovania informuje Štandard 3. Dva významné postupy pre ohodnocovanie určujú postup ohodnocovania pre potreby finančného výkazníctva a pre potreby úverov či pôžičiek. Jedenásť základných metodických usmernení poskytujú návod pre ohodnocovanie rôznych druhov majetku.

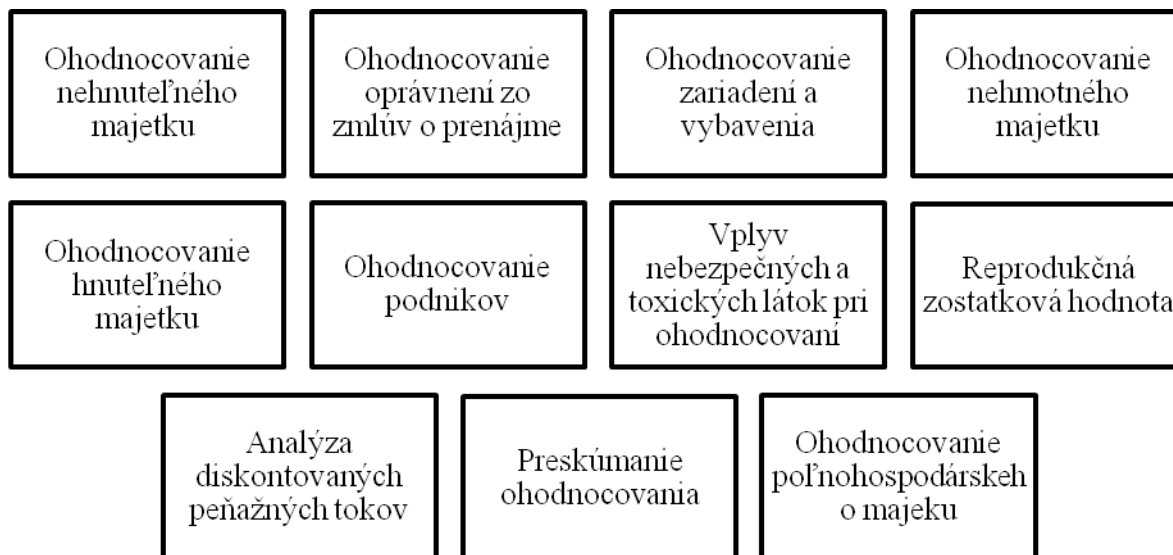

Obr. č 5: Kategórie majetku podľa medzinárodných ohodnocovacích štandardov

Obr. č.6: Štandardy podľa medzinárodných ohodnocovacích štandardov

METODICKÉ USMERNENIA

Obr.č.7: Metodické usmernenia podľa medzinárodných ohodnocovacích štandardov

Tri základné prvky Medzinárodných ohodnocovacích štandardov, štandardy, postupy a metodické usmernenia, majú rovnakú váhu a každé ohodnocovanie musí byť v súlade so všetkými princípmi uvádzanými v jednotlivých častiach komplexného celku IVS.

Podľa Medzinárodných ohodnocovacích štandardov patria medzi základné princípy ohodnocovania nasledovné:

- princíp ohodnotenia podniku na základe trhu
- majetkový princíp
- výnosový princíp

Princíp ohodnotenia podniku na základe trhu je založený na porovnaní subjektu ohodnocovania s podobným podnikom, resp. podobnými podnikmi, alebo s vlastníckymi podielmi podniku a cennými papiermi, ktoré boli prednedávnom odpredané na trhu. Medzi najbežnejšie zdroje údajov patria tieto:

- a) verejné trhy s akciami
- b) trhy, na ktorých sa predávajú / kupujú celé podniky
- c) predchádzajúce transakcie, ktoré sa týkajú vlastníctva podniku ako predmetu ohodnocovania

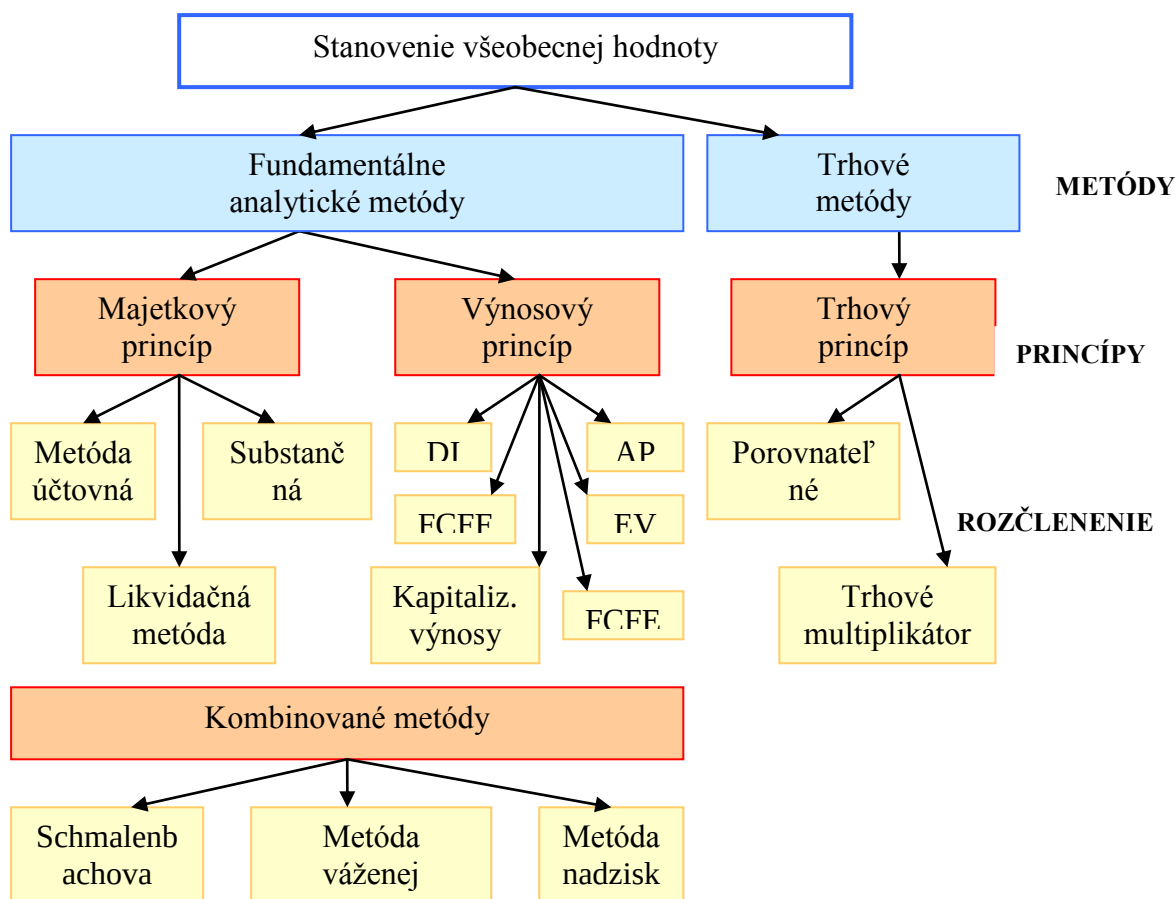
Podľa **majetkového princípu** majú aktíva nanajvýš takú hodnotu, za ktorú by bolo možné nahradiť všetky ich súčasti. Pri zostavení súvahy sa preto neuplatňujú obstarávacie náklady, ale všetky aktíva a záväzky sú vykázané v trhovej hodnote, prípadne v inej forme bežnej ceny.

Výnosový princíp sa používa v prípade, keď sa stanovuje hodnota podniku, vlastníckeho podielu alebo cenného papiera na základe súčasnej hodnoty budúcich príjmov. Najviac používanými metódami sú kapitalizácia výnosov a metóda dividend (analýza diskontovaných peňažných tokov). Očakávané výnosy sa transformujú na hodnotu pomocou výpočtov, ktoré zohľadňujú časovú hodnotu peňazí, predpokladaný rast a riziko.

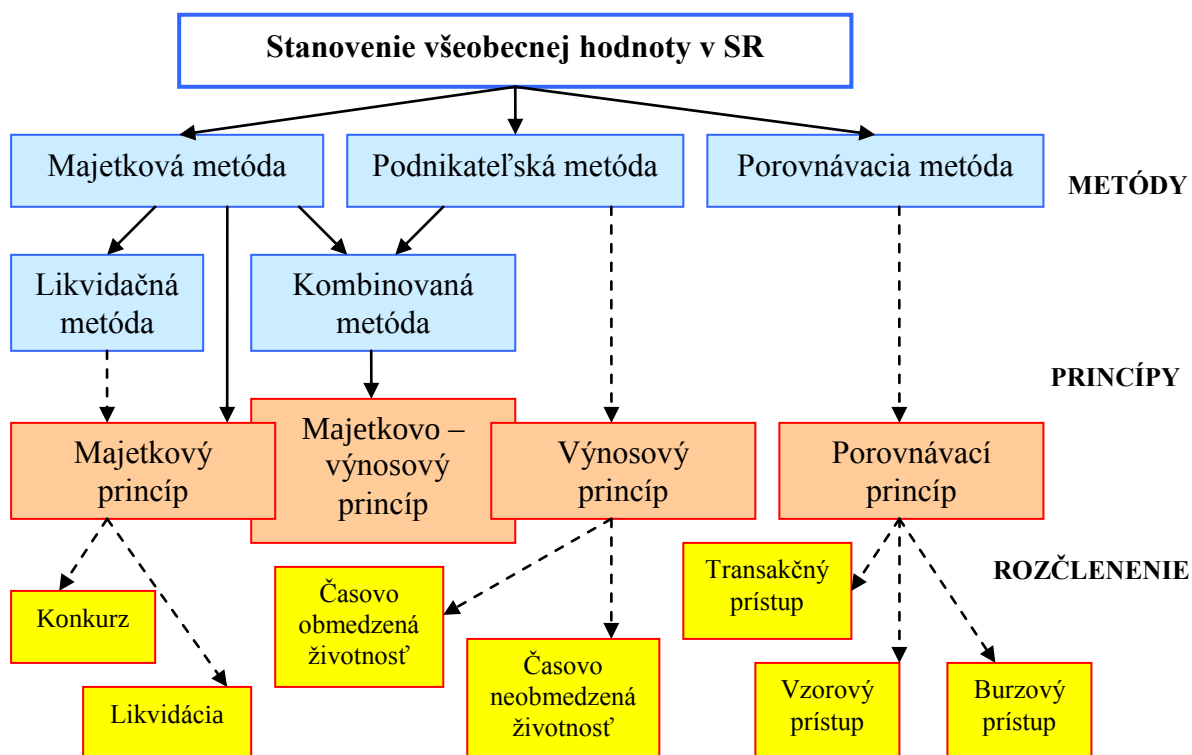
Záver: Pri analýze metód ohodnotenia vo vybraných krajinách Európy a vo svete je možné konštatovať, že metódy a postupy používané v Slovenskej republike sú obdobné ako tie, ktoré sú uplatňované v krajinách západnej Európy a USA. Už pri tvorbe znaleckého štandardu sa slovenskí odborníci pod vedením prof. Mikolaja opierali vo významnej miere o metódy ohodnotenia využívané vo svete.

Využitie aj iných modelov v našej legislatíve nie je taxatívne vymenované, ale nie je ani zakázané. Jedná sa o modely, ktoré sú v zahraničí bežne využívané (napr. metóda nadzisku, výnosová metóda s obmedzenou životnosťou zohľadňujúca len odčerpateľné zdroje v sledovanom období – bez konečnej hodnoty a pod.).

Uvádzam graficky znázornené porovnanie metód, princípov a členenia vo svete a v podmienkach SR

Obr. č. 8: Metódy ohodnocovania používané vo svete

Obr. č. 9: Metódy ohodnocovania v podmienkach Slovenskej republiky

4 Aplikácia súčasnej metodiky ohodnotenia vybraných zložiek majetku

Jednoznačne je možné konštatovať, že štruktúra prelomovej vyhlášky č. 225/2000 Z.z o stanovení hodnoty podniku, jeho častí a zložiek majetku podniku, vo svojej štruktúre, použitých metódach a terminológii bola dobrá, až nadčasová a vo svojej podstate s malými „kozmetickými“ úpravami bola novelizovaná. Som nato hrdý, že táto prelomová znalecká norma vznikla v úzkom kruhu v našej kancelárii a v najväčšej miere som sa o to pričínil osobne.

Zhrnutie rozdielov vyhlášky č. 225/2000 Z.z oproti novelizovanej vyhláške č. 492/2004 Z.Z o stanovení všeobecnej hodnoty majetku je nasledovné:

- a) vo svojom rozsahu je rozšírená aj na majetok nesúvisiaci s podnikaním (toto je vysvetlené v kap. 2.5.5) a nie len na majetok podniku. Ale prax ukázala, že aj pre ostatný majetok sa používala,
- b) štruktúra vyhlášky je nezmenená, skoro až totožná,
- c) použité metódy sú nezmenené a pri podnikateľskej metóde je prebratá tá istá matematická chyba vo vzorci
- d) aj pôsobnosť znaleckých organizácií a znalcov – fyzické osoby je nezmenená,
- e) bola odstránená chyba v prílohe č. 3 – stavbárska, kde koeficient infraštruktúry k_i bola ich hodnota opačne prehodená. Táto chyba sa stala nedopatrením poslaných materiálov z USI Žilina, ktoré pri prepisovaní do legislatívnej podoby neboli postrehnuté.
- f) v skratkách nastali len „kozmetické“ zmeny, napr. hodnota (H) bola nahradená pojmom všeobecná hodnota (VŠH), ďalej nadobúdacia hodnota (NH) bola nahradená východiskovou hodnotou (VH)
- g) štruktúra, poradie i náplň príloh v mnohých prípadoch zostala úplne nezmenená.

Z vyššie uvedených dôvodov zo zložiek majetku boli vybrané nehmotný majetok a pohľadávky, nakoľko prílohy v ktorých sú vysvetlené, sa od roku 2000 absolútne nezmenili, ich členenie je nedostatočné až zavádzajúce (buď len účtovné alebo bankárske). Ide o zložky majetku, ktoré je nutné z hľadiska znaleckého riešiť a pristupovať špecificky a naviac sú v praxi vo veľkej miere predmetom znaleckého dokazovania.

4.1 Nehmotný majetok ako súčasť podniku

Podľa § 5 Zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný Zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) zakotvuje „nehmotný majetok“ ako súčasť podniku nasledovne: „nehmotné zložky podnikania, ktoré patria podnikateľovi. V ustanovení § 6 ods. 1 vymedzuje, čo treba rozumieť pod obchodným majetkom: „Obchodným majetkom sa rozumie súhrn majetkových hodnôt (vecí, pohľadávok a iných práv a peniazmi ocenených iných hodnôt), ktoré patria podnikateľovi a slúžia alebo sú určené na jeho podnikanie.

Presnejšie vymedzenie pojmu nehmotný majetok je uvedený v zákone č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len ZDP). Jeho charakteristika je uvedená v § 22 ods. 7 a ide o: „práva priemyselného vlastníctva, autorské práva alebo práva príbuzné autorskému právu vrátane počítačových programov a databáz, projekty, výrobné a technologické postupy, utajované informácie, lesné hospodárske plány, technické a hospodársky využiteľné znalosti, ktorých vstupná cena je vyššia ako 50 000 Sk a majú prevádzkovo - technické funkcie alebo použiteľnosť dlhšiu ako jeden rok a sú obstarané odplatne alebo vytvorené vlastnou činnosťou s cieľom obchodovať s nimi, aktivované náklady na vývoj, zriaďovacie výdavky vyššie ako 50 000 Sk a technické zhodnotenie plne odpísaného nehmotného majetku vyššie ako 30 000 Sk.“

V rámci nadnárodnej harmonizácie účtovníctva sa problematikou dlhodobého nehmotného majetku zaoberá medzinárodný účtovný štandard IAS 38 Nehmotný majetok. NM podľa IAS 38 predstavuje identifikovateľný majetok nepenažnej povahy, ktorý nemá hmotnú podobu, je držaný podnikom za účelom použitia vo výrobe alebo pri poskytovaní tovarov a služieb, na prenájom iným subjektom, alebo na administratívne účely. Je to majetok, z ktorého by mal podniku plynúť v budúcnosti ekonomický úžitok.

V našej krajine sa za dlhodobý nehmotný majetok podľa postupov účtovania v zatriedenia na jednotlivé účty podľa Rámcovej účtovej osnovy (Príloha k opatreniu č. 23054/2002-92) považujú:

účet	011	– zriaďovacie náklady
	012	– aktivované náklady na vývoj
	013	– softvér
	014	– ocenené práva
	015	– goodwill
	016	– ostatný dlhodobý nehmotný majetok

Podľa Prílohy č. 2 k vyhláške č. 492/2004 Z.z. je stanovenie všeobecnej hodnoty nehmotného majetku „chabé“! Člení sa na štyri skupiny, a to:

- všeobecná hodnota zriaďovacích nákladov
- všeobecná hodnota softvéru
- všeobecná hodnota nehmotných výsledkov výskumnej a obdobnej činnosti a všeobecná hodnota oceníteľných práv a
- iný nehmotný investičný majetok, ktorý sa člení na goodwill a know-how.

A na stanovenie všeobecnej hodnoty sú použiteľné len dve metódy, ktorými sa môže stanoviť a to

- a) metódou licenčnej analógie v prípade licencií, patentov, ochranných známk a iných obchodovateľných súčastí nehmotného majetku alebo
- b) metódou kapitalizácie odčerpateľných zdrojov; základom je stanovenie dĺžky obdobia v rokoch, počas ktorého sa nehmotný majetok bude využívať;

Svoje tvrdenie chcem podporiť novým metodickým členením, ktoré je publikované⁸² a ktoré sa snažím rozpracovať. Podrobnejšie je rozpracované v pripravovanej knihe Znalectvo (autori – Kubica, Kardoš, Jakubec), z ktorej vyberám.

4.1.1 Členenie nehmotného majetku pre potreby ohodnocovania

Nehmotné majetok je možné členiť podľa rôznych kritérií. Podľa právnych predpisov súvisiacich s ohodnotením platných v Slovenskej republike, sa používa rozdelenie nehmotného majetku na⁸³:

- ◆ chránený
- ◆ nechránený

Nehmotný majetok chránený:

A. Priemyselné práva na ochranu výsledkov tvorivej duševnej činnosti:

- ◆ patenty na vynálezy (vrátane dodatkových ochranných osvedčení na liečivá a výrobky na ochranu rastlín, vynálezov v oblasti biotechnológie a biológie)
- ◆ úžitkové vzory
- ◆ dizajny (priemyselné vzory)

⁸² Jakubec, M., Kardoš P., Kubica M.: Riadenie hodnoty podniku, Bratislava, Kartprint, 2005

⁸³ Jakubec, M., Kardoš P., Kubica M.: Riadenie hodnoty podniku, Bratislava, Kartprint, 2005, str. 160 - 161

- ♦ topografie polovodičových výrobkov
- A. Právo nových odrôd rastlín a nových plemien zvierat
- B. Práva na označenie
 - ♦ ochranné známky
 - ♦ označenie pôvodu výrobkov
 - ♦ obchodné meno
- C. Právo zlepšovacích návrhov
- D. Autorské diela, softvér, databázy
- E. Priemyselné a iné duševné vlastníctvo ako predmet zmlúv
 - ♦ zmluvy o prevode a prechode práv pri predaji a kúpe
 - ♦ zmluvy o poskytnutí práv na využívanie – licenčné zmluvy
 - ♦ zmluvy o franchisingu
 - ♦ iné typy zmlúv

Nehmotný majetok nechránený:

- ♦ obchodné tajomstvo
- ♦ know-how právnickej osoby a fyzickej osoby
- ♦ logo ako nezapísané označenie.

4.1.2 Ohodnotenie nehmotného majetku

V súčasnosti má hodnotenie nehmotného majetku stále väčší význam, keďže podniky zisťujú, že výška tohto majetku nie je zanedbateľná. Dôvody ohodnotenia sú rôzne, väčšinou ide o zrealnenie výšky majetku podniku. Významnú úlohu zohráva aj politika odpisovania majetku a optimalizácia daňového základu. Jedným z najčastejších dôvodov ohodnotenia v minulosti bol práve nepeňažný vklad do spoločnosti vo forme nehmotného majetku. Medzi najdôležitejšie predmety ohodnotenia nehmotného majetku patria:

- ochranná známka
- know-how
- patenty
- licencie
- receptúry
- goodwill

4.1.2.1 Ohodnotenie ochrannej známky

Trend ohodnocovania ochranných znáмок a evidencia ich trhovej hodnoty v účtovníctve spoločnosti je v západnej Európe a USA známy už dlhodobo, na Slovensku je intenzívnejšie využívaný len posledných 15 rokov. Predpokladá sa, že v budúcnosti budú mať slovenské spoločnosti záujem zahrnúť svoju ochrannú známku do účtovníctva a evidovať ju v trhovej cene, čo v súčasnosti nie je dodržané. Väčšinou spoločnosti síce ochrannú známku majú zaregistrovanú, ale keďže náklady na jej registráciu boli nižšie ako limit na dlhodobý nehmotný majetok (50 tis. Sk), nie je známka zaevidovaná v účtovníctve. Síce po zaradení ochrannej známky do účtovníctva túto nebude možné odpisovať do daňových nákladov, na druhej strane účtovníctvo bude reálne zobrazovať hodnotu majetku spoločnosti.

Metódy, ktoré sú využívané na ohodnotenie ochrannej známky, je možné rozdeliť do troch základných skupín:

Obr. 10: Metódy ohodnotenia ochrannej známky

a) Porovnávací metóda

Táto metóda je pomerne často používaná najmä v krajinách západnej Európy a USA, kde sú k dispozícii relevantné databázy, umožňujúce použiť túto metódu. Dôvodom použitia tejto metódy je skutočnosť, že trh je najlepším ukazovateľom hodnoty. Znalec analyzuje trh z hľadiska možných predajov ochranných znáмок, prípadne poskytnutia licencie na využívanie ochranných znáмок.

Postup pri využití porovnávací metody nasledující:

1. Identifikácia príslušného trhu ochranných známok
2. Získanie všetkých dostupných informácií o transakciách tohto typu (predaje, poskytnutie licencií)
3. Analýza informácií a kontrola, či ide o relevantné a aktuálne informácie s príslušnou vypovedacou
4. Výber porovnateľných ochranných známok a analýza každej porovnateľnej ochrannej známky
5. Porovnanie vybraných ochranných známok s ohodnocovanou ochrannou známkou

Aby bolo možné porovnávanie ochrannej známky s ohodnocovanou ochrannou známkou (bod 5), je potrebné zvoliť si porovnávací charakteristiky, ktoré komplexne zhodnotia ochrannú známku.

Využívajú sa najmä nasledovné:

- predmety ochrany ochrannej známky
- odvetvie, v ktorom je ochranná známka využívaná
- typ ochrannej známky
- existencia neštandardných finančných podmienok pri prevode ochrannej známky
- iné ekonomické charakteristiky

Aby bolo možné túto metódu použiť, je nutná existencia fungujúceho trhu a dostatočný počet v minulosti zrealizovaných prevodov ochranných známok v rôznych odvetviach. Zároveň je potrebné zabezpečiť prístupnosť informácií o realizovaných prevodoch. V našich podmienkach zatiaľ táto metóda nie je využívaná, keďže podmienky na jej využitie nie sú splnené, dokonca ani právne predpisy na ohodnocovanie ochrannej známky ju neumožňujú využívať.

b) Nákladová metóda

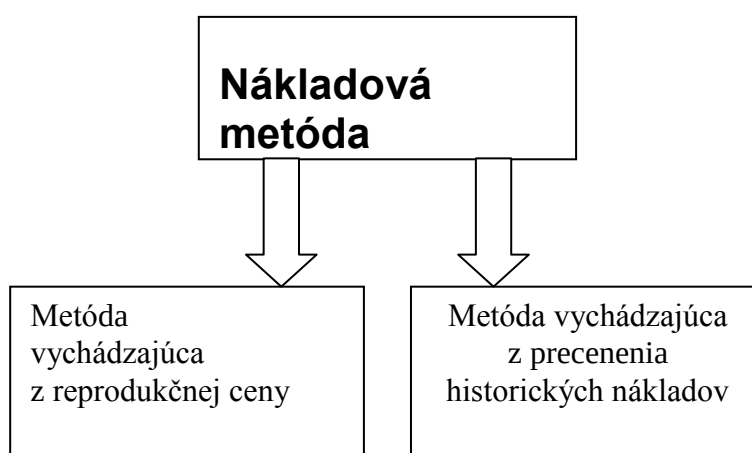
Nákladová metóda sa využíva najmä vtedy, ak ochranná známka nie je dlhodobo používaná – napr. ak je podnik niekoľko rokov v konkurze a výroba bola zastavená. V rámci tejto metódy sú využívané 2 rozdielne postupy a to:

- **metóda vychádzajúca z reprodukčnej ceny** – základným princípom tejto metódy je zistenie nákladov, ktoré by bolo potrebné vynaložiť na získanie ohodnocovanej ochrannej známky. Je to najvyššia cena, ktorú by kupujúci zaplatil, pričom berieme do úvahy koeficient zastarania, resp. zhodnotenia.

Hodnotu ochrannej známky vypočítame tým spôsobom, že najskôr stanovíme hodnotu presnej kópie daného predmetu ohodnotenia, následne stanovíme koeficient zhodnotenia,

resp. znehodnotenia. Predpokladom tejto metódy je skutočnosť, že náklady na získanie ochrannej známky sú porovnateľné s jej ekonomickou hodnotou. Metóda však neberie do úvahy budúce prínosy z využívania známky, teda je príliš statická.

- **metóda vychádzajúca z precenenia historických nákladov** – základom tejto metódy je precenenie všetkých nákladov vynaložených v minulosti na získanie a udržiavanie ochrannej známky do súčasných cien. V tomto prípade ide najmä o náklady na vytvorenie ochrannej známky, jej zápis vo všetkých chránených krajinách a náklady na udržiavanie (udržiavací poplatok každých 10 rokov). Táto metóda neberie do úvahy zhodnocovanie ochranných známk, preto je vhodnejšia pre ohodnotenia iných typov chráneného duševného vlastníctva, napr. patentov.

Obr. č. 11: Nákladová metóda výpočtu ochrannej známky

c) Výnosová metóda

Využívanie výnosových metód ohodnotenie ochrannej známky je v súčasnosti veľmi populárne, keďže tieto metódy sú dynamické a sú zamerané na analýzu budúcich úžitkov z ochrannej známky. Výnosových metód existuje veľké množstvo, napr.:

- metóda prírastku výnosu
- reziduálna metóda
- metóda kapitalizácie odčerpateľných zdrojov
- metóda licenčnej analógie

d) Metóda licenčnej analógie

Metóda je založená na predpoklade, že hodnota ochrannej známky sa rovná cene, ktorá by bola zaplatená za súhlas s jej využívaním, ak by ju spoločnosť sama nevlastnila. Práva na používanie ochrannej známky sú predmetom licenčnej zmluvy, za poskytnutie týchto práv nadobúdateľ platí licenčné poplatky, zvyčajne kombináciu pevných poplatkov a poplatkov odvodených od tržieb, resp. od zisku.

Ročnú hodnotu ochrannej známky pomocou metódy licenčnej analógie môžeme stanoviť nasledovným vzťahom:

$$HV = \frac{RV * LP * KZ * PM}{KD}$$

HV – hodnota známky za konkrétny rok

RV – ročný rozsah výroby – spravidla budúce tržby prognózované vo finančnom pláne. Je nutné preskúmať, či je dosiahnutie navrhovaných tržieb vo finančnom pláne reálne.

LP – licenčný poplatok – nadobúdateľ licencie môže na základe uskutočnených analýz platiť poskytovateľovi licencie licenčné poplatky až vo výške 25 – 50 % zo zisku. Keďže v časti RV boli zadane tržby, je potrebné vychádzať z predpokladaného objemu výroby alebo predaja a licenčný poplatok sa pohybuje zvyčajne vo výške od 0,5 – 10 % z tržieb.

KZ – koeficient zastarania, prípadne zhodnotenia – pri iných druhoch nehmotného majetku používame spravidla koeficient zastarania, pri ochranných známkach je využívaný koeficient zhodnotenia, keďže sa predpokladá postupné zvyšovanie hodnoty ochrannej známky. Tento postup vychádza z predpokladu, že používaním ochrannej známky sa zvyšuje jej známosť u spotrebiteľov a aj zvyšovanie dôvery zákazníkov výrobkom označených takouto ochrannou známkou, čo vedie k získaniu stálych zákazníkov a dobrej povesti.

PM – podiel nehmotného majetku – väčšinou majú podniky svoju hlavnú ochrannú známku, ktorú aplikujú na 100 % svojho tovaru, ale majú aj ochranné známky, ktoré sa používajú len na časť výrobkov – napr. ochranné známky na jogurty a pod. Je potrebné skúmať, na akú časť výrobkov z celkových tržieb podniku bola chránená ohodnocovacou ochrannou známkou.

KD – koeficient diskontnej sadzby – slúži na zohľadňovanie časovej hodnoty peňazí a na odúčročenie budúcich výnosov z ochranných známok.

Pri výpočte hodnoty ochrannej známky sa spravidla uvažuje s obmedzenou životnosťou ochrannej známky, väčšinou v intervale 5 – 10 rokov.

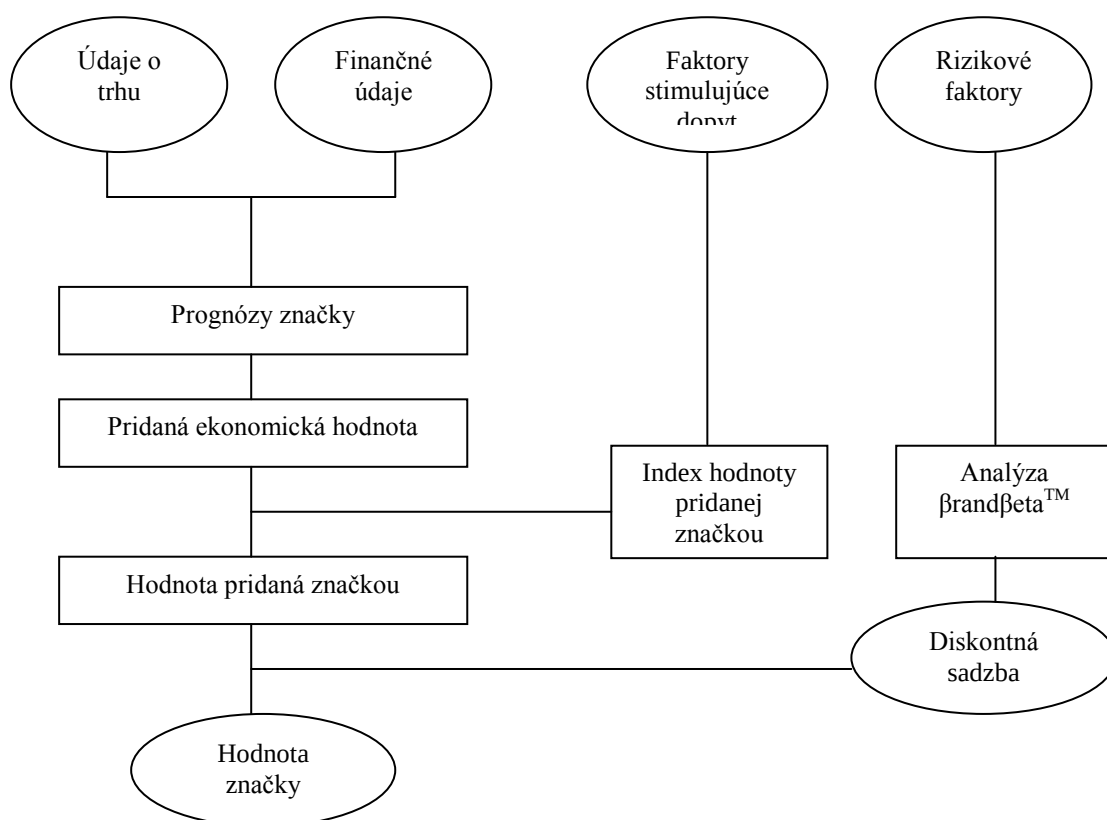
Podľa D. Haigha možno pri oceňovaní značiek použiť nasledovné metódy⁸⁴:

- **oceňovanie založené na nákladoch** – ohodnocovanie značky možno vypočítať na základe skutočných nákladov vynaložených na jej tvorbu alebo teoretických nákladov jej prípadnej obnovy. Tieto náklady však môžu byť od súčasnej hodnoty značky veľmi vzdialené
- **oceňovanie na základe trhu** – ak sú k dispozícii informácie o trhových transakciách týkajúcich sa porovnateľných značiek, je možné odhadnúť hodnotu jednej značky na základe porovnania s inou. Avšak vzhľadom k tomu, že tieto údaje sú vzácne a že jednotlivé značky sú jedinečné, nie je použitie tohto postupu ako základnej metódy pri ohodnocovaní znaky vyhovujúci. Pri overovaní základného ocenenia však môže byť trhové porovnanie užitočné
- **metóda „oslobodenia“ od licenčného poplatku** – táto metóda je založená na predpoklade, že v prípade získania licencie na obchodnú značku od jeho majiteľa bude za právo značku používať účtovaný určitý licenčný poplatok podľa obratu. V prípade vlastníctva takejto značky k platbe licenčných poplatkov nedochádza. Pri použití tejto metódy je vykonaný odhad pravdepodobných budúcich tržieb a potom na základe stanovenie príslušnej sadzby licenčného poplatku dá sa zistiť výška príjmov, ktoré by mohli byť na základe týchto poplatkov generované. Tok nárokovateľných licenčných poplatkov za užívanie obchodných značiek je potom diskontovaný k čistej súčasnej hodnote – hodnote obchodnej značky
- **metóda ekonomického úžitku** – táto metóda sa zaoberá ekonomickou hodnotou, akú pri súčasnom použití obchodnej znaky pre svojho súčasného majiteľa má. Pôvodne boli takéto ohodnotenia založené na viacnásobku výnosu značky za predchádzajúce obdobie, metóde používané americkým časopisom Financial Word. V súčasnosti sa vychádza z diskontovanej hodnoty budúceho výnosu obchodnej značky. Podstatou je, že hodnota očakávaných tokov hotovosti, ktoré vzniknú v rôznych obdobiach budúcnosti investorovi, sa v danom súčasnom okamžiku vypočíta pomocou kalkulácie diskontovaného toku hotovosti. Budúce toky hotovosti sa vyjadria ako súčasná hodnota na základe stanovenia diskontnej sadzby, ktorá zohľadní riziko, ktoré sú s predpokladaným tokom hotovosti nutne spojené.

⁸⁴ Haigh, D.: Oceňování značky a jeho význam, Praha, Management Press 2002, str. 17 - 21

Ohodnocovanie značky v sebe väčšinou zahŕňa tieto oblasti:

- analýza trhu (pre porozumenie podmienok trhu a konkurencie)
- Finančnú analýzu značky (pre zistenie výnosov z obchodu so značkovým tovarom)
- Analýzu faktorov stimulujúcu dopyt (za účelom stanovenia časti výnosu z podnikania, ktorú možno prisúdiť značke – pridaná hodnota značkou, BVATM)
- Analýzu rizika značky (za účelom stanovenia bezpečnosti licenčnej dohody o značke, a to ako so zákazníkmi, tak s konečným spotrebiteľom – analýza brandbetaTM)

Obr. č. 12: Proces ohodnocovania značky

4.1.2.1 Ohodnotenie ochrannej známky výnosovou metódou

V nasledovnom príklade je v skrátenej forme sú uvedené postupy pri ohodnotení nasledovných ochranných známok:

1. ochranná známka č. 156101 BRALEN
2. ochranná známka č. 165214 TATREN

1.Ochranná známka č.156101 BRALEN

Prihláška hodnotenej ochrannej známky bola podaná na Úrade pre vynálezy a objavy, Praha, ČSSR dňa 15.12.1964 a zaevidovaná pod číslom POZ 32964 a od tohto dňa požíva predmetné označenie právo prednosti. Ochranná známka bola zapísaná do registra dňa 16.02.1965 pod č. 156101. Hodnotená ochranná známka je slovná, v čiernobielych prevedení. Z Osvedčenia a tiež z výpisu z registra je zrejmé, že majiteľom ochrannej známky je spoločnosť SLOVNAFT, a.s. so sídlom Vlčie hrdlo, 824 12 Bratislava.

Rozsah ochrany:

Zápisom do registra získal majiteľ ochrannej známky výlučné právo na území Slovenskej republiky označovať svoje tovary, pre ktoré je ochranná známka zapísaná v známkovej triede 1 – Polyetylén v granulách. Ochranná známka bola s účinnosťou od 11.10.1996 vyhlásená za chýrnu.

Rozsah používania:

Predmetná ochranná známka je používaná jej majiteľom na označovanie výrobku polyetylén v granulách spoločnosti SLOVNAFT, a.s. Bratislava a je medzinárodne zapísaná pre krajiny: Bielorusko, Česká republika, Dánsko, Fínsko, Veľká Británia, Litva, Lotyšsko, Nórsko, Poľsko a Švédsko.

2. Ochranná známka č.165214 TATREN

Prihláška hodnotenej ochrannej známky bola podaná na Úrade pre vynálezy a objavy, Praha, ČSSR dňa 14.05.1981 a zaevidovaná pod číslom POZ 52228 a od tohto dňa požíva predmetné označenie právo prednosti. Ochranná známka bola zapísaná do registra dňa 28.10.1982 pod č. 165214. Hodnotená ochranná známka je slovná v priloženej úprave, v čiernobielych prevedení. Z Osvedčenia a tiež z výpisu z registra je zrejmé, že majiteľom ochrannej známky je spoločnosť SLOVNAFT, a.s. so sídlom Vlčie hrdlo, 824 12 Bratislava.

Rozsah ochrany:

Zápisom do registra získal majiteľ ochrannej známky výlučné právo na území Slovenskej republiky označovať svoje tovary, pre ktoré je ochranná známka zapísaná v známkovej triede 1 – Polypropylén. Ochranná známka bola s účinnosťou od 11.10.1996 prehlásená za chýrnu.

Rozsah používania:

Predmetná ochranná známka je používaná jej majiteľom na označovanie výrobku polypropylén spoločnosti SLOVNAFT, a.s. Bratislava a je medzinárodne zapísaná pre krajiny: Dánsko, Veľká Británia, Grécko, Slovinsko a Turecko.

Objednávateľom predložených dokladov a to plán tržieb polyetylénu BRALEN a polypropylénu TATREN na obdobie rokov 2006 až 2008 som zistil nasledovné rozhodné ekonomické údaje. Podľa vyjadrenia p.Štefana Tótha, pracovníka spoločnosti P&C Petchem plánované tržby za TATREN sa týkajú iba PP3, t.j. prevádzky s technológiou podľa hodnotenej licenčnej zmluvy.

Tabuľka č.1

ROK	2006	2007	2008
BRALEN v tis. SKK	5 747 349	5 896 091	5 859 279
TATREN v tis.SKK	7 516 396	7 883 343	7 667 936

Metódy a postupy stanovenia všeobecnej hodnoty majetku upravuje vyhláška MS SR č. 492/2004 Z.z. Príloha č.2. tejto vyhlášky ustanovuje metódy a postupy stanovenia všeobecnej hodnoty jednotlivých druhov nehmotného majetku.

Podľa ods. 3 písm.a) prílohy č. 2 k vyhláške č. 492/2004 Z.z. všeobecná hodnota nehmotných výsledkov výskumnej a obdobnej činnosti a všeobecná hodnota oceneniteľných práv sa v prípade ochranných známok a licencií stanoví metódou licenčnej analógie.

Metóda licenčnej analógie je založená na teórii, že za právo užívať nehmotný majetok by užívateľ musel za súhlas tretej osoby zaplatiť určitú cenu, pokiaľ by sám týmto právom nedisponoval. Za právo užívať nehmotný majetok sa platí primeraná finančná úhrada, obvykle formou licenčných poplatkov v závislosti na skutočnom objeme výkonov a to po dobu platnosti licenčnej zmluvy, resp. do konca užitočnej životnosti nehmotného majetku.

Všeobecnú hodnotu nehmotného majetku metódou licenčnej analógie je možné stanoviť na základe použitia nasledujúceho vzťahu:

$$H = \sum_{t=1}^n RV_t \times LP \times KZ \times KD \times PM$$

kde:

- H - všeobecná hodnota nehmotného majetku,
- RV_t - očakávaný budúci výnos v roku t
- t - jednotlivé po sebe idúce ročné obdobia, v ktorých sa zisťuje aktualizovaná hodnota resp. doba životnosti
- LP - licenčný poplatok v %
- KZ - koeficient zastarania
- $KD = (1 + i)^{-t}$ - diskontný faktor
- i - diskontná sadzba
- PM - podiel tovarov a služieb, ktoré sú ochrannou známkou označované v %

Základom pre ohodnotenie je možný budúci výnos, na ktorom sa nehmotný majetok zúčastňuje. Pri ohodnotení sa zohľadňuje životnosť nehmotného majetku, aktualizácia výnosov pomocou diskontného faktora, úroveň nehmotného majetku, druh nehmotného majetku, rozsah ochrany, rozsah a doba používania nehmotného majetku.

Hodnota nehmotného majetku sa stanovuje ako výška licenčných poplatkov z aktualizovanej súčasnej hodnoty budúcich dosiahnutých výnosov počas predpokladanej doby životnosti nehmotného majetku, na ktorom sa nehmotný majetok zúčastňuje.

Stanovenie všeobecnej hodnoty ochrannej známky č. 156101 BRALEN

Všeobecnú hodnotu ochrannej známky stanovujem metódou licenčnej analógie s použitím nasledujúceho vzorca:

$$H = \sum_{t=1}^n RV_t \times LP \times KZ \times KD \times PM$$

kde

RV_t - očakávaný budúci výnos.

Ako východiskový údaj som použila plán tržieb výrobkov- polyetylénu označovaných ochrannou známkou BRALEN na roky 2006 až 2008. Vzhľadom na dlhodobú výrobu BRALEN-u spoločnosťou Slovnaft, a.s., je dôvodný predpoklad, že v ďalších rokoch budú dosiahnuté minimálne také tržby ako plánované tržby v roku 2008.

PM - pri použití údajov uvedených v čl.1.2 podiel tovarov a služieb, ktoré sú ochrannou známkou označované je 100 %, čo je v desatinnom tvare 1.

Poznámka:

Pri stanovení hodnoty ochranných známk je potrebné brať do úvahy špecifiká práv na označenie a to najmä ochranných známk, ktoré objektívne vykazujú iné vlastnosti ako iné druhy nehmotného majetku. Predovšetkým je potrebné vziať do úvahy skutočnosť, že práva na označenie dlhodobým používaním nezastarávajú, ba práve naopak, nadobúdajú na hodnote a preto sa pri stanovení hodnoty ochranných známk nepoužíva koeficient zastarania a hodnota ochrannej známky sa stanovuje na základe údajov z dlhšieho časového obdobia, zvyčajne 10 rokov.

t - jednotlivé po sebe idúce ročné obdobia, v ktorých sa zisťuje aktualizovaná hodnota resp. doba životnosti (t = 10 rokov),

KZ - koeficient zastarania : nestanovuje sa,

Poznámka:

Pre správne a objektívne ohodnotenie nehmotného majetku je potrebné stanoviť primeranú sadzbu licenčného poplatku v %.

Podľa odbornej literatúry môže licenčný poplatok predstavovať podiel 25 až 45 % zo zisku a percentuálna sadzba licenčných poplatkov sa pohybuje od 0,5 % do 10% z výnosov.

Ochranná známka je zapísaná v registri a používa sa už viac ako 20 rokov, z dodatku č.2 k Osvedčeniu o zápise do registra vyplýva, že bola vyhlásená za chýrnu. Výrobky označované ochrannou známkou nie sú spotrebného charakteru.

Preto s prihliadnutím na druh ochrany, úroveň práv, charakter označovaných tovarov, dĺžku používania a spôsob používania hodnotenej ochrannej známky, stanovujem licenčný poplatok (LP) v nižšej sadzbe a to vo výške 1,5 % z tržieb.

i - diskontná sadzba stanovená podľa § 77 ods. 2 zákona č.510/2002 Z.z. a Rozhodnutia bankovej rady Národnej banky Slovenska (3,5%) vrátane rizika (6,27%) je 9,77 %, čo je v desatinnom tvare 0,0977.

Prémia za tržové riziko je stanovená na základe ratingového hodnotenia Slovenskej republiky ratingovou agentúrou Standard & Poor's. V súčasnej dobe má Slovenská republika hodnotenie A, čomu zodpovedá prémia za riziko 6,27 % (zdroj: www.damodaran.com).

Stanovenie všeobecnej hodnoty ochrannej známky č. 156101 BRALEN je v tabuľke č.2

Tabuľka č.2

t rok	RV v tis.Sk	LP v %	KD	PM v %	HV v tis.Sk
1	5 747 349	0,015	0,9110	1	78537,15
2	5 896 091	0,015	0,8299	1	73398,66
3	5 859 279	0,015	0,7560	1	66448,39
4	5 859 279	0,015	0,6888	1	60534,20
5	5 859 279	0,015	0,6275	1	55146,39
6	5 859 279	0,015	0,5716	1	50238,13
7	5 859 279	0,015	0,5207	1	45766,72
8	5 859 279	0,015	0,4744	1	41693,29
9	5 859 279	0,015	0,4322	1	37982,40
10	5 859 279	0,015	0,3937	1	34601,81
SPOLU					544347,14

Všeobecná hodnota hodnoteného nehmotného majetku – ochrannej známky č. 156101 BRALEN, popísanej v časti II.1.1.1 tohto posudku je: 544 347 tis. Sk.

Obdobný postup pri ochrannej známke TATRALEN

Záver

Ochranná známka č. 156101 BRALEN: **544 347 tis. Sk s DPH**

Ochranná známka č. 165214 TATREN: **714 390 tis. Sk s DPH**

4.1.2.2 Ohodnotenie ochrannej známky nákladovou metódou

Príklad ohodnotenia ochrannej známky využijem registrované ochranné známky spoločnosťou Telefónica O2 Slovakia, a.s. Pre veľký rozsah ochranných známok je vybratá len vzorka dvoch ochranných známok z celkového počtu 64, v ktorej je ukážka len posudkovej časti pozostávajúca z popisu a postupu so záverom je pre celý súbor ochranných známok.

1. Ochranná známka č. 219942 „O2 Freestyle“

Prihláška hodnotenej ochrannej známky bola podaná na Úrade priemyselného vlastníctva SR dňa 29.12.2006 a zaevidovaná pod číslom POZ 2379-2006. Od tohto dňa požíva predmetné označenie právo prednosti. Ochranná známka bola zapísaná do registra ochranných známok dňa 11.12.2007 pod číslom 219942. Hodnotená ochranná známka je slovná, v čiernobielych prevedení. Majiteľom ochrannej známky je spoločnosť Telefónica O2 Slovakia s. r. o., Kutlíkova 17, 852 50 Bratislava 5, SK.

Rozsah ochrany:

Zápisom do registra získal majiteľ ochrannej známky výlučné právo na území Slovenskej republiky označovať svoje tovary, pre ktoré je ochranná známka zapísaná v známkových triedach 35, 36, 38, 41, 42, 43 a 44 (viď. príloha).

2. Ochranná známka č. 219451 „O2 Jednotka“

Prihláška hodnotenej ochrannej známky bola podaná na Úrade priemyselného vlastníctva SR dňa 12.01.2007 a zaevidovaná pod číslom POZ 62-2007. Od tohto dňa požíva predmetné označenie právo prednosti. Ochranná známka bola zapísaná do registra ochranných známok dňa 12.10.2007 pod číslom 219451. Hodnotená ochranná známka je slovná, v čiernobielych prevedení. Majiteľom ochrannej známky je spoločnosť Telefónica O2 Slovakia s. r. o., Kutlíkova 17, 852 50 Bratislava 5, SK.

Rozsah ochrany:

Zápisom do registra získal majiteľ ochrannej známky výlučné právo na území Slovenskej republiky označovať svoje tovary, pre ktoré je ochranná známka zapísaná v známkových triedach 09, 35, 38 a 42 (viď. príloha).

Ekonomické údaje

Z objednávateľom poskytnutých informácií vyplýva, že náklady na získanie 65 ks ochranných známk opísaných v časti II.1.1 tohto posudku boli:

- 415 000,-SKK správne poplatky a to 5000,-Sk za každú ochrannú známku do troch tried tovarov a služieb, za každú ďalšiu triedu nad tri triedy tovarov a služieb 500,-Sk, správne poplatky za prevod ochranných známk a to za každú 800,-SKK,
- 390 000,-CZK poplatky pre zástupcu, t.j. 6000,-CZK za každú ochrannú známku,
- zisková prirážka 6,5 %, t.j. 380,-SKK celkom (za každú ochrannú známku 52,-SKK)

Metódy a postupy stanovenia všeobecnej hodnoty majetku upravuje vyhláška MS SR č. 492/2004 Z.z. Podľa § 4 ods. 3 a 4 vyhlášky č. 492/2004 Z.z. pri stanovení všeobecnej hodnoty zložky majetku podniku sa postupuje podľa príloh č.1 až 15 tejto vyhlášky, vždy s prihliadnutím na osobitosti a technicko-ekonomické určenie tejto zložky majetku. Pri stanovení hodnoty zložiek majetku podniku, pre ktoré nie je ustanovená metodika v prílohách č.1 až 15 vyhlášky, alebo pre ktoré nebol vydaný osobitný predpis, znalec primerane použije postup zaužívaný v iných odboroch alebo iný postup s prihliadnutím na osobitosti a technicko-ekonomické určenie zložiek majetku.

Príloha č.2. tejto vyhlášky ustanovuje metódy a postupy stanovenia všeobecnej hodnoty jednotlivých druhov nehmotného majetku. Všeobecnú hodnotu ocenených práv je možné podľa tejto prílohy stanoviť metódou licenčnej analógie alebo metódou kapitalizácie odčerpateľných zdrojov. Obidve metódy sú výnosové metódy.

Podľa odbornej literatúry je možné hodnotu nehmotného majetku okrem výnosových metód stanoviť tiež inými metódami a to porovnávacou metódou a nákladovou metódou. Na základe podkladov, ktoré sú k dispozícii a najmä skutočnosti, že ochranné známky neboli doteraz používané by bolo veľmi obtiažne použiť na stanovenie hodnoty ochranných známk výnosovú metódu. Podklady umožňujú použiť nákladovú metódu stanovenia hodnoty nehmotného majetku.

Nákladová metóda vychádza zo skutočných nákladov, alebo z nákladov, ktoré by bolo nutné vynaložiť na zriadenie predmetu ohodnotenia a to rovnako užitočného.

Všeobecnú hodnotu ochranných známk je možné stanoviť metódou licenčnej analógie alebo metódou kapitalizácie odčerpateľných zdrojov. Obidve metódy sú výnosové metódy. Na základe dôvodov uvedených v predchádzajúcej časti bola na stanovenie hodnoty ochranných známk využitá nákladová metóda.

Ide o nasledovné ochranné známky:

- ochranná známka č. 219942 „O2 Freestyle“,
- ochranná známka č. 219451 „O2 Jednotka“,
- prihláška ochrannej známky č. 6278-2006 „O2 Top Relax“,
- ochranná známka č. 219367 „O2 Optimum Profi“.

Na zriadenie predmetu ohodnotenia t.j. jednej ochrannej známky pre štyri triedy tovarov a služieb bolo nutné vynaložiť :

- náklady vo výške správnych poplatkov, ktoré podľa zákona č. 145/95 Z.z. o správnych poplatkoch pre jednu ochrannú známku do troch tried tovarov a služieb sú 5000,-SKK a za jednu ďalšiu triedu nad tri triedy je to 500,-SKK. Za prevod jednej ochrannej známky správny poplatok 800,-SKK, t.j. správne poplatky spolu 6300,-SKK.

- náklady za prácu zástupcu spojenú s registráciou jednej ochrannnej známky vo výške 6000,-CZK, zisková prirážka na jednu ochrannú známku 52,-SKK.

Všeobecná hodnota hodnoteného nehmotného majetku – každej ochrannej známky opísanej v časti II.1.1 tohto posudku zapísanej pre štyri triedy tovarov a služieb je 6352,-SKK + 6000,-CZK.

Všeobecná hodnota hodnoteného nehmotného majetku – všetkých ochranných znáмок opísaných v časti II.1.1 tohto posudku zapísaných pre štyri triedy tovarov a služieb v počte 59 ks je 374 768,-SKK + 354 000,-CZK, čo k 31.12.2008 predstavuje sumu 374.768 / 30,126 (konverzný kurz) + 354.000*1,131 / 30,126 (kurz NBS k 31.12.2008 – kurzový listok č. 250 na prepočet CZK na SKK / konverzný kurz) = 25.730,00 EUR

Všeobecná hodnota hodnoteného nehmotného majetku – 65 ks ochranných znáмок opísaných v časti II.1.1 tohto posudku je 418 380,-SKK + 390000,-CZK. Po prepočte CZK na SKK kurzom NBS zo dňa 31.12.2008 (1,131) je to 418 380,-SKK + 441 090,-SKK, spolu 859 470,-SKK, čo predstavuje 28.529,18 EUR.

Všeobecná hodnota ochranných znáмок podľa počtu chránených tried pri využití nákladovej metódy ohodnotenia je vo výške 28.529,18 EUR.

Názov	VŠH v EUR	VŠH v SKK
Známky zapísané pre 4 triedy tovarov a služieb	25 730,00	775 141,98
Známky zapísané pre 5 tried tovarov a služieb	1 358,10	40 914,12
Známky zapísané pre 6 tried tovarov a služieb	938,59	28 275,96
Známky zapísané pre 8 tried tovarov a služieb	502,49	15 138,01
Spolu	28 529,18	859 470,08

Všeobecná hodnota súboru hodnoteného nehmotného majetku spoločnosti Telefónica O2 Slovakia, s.r.o., so sídlom Einsteinova 24, 851 01 Bratislava, IČO 35848863 a to nasledovných ochranných znáмок:

- ochranná známka č. 219942 „O2 Freestyle“,
- ochranná známka č. 219451 „O2 Jednotka“,
- a ďalších 62 ochranných znáмок

na účely stanovenia hodnoty spravovaného portfólia ochranných znáмок a ich prevodu, je zaokrúhlene vo výške:

28.500,- EUR (bez DPH)

(slovom: Dvadsaťosemtisícpäťsto eur)

Uvedené príklady slúžia len ako argumentácia pri možných postupoch ohodnotenia ochranných znáмок. V príkladoch je len vybratá podstatná časť ohodnotenia bez všetkých náležitostí predpísaných zákonom.

4.1.3 Ohodnotenie goodwillu

K ohodnoteniu podnikového goodwillu môžeme pristupovať dvojakým spôsobom. Alebo vychádzame z teórie nadzisku, ako sme to uviedli vyššie, alebo ohodnotíme jednotlivé časti goodwillu a tie spočítame. Na základe jednotlivých prístupov sa v praxi utvorili dve metódy hodnotenia goodwillu.

Podľa **tzv. nemeckej metódy** sa goodwill rovná polovici rozdielu, ktorý sa zistí odpočítaním čistej hodnoty majetku podniku od hodnoty vypočítanej výnosovou metódou.

Podľa **tzv. angloamerickej metódy** sa vypočíta samostatne zisk z hmotného a samostatne z nehmotného majetku. Tento prístup tvrdí, že zisk, dosahovaný z majetku, má byť nižší ako zisk z kapitálu reprezentujúceho nehmotný majetok. Ak tento predpoklad nie je dodržaný, podnik nemá perspektívu.

Goodwill nezahŕňa obchodnú známku ani know-how, ale jeho súčasťou sú napr.:

- ◆ meno spoločnosti (renomé)
- ◆ bonita plnenia záväzkov podniku
- ◆ neformálne väzby podniku
- ◆ dobré ekonomické výsledky
- ◆ stabilný rozvoj z dlhodobého pohľadu
- ◆ kvalifikovaný a skúsený riadiaci a výkonný pracovný kolektív
- ◆ priestor pre rozvoj
- ◆ kooperačné možnosti
- ◆ dobré sociálne podmienky
- ◆ perspektíva konjunktúry obratu a zisku
- ◆ účinná reklama
- ◆ marketing a manažment

Každý z činiteľov by sme mali ohodnocovať samostatne. Ak to nie je možné, môžeme hodnotu goodwillu vyjadriť podielom (percentom) z hodnoty majetku. Niektoré významné spoločnosti si cenia svoj podiel goodwillu na 60 – 70 % hodnoty hmotného imania. Teória uvádza, že ak má podnik prosperovať, hodnota jeho goodwillu by mala byť najmenej 10 – 30 % hodnoty čistého imania.

Berúc do úvahy obsahu goodwillu môžeme jeho hodnotu (G) vyjadriť vo vzťahu k hmotnému majetku podľa vzorca:

$$G = H_M \cdot (k_G - 1)$$

$$k_G = k_F \cdot k_E \cdot k_S \cdot k_K \cdot k_R \cdot k_T \cdot k_P$$

G – goodwill

H_M – hmotný majetok

k_G – je súhrnný koeficient goodwillu a pozostáva z týchto koeficientov:

k_F – meno spoločnosti

k_E – ekologické vplyvy

k_S – stabilita výrobného procesu

k_K – kvalifikovaný pracovný kolektív

k_R – rentabilita, ekonomická efektívnosť

k_T – stabilita odbytu (trhu)

k_P – perspektíva rozvoja podniku

Hodnota koeficientov je v rozpätí 0,5 – 1,5, pričom hodnota (k_G) nemôže byť nižšia ako jeden. Aj pri oceňovaní goodwillu berieme do úvahy mieru jeho opotrebenia, hodnota sa o toto opotrebenie kráti. Pri pravidelnom odpisovaní stanovujeme ročné odpisové percento, ním násobíme hodnotu goodwillu a dostaneme výšku ročných odpisov.

Podľa druhého spôsobu výpočtu (najčastejšie používaného) goodwillu vyjadrujeme ako rozdiel medzi výnosovou (H_V) a majetkovou hodnotou podnikového imania (H_M):

$$G = H_V - H_M$$

Hodnota podniku pri uplatnení odpisovej sadzby goodwillu (a), ročnom zisku (Z) a úrokovej miere (i) vypočítame zo vzťahu:

$$H = (Z - a_G) \cdot i^{-1}$$

Metóda stanovenia hodnoty goodwillu na základe nadzisku vychádza z princípu, že nadzisku vychádza z princípu, že nadzisk je výnos, ktorý prevyšuje výnos plynúci z vloženého kapitálu, t.j. zo substančnej hodnoty majetku podniku (H_S). Praktická aplikácia metódy spočíva v aktualizácii nadzisku pri úrokovej miere (i_T), ktorý by sa mal amortizovať v určitom čase (n). Základom na stanovenie úrokovej miery býva spravidla miera výnosnosti

strednodobých štátnych obligácií, a ak ju nemožno zistiť, tak je ňou spravidla diskontná sadzba národnej banky. Miera návratnosti nadzisku (n) býva spravidla 5 – 8 rokov.

Závislosť medzi časom a úrokovou mierou vyjadrujeme vzťahom:

$$n/i_t = \frac{1 - (1 + i_t)^{-n}}{i_t}$$

a za vyššie uvedených podmienok vyjadríme nadzisk vzťahom:

$$G_{NZ} = (Z - i_t \cdot H_S)$$

Podľa doc. Ing. I. Hápa podstata metódy goodwillu (nadzisku) vychádza zo vzťahu pre strednú hodnotu⁸⁵:

$$H = \frac{S + V}{2}$$

H – hodnota podniku (stredná)

S – substančná hodnota

V – výnosová hodnota

$$\text{Platí: } \frac{S + V}{2} = \frac{S + V}{2} - S + S = S + \frac{1}{2}(V - S)$$

Rozdiel ($V - S$) je hodnota goodwillu (nadzisku). V danom prípade stredná hodnota predstavuje súčet substančnej hodnoty a polovice goodwillu.

$$Z = Z_s + Z_n \quad \text{kde: } Z = \text{budúci výnos}$$

Z_s = primeraný (normálny) výnos, zúročenie substancie

Z_n = goodwill (nadzisk)

Goodwill predstavuje nadúmernú výnosovú zložku, ktorá prevyšuje čisté imanie. V danom prípade je zaťažená rizikom najmä preto, že možnosť vytvorenia väčšieho zisku je motivujúca pre stále väčší počet konkurentov, ktorí túto výhodnú výnosovú situáciu ohrozujú.

⁸⁵ Hápa, I.: Goodwill, ako komponent stanovenia hodnoty podniku, Znalectvo 1/1997

V danej situácii je vhodné rátať s určitou zrážkou. Ak táto zrážka je primeraná výške 50 %, je použitie strednej hodnoty oprávnené. Jej použitie v prípade, že vybavenie podniku je v porovnaní s hodnotou výnosu relatívne malé, nie je správne ani opodstatnené.

Najdôležitejšie parametre pre stanovenie goodwillu podniku sú:

- hodnota substancie
- výška budúceho zisku
- úroková miera kapitalizácie
- doba trvania goodwillu

Matematicky je možné goodwill chápať ako súčasnú hodnotu (ku dňu ohodnocovania) diskontovanej doplnkovej renty vo výške budúcich ziskov počas ich trvania, pokiaľ prevyšujú zúročené prevádzkovo nutné imanie.

Z praktického hľadiska sa na stanovenie hodnoty goodwillu a nehmotného majetku využívajú nasledovné metódy:

1. **Licenčná analógia** – metóda licenčnej analógie je založená na predpoklade, že ak by chcel majiteľ nehmotný majetok využívať, musel by si zakúpiť od tretej osoby licenciu s právom využívania. Za licenciu by platil licenčné poplatky, a to po dobu platnosti licenčnej zmluvy. Licenčné poplatky sa pohybujú okolo 25 – 50 % zo zisku, poplatky za používanie patentu sú 6 – 15 % z predajnej ceny.
2. **Metóda prírastku výnosu** – využíva sa vtedy, keď je možné preukázať, že predávaný výrobok, alebo služba spojená s priemyselným vlastníctvom (napr. know-how, ochranná známka, patent a pod.), má do predajnej ceny zakalkulovaný vyšší zisk oproti rovnakému alebo podobnému výrobku alebo službe, ktorý nie je chránený priemyselným právom. Potom je výpočet hodnoty nehmotného majetku diskontovaným súčtom všetkých rozdielov počas jednotlivých rokov využívania. Celkove je táto metóda považovaná za teoretickú metódu.
3. **Metóda straty výnosu alebo zisku** – súčasný stav sa porovnáva so situáciou, ktorá by vznikla v prípade zániku patentovanej technológie. Ide o dôsledky vyplývajúce z tzv. „katastrofického scenára“. Strata možnosti využívať patentovanú technológiu totiž výrazne zníži objem predaja, mieru zisku a celkový výnos výrobcu. Ak totiž nie je technológia chránená, aj iní výrobcovia získajú možnosť ju využívať.
4. **Reziduálna metóda** – je využívaná v prípade, keď podiel hodnoty duševného majetku tvorí podstatnú časť hodnoty majetku podniku. Metóda je založená na výpočte rozdielu medzi celkovým výnosom spoločnosti a výnosom spojeným s hmotným

majetkom. Vypočítaná suma potom predstavuje výnos, ktorý vyprodukoval nehmotný majetok podniku. Táto metóda je procesne veľmi náročná, vyžaduje presnú evidenciu všetkých nákladových a výnosových položiek.

5. **Nákladová metóda** – všeobecne nákladová metóda vychádza z predpokladu, koľko by stálo získanie predmetu duševného vlastníctva nákladovým spôsobom, teda kúpou, vlastným výskumom a pod.

4.2 Pohľadávky ako súčasť majetku

4.2.1 Vymedzenie pojmu pohľadávka

Pohľadávky predstavuje nárok veriteľa na určité peňažné, prípadne vecné plnenie zo strany dlžníka. V podniku sa pohľadávky vykazujú v bilancii prevažne ako aktívne položky obežných aktív, kde sú prechodným štádiom kolobehu prostriedkov. Pohľadávky predstavuje pojem ekonomický, účtovný a právny. Z ekonomického hľadiska predstavujú pohľadávky formu poskytnutia obchodného úveru zákazníkovi ako prejav dôvery a korektných obchodných vzťahov. Predávajúci tým, že nevyžaduje promptnú platbu, pomáha financovať rôzne prijaté plnenia kupujúceho, lebo mu poskytol obchodné plnenie, bez okamžitej protihodnoty. Z účtovného hľadiska pohľadávka predstavuje položku obežných aktív, teda majetku podniku a viažu značnú časť prevádzkového kapitálu. Pohľadávky ako súčasť obežných aktív sú zároveň časťou čistého prevádzkového kapitálu. Platobná schopnosť podniku v krátkom časovom horizonte je zabezpečovaná riadením čistého pracovného kapitálu tak, aby boli vždy k dispozícii likvidné prostriedky v peňažnej forme a v takej výške akú si vyžadujú splatné záväzky. Podľa ustanovení zákona č. 563/1991 Zb. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov je predmetom účtovníctva verné zobrazenie všetkého majetku a záväzkov a hospodárskeho výsledku podniku. Pohľadávka je od svojho vzniku až do svojho zániku teda predmetom zobrazenia v účtovníctve alebo prípadne v mimoúčtovnej (operatívnej) evidencii podniku. Z právneho hľadiska sa pohľadávky považujú za právo, ktoré vzniká jednému účastníkovi právneho vzťahu (veriteľovi), požadovať určité plnenie od druhého účastníka tohoto vzťahu (dlžníka), a to z určitého právneho dôvodu. Právna terminológia narába s pojmom záväzok (ako protipól pojmu pohľadávka), pričom vzťahy medzi dlžníkom a veriteľom sú právne upravené v tzv. záväzkovom práve, konkrétne v ôsmej časti Občianskeho zákonníka – Záväzkové právo (§ 488) a tretej časti Obchodného zákonníka Obchodné záväzkové vzťahy (§ 261).

Bežná pohľadávky predstavuje nárok veriteľa na určité peňažné, prípadne vecné plnenie zo strany dlžníka, ktoré je v určitej dohodnutej lehote splnené.

Pochybná (dubiozna) pohľadávka je taká, pri ktorej sa predpokladá, že nebude úplne splatená. Takáto pohľadávka si vyžaduje u veriteľa vytvorenie potrebnej rezervy vo výške sumy možných strát.

Sporná pohľadávka je pohľadávka, ktorá je predmetom súdneho alebo arbitrážneho konania.

Blokovaná pohľadávka nie je možné z určitých dôvodov (insolventnosť, devízové a iné obmedzenia) zinkasovať. Premlčaná pohľadávka – z právneho hľadiska je významné identifikovať pri pohľadávkach ich premlčanie. Po uplynutí premlčacej lehoty ešte dlžník dobrovoľne môže, ale právne vynútiť ne nemusí plniť povinnosti vyplývajúce z pohľadávky voči veriteľovi. Premlčacia lehota je vo všeobecnosti **štyri roky** tak, ako to ustanovuje § 397 Obchodného zákonníka. Veriteľ sa má aktívne starať o svoje pohľadávky, pričom v praxi je jedným z nástrojov zamedzenia premlčania tzv. uznanie záväzku podľa § 323 Obchodného zákonníka. Pre úplnosť uvádzam, že podľa § 101 Občianskeho zákonníka je všeobecná premlčacia lehota tri roky.

4.2.2 Vznik a členenie pohľadávok

Väčšina pohľadávok má obchodno-úverový charakter. Predstavujú pre podnikateľa právo na získanie peňažnej alebo nepeňažnej úhrady za poskytnuté výkony (dodávky tovarov, výrobkov a služieb). Pohľadávky však vznikajú aj z rôznych iných dôvodov, ako napr.:

- pohľadávky z finančných investícií (finančné investovanie do iných obchodných spoločností),
- finančné pohľadávky (z poskytnutých pôžičiek a úverov iným subjektom),
- pohľadávky voči spoločníkom a združeniu (na základe rôznych právnych nárokov voči spoločníkom, majetkovo prepojeným osobám a združeniu),
- pohľadávky z poskytnutých záloh (zo zaplatených záloh dodávateľom),
- pohľadávky z reklamácií, nároky na dotácie a iné.

Okamih vzniku pohľadávky je dôležitý pre jej zaúčtovanie. Pre vznik pohľadávky je dôležitý okamih splnenia dodávky tovaru a služieb ako definujú príslušné právne predpisy (Obchodný zákonník, Občiansky zákonník). Postupy účtovania definujú tento okamih ako deň uskutočnenia účtovného prípadu: Dňom uskutočnenia účtovného prípadu je deň, v ktorom dôjde ku splneniu dodávky (pri prevode nehnuteľnosti ide o deň nadobudnutia účinnosti

zmluvy), platbe záväzku, inkasu pohľadávky, postúpeniu pohľadávky, prevzatiu dlhu, zisteniu manka, schodku, prebytku či škody, pohybu majetku vo vnútri účtovnej jednotky a k ďalším skutočnostiam vyplývajúcim z osobitných predpisov alebo z vnútorných pomerov účtovnej jednotky, ktoré sú predmetom účtovníctva a ktoré v účtovnej jednotke nastali, príp. účtovná jednotka má k dispozícii potrebné doklady, ktoré dokumentujú tieto skutočnosti. Starostlivosť o pohľadávky treba chápať ako každodennú starostlivosť o majetok podniku, ktorý má isté špecifiká. Pohľadávky možno členiť z rôznych hľadísk. Základné členenie pohľadávok v účtovníctve je z hľadiska:

1. titulu ich vzniku:

- a) pohľadávky z obchodného styku za uskutočnené výkony a služby
- b) pohľadávky voči zamestnancom z titulu pracovnoprávných vzťahov a nemocenského poistenia
- c) pohľadávky voči finančným orgánom z titulu platenia daní
- d) pohľadávky z titulu finančného investovania
- e) pohľadávky voči spoločníkom a združeniu
- f) ostatné pohľadávky

2. doby splatnosti:

- a) krátkodobé pohľadávky s dobou splatnosti do jedného roka
- b) dlhodobé pohľadávky s dobou splatnosti nad jeden rok

Pohľadávky sa analyticky členia v účtovnej evidencii na krátkodobé pohľadávky (splátne do jedného roka) a dlhodobé pohľadávky (splátne nad jeden rok) podľa dohodnutej doby splatnosti. Členenie pohľadávok do lehoty splatnosti a po lehote splatnosti má zase iný informačný význam, a to najmä vyjadrenie ich bonity (vymáhateľnosti), napr. vo vzťahu k účtovaniu opravných položiek.

3. z hľadiska obsahu účtovnej triedy 3:

- klasifikácia pohľadávok z hľadiska obsahu účtovej triedy 3 tak, ako to vyplýva z opatrenia MF SR č. 3177/1998-KM, ktorým sa ustanovuje účtovná osnova a postupy účtovania pre podnikateľov v znení neskorších opatrení, je takáto:

Účtovná skupina 31. – Pohľadávky z obchodných vzťahov

Do tejto skupiny patria pohľadávky z obchodných vzťahov voči odberateľom a poskytnuté preddavky dodávateľom. Rozlíšenie pohľadávok na dlhodobé a krátkodobé, vo vzťahu k dohodnutej lehote splatnosti, sa zabezpečí v analytickej evidencii k jednotlivým účtom. Pohľadávky sa v účtovníctve evidujú na nasledovných účtoch:

311 Odberatelia – na tomto účte sa účtuje pohľadávka dodávateľa podľa faktúr alebo dokladov ich nahradzujúcich za splnené dodávky výrobkov, materiálu, tovarov, služieb apod. Pohľadávky voči odberateľom sa účtujú súvzťažne so zápisom v prospech účtov tržieb v účtovnej triede 6. U platiteľov dane z pridanej hodnoty aj súvzťažne v prospech účtu 343 – Daň z pridanej hodnoty. V prospech účtu odberateľov sa účtujú prijaté úhrady pohľadávok na bežnom účte v banke alebo v pokladni, ďalej postúpené pohľadávky a odpísané pohľadávky.

312 Zmenky na inkaso – na tomto účte sa eviduje príjem, cudzích zmeniek a zmeniek cudzích na vlastný rad od odberateľov a od iných dlžníkov.

313 Pohľadávky za eskontované cenné papiere – účtujú sa tu pohľadávky za zmenky odovzdané banke na zaplatenie do doby splatnosti zmenky, ako aj iné cenné papiere odovzdané k eskontu banke. Rozdiel medzi výškou zmenkovej pohľadávky odovzdanej banke a výškou poskytnutého eskontného úveru je nákladovou položkou, ktorá sa zaúčtuje na ťarchu účtu 562 – Úroky.

314 Poskytnuté prevádzkové pohľadávky – na ťarchu účtu sa účtujú poskytnuté preddavky odberateľom pred splnením zmluvne dohodnutého plnenia dodávateľa. Po splnení dodávky a jej vyúčtovaní zo strany dodávateľa sa poskytnutý preddavok preúčtuje na ťarchu účtu 321 – Dodávatelia.

315 Ostatné pohľadávky – na tomto účte sa účtujú ostatné pohľadávky z obchodných vzťahov, napr. reklamácie voči dodávateľom, nárok na záručný paušál pri prevzatí záväzkov na záručné opravy.

335 Pohľadávky voči zamestnancom – účtujú sa tu rôzne pohľadávky voči zamestnancom, napr. poskytnuté preddavky na cestovné výdavky, preddavky na vyúčtovanie, uplatnenie náhrady voči zamestnancom.

351 Pohľadávky voči podnikom v skupine – krátkodobé pôžičky voči podnikom v rámci skupiny (s ktorými tvorí účtovná jednotka konsolidovaný celok) sa účtujú na tomto účte.

353 Pohľadávky za upísané vlastné imanie – tento účet slúži na účtovanie pohľadávok voči upisovateľom, t.j. akcionárom, alebo spoločníkom a členom družstva. Zostatok účtu predstavuje upísané nesplatené akcie alebo podiely.

354 Pohľadávky voči spoločníkom pri úhrade straty – v účtovníctve sa na tomto účte účtujú krátkodobé pohľadávky voči spoločníkom vo verejnej obchodnej spoločnosti, ako aj voči komplementárom v komanditnej spoločnosti, príp. voči spoločníkom v spoločnosti s ručením obmedzeným, vo výške predpísanej úhrady straty, a to súvzťažne k účtu 596 –

Prevod podielov na hospodárskom výsledku spoločníkom, príp. k účtu 431 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní.

355 Ostatné pohľadávky voči spoločníkom – účtujú sa tu krátkodobé pohľadávky z pôžičiek spoločníkom v obchodnej spoločnosti, úrok z omeškania pri oneskorenom splácaní peňažného vkladu spoločníka vo verejnej obchodnej spoločnosti, v komanditnej spoločnosti, alebo v spoločnosti s ručením obmedzeným.

358 Pohľadávky voči účastníkom združenia – ide o pohľadávky, ktoré sa účtujú pri združovaní podľa zmluvy o združení v prípadoch, keď z toho titulu nevzniká samostatná právnická osoba a nie je určený (poverený) jeden z účastníkov ako správca združenia.

371 Odložená daňová pohľadávka a záväzok – na tomto účte sa eviduje odložená daňová pohľadávka (alebo záväzok) z dane z príjmov. Odložená daňová pohľadávka sa zaúčtuje k 31.12. daného roka účtovného obdobia podľa sadzby dane platnej v nasledujúcom účtovnom období, so súvzťažným zápisom v prospech účtu 592 – Daň z príjmov z bežnej činnosti – odložená, alebo účtu 594 – Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti - odložená.

375 Pohľadávky z emitovaných dlhopisov – emitent dlhopisov účtuje na ťarchu tohoto účtu:

- vydanie dlhodobých dlhopisov súvzťažne k účtu 473 – Emitované dlhopisy
- krátkodobých dlhopisov súvzťažne k účtu 241 – Emitované krátkodobé dlhopisy

V prospech účtu sa účtuje úhrada dlhopisov od majiteľa. Analytická evidencia k tomuto účtu sa vedie podľa jednotlivých emisií.

377 Zúčtovanie obchodov – obchodníci s cennými papiermi účtujú na tomto účte pohľadávky za realizované predaje cenných papierov (pri nákupe záväzky). Na ťarchu tohoto účtu sa účtuje predaj cenných papierov na základe výpisu z burzy cenných papierov, RM - Systému, príp. iného organizátora trhu.

378 Iné pohľadávky – účtujú sa tu pohľadávky, ktoré nie sú obsiahnuté v predchádzajúcich účtoch pohľadávok v účtovnej triede 3, napr. pohľadávky za náhradu škody alebo manka voči zodpovednej osobe, nárok na dividendy, podiely na zisku, úroky z pôžičiek, pohľadávky za prenájom súboru hnutelných a nehnuteľných vecí ako celku.

Ďalšiu skupinu pohľadávok tvoria:

- 341 – Daň z príjmov
- 342 – Ostatné priame dane
- 343 – Daň z pridanej hodnoty
- 345 – Ostatné dane a poplatky
- 346 – Dotácia zo štátneho rozpočtu

Na ľarchu týchto účtov sa účtuje nárok voči finančnému orgánu, ktorým je nárok na vrátenie zaplatených preddavkov pri daniach z príjmov, nárok na vrátenie nadmerného odpočtu DPH, spotrebnej dane, nárok na poskytnutie dotácií.

4.2.3 Oceňovanie pohľadávok v účtovníctve

Pohľadávky sú v účtovníctve súčasťou majetku a pre ich oceňovanie platia predpísané spôsoby oceňovania upravené v § 24 až 26 zákona o účtovníctve. Podľa § 25 ods. 1 písm. g) zákona o účtovníctve sa pohľadávky v účtovníctve oceňujú nominálnymi hodnotami, okrem postúpených pohľadávok a pohľadávok nadobudnutých vkladom do základného imania. Postúpené pohľadávky a pohľadávky nadobudnuté vkladom do základného imania sa oceňujú skutočnou cenou obstarania, takže z toho dôvodu nevzniká žiadny rozdiel medzi nominálnou hodnotou pohľadávky a jej cenou obstarania. Zmenky ako súčasť zúčtovacích vzťahov sa oceňujú v nominálnej hodnote, t.j. v zmenkovej sume podľa Zákona zmenkového a šekového. Rozdiel medzi zmenkovou a nákupnou cenou, príp. predajnou cenou zmenky (tzv. úrokový výnos alebo náklad, diskont) zaúčtuje účtovná jednotka v okamihu nákupu, predaja alebo eskontu na účtoch zmeniek súvzťazne s príslušnými účtami finančných nákladov alebo výnosov. Ak sa tento rozdiel časovo a vecne vzťahuje na viac účtovných období, časovo sa rozlíši. Účtovné jednotky, ktoré účtujú v súlade s opatrením MF SR č. 3177/1998 KM v znení neskorších predpisov môžu používať **tri oceňovacie základne**:

- a) obstarávaciu cenu, cenu za ktorú by sa majetok obstaral a náklady súvisiace s jeho obstaraním
- b) reprodukčnú obstarávaciu cenu za ktorú by sa majetok obstaral v čase, keď sa o ňom účtuje
- c) reprodukčnú obstarávaciu cenu ku dňu zostavenia účtovnej závierky pri majetku investičných spoločností sa investičných fondov.

V prípade kladných alebo záporných rozdielov medzi uznaným ocenením a účtovným ocenením svojho vecného vkladu pri jeho vložení do obchodnej spoločnosti alebo družstva účtovné jednotky po zúčtovaní obstarania majetku v obstarávacej cene z dôvodu vecného vkladu tento majetok precenia ku dňu vkladu reprodukčnou obstarávacou cenou, pričom rozdiel zúčtujú súvzťazne s účtom 415 – Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastí a tak v účtovnej závierke majú ocenený majetok v historických obstarávacích cenách

a reprodukčných obstarávacích cenách ku dňu nadobudnutia majetku a zároveň v reprodukčných obstarávacích cenách ku dňu uskutočnenie vkladu. Došlo teda k zmene ocenenia majetku a to z obstarávacej ceny ku dňu obstarania na reprodukčnú obstarávaciu cenu ku dňu vkladu v prípade tej istej položky majetku. Medzinárodné účtovné štandardy používajú v účtovnej závierke súčasne v rôznych kombináciách nasledovné oceňovacie základne:

a) historický náklad – majetok vo vynaloženej sume peňažných prostriedkov, alebo peňažných ekvivalentov, záväzky v sume výnosov získaných výmenou za túto povinnosť.

b) bežný náklad – majetok v sume peňažných prostriedkov, alebo peňažných ekvivalentov ktoré by mali byť vynaložené, ak by rovnaký, alebo podobný majetok bol získaný v súčasnosti a záväzky v nediskontovanej sume, ktorá by mala byť v súčasnosti potrebná k vysporiadaniu záväzku.

c) realizačná hodnota – majetok v sume peňažných prostriedkov, alebo peňažných ekvivalentov, ktoré by mohli byť v súčasnosti získané jeho predajom, záväzky v realizačných hodnotách t.j. v nediskontovaných sumách, pri ktorých sa očakáva, že budú zaplatené na úhradu záväzkov v bežnom podnikaní.

d) súčasná hodnota – majetok je uvedený v súčasnej diskontovanej hodnote budúcich čistých peňažných príjmov v bežnom podnikaní, záväzky v súčasnej diskontovanej sume budúcich čistých peňažných výdavkov, ktoré sa očakávajú, že bude nutné k vyrovnaní záväzkov v bežnom podnikaní.

e) Objektívna hodnota – suma za ktorú môže byť majetok vymenený, alebo záväzok vyrovnaný v nezávislej transakcii medzi informovanými dobrovoľne súhlasiacimi zúčastnenými stranami.

Podniky najčastejšie používajú ako oceňovaciu základňu historický náklad. Táto základňa je obvykle kombinovaná s inými základňami ocenenia. Pri vykazovaní pohľadávok (iného majetku a záväzkov) podľa medzinárodných účtovných štandardov je podstatné to, že podnik očakáva vyrovnanie alebo úhradu účtovnej hodnoty pohľadávok (iného majetku a záväzkov). Ak je pravdepodobné, že vyrovnanie alebo úhrada nemali daňové dôsledky. Štandard vyžaduje, aby podnik vykázal odložený daňový záväzok (odloženú daňovú pohľadávku), s určitými obmedzenými výnimkami. Vykázanie odloženej daňovej pohľadávky a záväzku v podnikovej kombinácii ovplyvňuje hodnotu goodwillu alebo negatívneho goodwillu, vznikajúceho v tejto podnikovej kombinácii.

Odložené daňové pohľadávky sú sumy daní z príjmov, ktoré budú vyrovnávané v budúcich obdobiach s ohľadom na:

- a) odpočítateľné dočasné rozdiely
- b) nevyužité daňové straty prevedené z minulých období
- c) nevyužité daňové úľavy prevedené z minulých období.

Dočasné rozdiely sú rozdiely medzi účtovnou hodnotou majetku alebo záväzku v súvahe a ich daňovým základom. Dočasné rozdiely môžu byť buď:

- a) zdaniteľné dočasné rozdiely, sú také dočasné rozdiely, ktoré budú viesť k pripočítateľným sumám pri určení zdaniteľného zisku (daňovej straty) v budúcich obdobiach, kedy účtovná hodnota majetku alebo záväzku je vyrovnaná alebo uhradená, alebo
- b) odpočítateľné dočasné rozdiely, sú také dočasné rozdiely, ktoré budú viesť k sumám, ktoré sú odpočítateľné pri určovaní zdaniteľného zisku (daňovej straty) v budúcich obdobiach, kedy účtovná hodnota majetku alebo záväzku je vyrovnaná alebo uhradená.

Daňový základ majetku alebo záväzku je suma, priradená tomuto majetku alebo záväzku pre daňové účely. Daňový základ majetku je suma, ktorá bude odpočítateľná pre daňové účely voči každému zdaniteľnému ekonomickému úžitku, ktorý podnik získa vtedy, ak vyrovná účtovnú hodnotu majetku. Ak daný ekonomický úžitok nebude zdaniteľný, daňový základ majetku sa rovná jeho účtovnej hodnote. Pri vykazovaní majetku je zřejmé, že jeho účtovná hodnota bude uhradená formou ekonomických úžitkov, ktoré podnik získa v budúcich obdobiach. Ak účtovná hodnota majetku prevyšuje jeho daňový základ, hodnota zdaniteľných ekonomických úžitkov bude prevyšovať sumu, ktorá bude uznaná ako odpočítateľná pre daňové účely. Tento rozdiel je zdaniteľný dočasný rozdiel a povinnosť zaplatiť výslednú daň z príjmov v budúcich obdobiach je odloženým daňovým záväzkom. Keď podnik získa úhradu účtovnej hodnoty majetku, zdaniteľný dočasný rozdiel bude zrušený a podnik bude mať zdaniteľný zisk. V dôsledku toho je pravdepodobné, že ekonomické úžitky budú odčerpané z podniku formou platieb daní.

4.2.4 Všeobecná hodnota pohľadávok

Všeobecná hodnota pohľadávok sa stanoví po vykonaní inventarizácie v zmysle prílohy č. 9 vyhlášky č. 492/2004 Z.z ku dňu spracovania znaleckého posudku. Všeobecná

hodnota pohľadávky sa stanoví ako súčin východiskovej hodnoty pohľadávky a koeficienta vymožitelnosti pohľadávky. Východiskovou hodnotou sa rozumie jej hodnota účtovná.

Účtovná hodnota pohľadávky v slovenských korunách znejúca na cudziu menu sa stanoví prepočtom účtovnej hodnoty pohľadávky v cudzej mene kurzom Národnej banky Slovenska platným ku dňu ohodnotenia.

Všeobecná hodnota pohľadávky sa stanoví takto:

$$V\check{S}H_{PO} = VH_{PO} \cdot k_V \quad [EUR]$$

kde:

$V\check{S}H_{PO}$ je všeobecná hodnota pohľadávky,

VH_{PO} - východisková hodnota pohľadávky,

k_V - koeficient vymožitelnosti pohľadávky, pri ktorého výpočte sa zohľadní platobná disciplína dlžníka, jeho obchodná aktivita dátum splatnosti, objem pohľadávky a zabezpečenie plnenia.

Pohľadávky sa po znaleckom preskúmaní vymožitelnosti zadelia do skupín :

a) pohľadávky neklasifikované, $k_V = 1,0$

Na účely tejto vyhlášky sú pohľadávky neklasifikované pohľadávky do lehoty splatnosti, kde dlžník je platobne schopný a súčasne pohľadávku nie je možné zaradiť do skupiny zapísanej pod písmenom f), g) a h),

b) pohľadávky klasifikované triedy I, $k_V = 0,60 - 1,0$

Na účely tejto vyhlášky sú pohľadávky klasifikované triedy I pohľadávky po lehote splatnosti, kde dlžník je platobne schopný, dočasne platobne neschopný alebo pohľadávky do lehoty splatnosti kde dlžník je platobne schopný, dočasne platobne neschopný alebo platobne neschopný a súčasne pohľadávku nie je možné zaradiť do skupiny zapísanej pod písmenom f), g) a h),

c) pohľadávky klasifikované triedy II, $k_V = 0,20 - 0,60$

Na účely tejto vyhlášky sú pohľadávky klasifikované triedy II pohľadávky po lehote splatnosti kde dlžník je dlhodobo platobne neschopný,

d) pohľadávky klasifikované triedy III, $k_V = 0,00 - 0,20$

Na účely tejto vyhlášky sú pohľadávky klasifikované triedy III pochybné a sporné pohľadávky po lehote splatnosti a pohľadávky po lehote splatnosti kde dlžník je platobne neschopný,

- e) pohľadávky premlčané, $k_V = 0,00$,
- f) pohľadávky voči subjektom v likvidácii, $k_V = 0,00 - 1,00$,
- g) pohľadávky voči subjektom v konkurze, $k_V = 0,00 - 1,00$,
- h) pohľadávky súdne vymáhané (aktívne súdne spory a exekúcie), $k_V = 0,00 - 1,00$,

Pri stanovení všeobecnej hodnoty pohľadávok ich členenie priamo súvisí s ich charakterom. Toto členenie pohľadávok vychádza z bankových kritérií a je nezmenené oproti predošlej vyhláške. Preto dlhoročnou praxou sme vypracovali metodiku.

Koeficient výpočtu pri stanovení všeobecnej hodnoty pohľadávok bol v zmysle vnútropodnikových smerníc spoločnosti CORPORA, a.s. rozdelený na 5 základných faktorov, ktoré boli stanovené na základe dlhodobých empirických pozorovaní pri stanovovaní všeobecnej hodnoty pohľadávok. Jednotlivým faktorom boli priradené koeficienty, ktoré sa použijú pri stanovení celkového koeficientu speňažiteľnosti. Jedná sa o nasledovné faktory:

1. Platobná disciplína spoločnosti (k_{PD}) – tento faktor významne vplýva na koeficient vymožitelnosti a na celkovú bonitu pohľadávky, pričom je v ňom zohľadnená celková schopnosť a disciplinovanosť klienta pri úhrade jeho pohľadávok, obvyklá forma a spôsob úhrady, výkyvy v platobnej schopnosti, identifikácia platobnej neschopnosti, jej rozlíšenie (či sa jedná o prvotnú alebo druhotnú a pod.) Koeficient je rozčlenený na 3 časti, pričom podnik identifikuje ako platobne schopný, dočasne platobne neschopný a platobne neschopný.

2. Obchodná aktivita spoločnosti (k_{OA}) – prostredníctvom tohto faktora je vykonaná analýza podniku zameraná na jeho celkové fungovanie, zmeny výrobného programu, dočasné prerušenie činnosti, pravidelné podávanie výkazov na daňový úrad a do poisťovní a pod. V zmysle vnútorných smerníc bolo vykonaná kategorizácia všetkých podnikov na Fungujúce (ekonomicky aktívne podniky), Podniky neaktívne menej ako 2 roky, Podniky neaktívne viac ako 2 roky. Za ekonomicky aktívne podnik sa považuje taká spoločnosť, ktorá vystaví do mesiaca aspoň jednu odberateľskú faktúru, podáva výkazy do poisťovní a podáva daňové priznanie. Podnik v konkurze sa považuje za nefungujúci podnik v prípade, že výroba bola zastavená.

3. Časový faktor (k_C) – faktor času je zohľadnený v závislosti od doby splatnosti a od celkovej možnosti vymožitelnosti pohľadávky v určitom časovom horizonte. Tento faktor jednak zohľadňuje dobu do lehoty, resp. po lehote splatnosti pohľadávky rozdelenú na jednotlivé intervaly, súčasne však zahŕňa aj schopnosť vymoženia pohľadávky v danom čase a jej prepočet na súčasnú hodnotu (napr. ak bude pohľadávka vymožená až o 5 rokov po súdnom spore, je potrebné vymoženú sumu prepočítať na súčasnú hodnotu pohľadávky).

Pohľadávky môžu byť zaradené do 4 kategórií: Do dátumu splatnosti, Po dobe splatnosti do 90 dní, Po dobe splatnosti do 360 dní, Po dobe splatnosti nad 360 dní.

4. Objem pohľadávky (k_o) – predmetný faktor zohľadňuje celkovú výšku pohľadávky a jej vplyv na vymožitelnosť. Pohľadávky do 1.000,- Sk bývajú zvyčajne nevýhodné na vymáhanie, nakoľko súdny poplatok predstavuje 50 a viac % z celkovej hodnoty pohľadávky. Zároveň náklady na vymáhanie môžu presiahnuť celkovú vymoženú sumu. Pohľadávky od 1.000,- Sk do 12.500,- Sk majú vyšší súdny poplatok ako 4 %, čo je limitované minimálnou výškou súdneho poplatku. Pohľadávky od 12.500,- Sk do 12.500.000,- Sk majú súdny poplatok vo výške 4 %. Pohľadávky vyššie ako 12.500.000,- Sk sa stávajú zaujímavé z hľadiska súdneho procesu a celkového vymáhania, nakoľko výška súdneho poplatku je limitovaná výškou 500.000,- Sk, pričom % súdneho poplatku z celkovej hodnoty pohľadávky sa znižuje v závislosti od výšky pohľadávky (v prípade prekročenia 12.500.000,- Sk. Členenie do skupín bude vykonané v zmysle uvedeného členenia.

5. Právny stav pohľadávky (k_{ps}) – právny stav pohľadávky zohľadňuje vymožitelnosť pohľadávky najmä z hľadiska možného právneho vymoženia pohľadávky, jej právneho spochybnenia, zohľadnenie spornej pohľadávky, zaradenie pohľadávky do jednotlivých skupín v rámci konkurzného konania a posúdenie vplyvu vymožitelnosti v rámci jednotlivých skupín, zohľadnenie vymožitelnosti napr. v dedičskom konaní, exekučnom konaní a pod. V zmysle horeuvedených skutočností boli pohľadávky rozdelené do nasledovných skupín: Pohľadávky z obchodného styku, Pohľadávky v konkurznom konaní a v likvidácii, Pohľadávky v exekučnom konaní, Pohľadávky v dedičskom konaní a Pohľadávky iné. Celková bonita pohľadávok z právneho hľadiska bola posúdená vo vnútri týchto skupín, čo umožňuje stanovený interval koeficientu.

6. Zabezpečenie plnenia (k_{zp}) – zohľadňuje zabezpečenie pohľadávky určitými spôsobmi, napr. nehnuteľným majetkom, zabezpečenie hnutel'ným majetkom, cennými papiermi, drahými kovmi a pod. a zabezpečenie inou osobou. V zmysle empirických výskumov boli jednotlivým spôsobom ručenia (nehnuteľný majetok, hnutel'ný majetok, ručiteľ) priradené jednotlivé koeficienty, ktoré reálne zohľadňujú vplyv tohto čiastkového ukazovateľa na celkovú vymožitelnosť pohľadávky. Na základe uvedených skutočností bolo vykonané zatriedenie pohľadávok do 4 skupín: Pohľadávky zabezpečené nehnuteľným majetkom, Pohľadávky zabezpečené hnutel'ným majetkom, Pohľadávky zabezpečené inou osobou a Pohľadávky nezabezpečené.

Preto pre potreby praxe sú navrhnuté nasledovné metódy:

a) **metóda kritériálneho delenia do skupín**, kde koeficient vymožitelnosti je podľa prílohy č. 7 vyhlášky 492/2004 Z.z v znení neskorších predpisov stanovený do skupín od A – G na neklasifikované a klasifikované s kritériami a intervalom rozpätia,

b) **metóda diferenciálnej vymoženosti**, kde k_v - koeficient vymožitelnosti pohľadávky, ktorý je súčinom (obdobný výpočet je aj v prílohe č. 3 – koeficient polohovej diferenciácie pozemku) stanovených podľa kritérií spoločnosti Corpora, potom

$$k_v = k_{pd} \times k_{oa} \times k_c \times k_o \times k_{ps} \times k_{zp},$$

pričom,

k_{pd} – koeficient platobnej disciplíny spoločnosti, ktorý je v rozmedzí (0,5 - 1,5)

k_{oa} – koeficient obchodnej aktivity spoločnosti, ktorý je v rozmedzí (0,1 - 1,0)

k_c – koeficient faktor času, ktorý je v rozmedzí (0,0 – 2,0)

k_o – koeficient objemu (veľkosti), ktorý je v rozmedzí (0,0 – 2,0)

k_{ps} – koeficient právneho stavu, ktorý je v rozmedzí (0,0 - 1,0)

k_{zp} – koeficient zabezpečenia plnenia, ktorý je v rozmedzí (0,0 - 1,5)

Navrhnutá metóda má efektívne využitie pri veľkom objeme pohľadávok, obdobný model sa používa pri väčšom množstve hnuiteľných vecí (informácia prof. Kasanického na konferencii v Žiline roku 2006). Napríklad jej uplatnenie bolo akceptované Ministertvom financií SR pri ohodnocovaní celých balíkov pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, a.s. pri odpredaji verejnou súťažou. Táto metóda bola zapracovaná aj do interných materiálov Slovenskej konsolidačnej, a.s.

c) **metóda finančno-ekonomickej analýzy veriteľa**, jej podstata je zrejmá z názvu. Použitie je pri samostatnej pohľadávke, resp. súboru pohľadávok voči jednému veriteľovi, ktoré majú byť napr. predmetom nepeňažného vkladu alebo prevodu v skupine.

Postup je nasledovný :

- získať všetky účtovné údaje o veriteľovi
- vykonať predikčnú finančno-ekonomickú analýzu, uvedené metódy prognózovania finančnej situácie nám umožnia s primeranou spoľahlivosťou zaradiť spoločnosť do kategórie prosperujúcich resp. neprosperujúcich spoločností.

- Altmanovo Z – skóre, Index bonity
- vyhodnotiť vybrané ukazovatele, nutné minimum - ukazovatele likvidity – pomerové, rozdielové, ukazovatele aktivity, ukazovatele zadlženosti, ukazovatele rentability, ukazovatele nákladovosti aspoň za 3 roky
- vyhodnotenie vymožitelnosti v rozmedzí (0,0 – 1,0)

Prax ukázala na vážne pochybenia pri stanovení všeobecnej hodnoty pohľadávky, buď po formálnej stránke, ale najmä obsahovej. Je neobhájiteľné, keď v závere znalec len konštatuje, že vymožitelnosť pohľadávky stanovuje na úrovni, len odhad. Je to strieľanie „od pol pásu“ a takéto konanie je neprípustné v znaleckej činnosti.

4.2.5 Príklad stanovenia všeobecná hodnota pohľadávok

4.2.5.1 Metóda diferenciálnej vymožitelnosti pohľadávky - príklad

Pohľadávka voči dlžníkovi Ernestovi Voľanskému so sídlom v obci Lipany sa skladá z nesplatenej istiny za poskytnutý úver, nezaplatených úrokov, poplatkov a ostatných nákladov, ktoré veriteľ eviduje vo svojom účtovníctve. Pohľadávka vznikla na základe uzatvorenej úverovej zmluvy č. 78-490799-2 zo dňa 1.3.1991 medzi subjektami Ernestom Voľanským a Slovenskou štátnou sporiteľňou, okresná pobočka Prešov, pričom bol poskytnutý účelový úver na nákup zásob, zariadenia prevádzkovej jednotky a kúpu vozidla v celkovej výške 575.000,- Sk. Úver bol zabezpečený nehnuteľným majetkom – rodinným domom zapísanou na LV č. 558, parc. č. 1300/11, 1300/12, 1300/27, súp. č. 651.

Na základe analýzy uvedenej situácie znalecký kolektív stanovil nasledovné koeficienty:

K_{PD} = podnik zaradujeme do skupiny Platobne neschopný, keďže úver bol splatný dňa 1.3.1995. Podnikateľ ukončil svoju činnosť, pričom veriteľ môže očakávať len príjem z predaja nehnuteľného majetku – rodinného domu v rámci konkurzného konania. Z dôvodu platobnej neschopnosti a ukončenia podnikateľskej činnosti stanovujeme koeficient vo výške **0,70**.

K_{OA} = podnikateľ je v súčasnosti v podnikaní neaktívny, nekomunikuje s bankou, nie je schopný splácať úver. Zaradujeme medzi spoločnosti ekonomicky neaktívne, pričom koeficient obchodnej aktivity stanovujeme vo výške **0,50**.

K_C = spoločnosť je dlhodobo v meškaní s úhradou splátok a úrokov, teda patrí do skupiny Pohľadávok po lehote splatnosti viac ako 360 dní. V tomto prípade časový faktor je relevantný pre stanovenie všeobecnej hodnoty pohľadávky, nakoľko je potrebné stanoviť prípadný budúci výnos a prepočítať ho na súčasnú hodnotu. Exekúcia prebiehala už niekoľko rokov, dom sa však nepodarilo predat' pravdepodobne z dôvodu nedostatočného záujmu a neatraktívnosti umiestnenia. Následne bol vyhlásený konkurz. Predpokladaný výnos z predaja nehnuteľnosti a čiastočné splatenie pohľadávky je odhadované približne na roky 2003 až 2004. Po prepočítaní budúceho príjmu na SH a zohľadnení predpokladanej výšky z predaja majetku určíme koeficient časového faktoru na úrovni **0,60**.

K_O = jedná sa o pohľadávku v intervale 12.500,- Sk až 12.500.000,- Sk, pričom v prípade súdneho sporu bol súdny poplatok vo výške 4 % z nominálnej hodnoty pohľadávky už zaplatený z dôvodu vydania platobného rozkazu. V tomto prípade výška súdneho poplatku nemá relevantný význam na budúcnosť pohľadávky, keďže súdny poplatok už bol zaplatený a platobný rozkaz bol vydaný. Koeficient stanovujeme vo výške **1,00**.

K_{PS} = pri danom faktore zaradíme pohľadávku medzi Pohľadávky voči subjektom v konkurze a v likvidácii, pričom bola vykonaná nasledovná právna analýza:

Predkladaný úverový prípad je z hľadiska právneho v stave, ktorý umožňuje jeho úspešné právne (nie však faktické) zakončenie. V danej veci bol totiž riadne podaný návrh na začatie konania na príslušný súd, ktorý vo veci bez zbytočného odkladu konal a vyniesol aj meritórne rozhodnutie vo veci – platobný rozkaz, ktorým navrhovateľovmu návrhu na začatie konania vyhovel a priznal mu aj náhradu trov konania. Uvedený platobný rozkaz bol doručený aj odporcovi a nakoľko tento nepodal voči nemu v zákonom stanovenej lehote odpor, platobný rozkaz nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť a stal sa exekučným titulom podľa § 274 Občianskeho súdneho poriadku resp. podľa § 41 Exekučného poriadku.

Problematickým sa javí skutočnosť, že voči dlžníkovi sú vedené viaceré exekučné konania u niekoľkých exekútorov. Je preto nutné riadne monitorovať priebeh jednotlivých exekučných konaní, ktoré sa voči dlžníkovi ako povinnému vedú a zisťovať prípadné ďalšie exekučné konania voči dlžníkovi ako oprávnenému.

V prípade, ak priebeh exekučných konaní ukáže, že dlžník nie je schopný plniť, a zároveň spĺňa hmotno-právne aj procesno-právne podmienky vyhlásenia konkurzu, a to tak, ako ich ustanovuje § 1 ods. 2 a 3, § 2 ods. 1 a nasl. zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len: ZKV), je na mieste zvážiť návrh na vyhlásenie konkurzu na jeho majetok podľa § 4 ZKV. V prípade podania takéhoto návrhu a

následného vyhlásenia konkurzu je žiadúce aktívne, riadne a včas si uplatňovať práva konkurzného veriteľa podľa ZKV.

Zároveň treba poukázať aj na § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak bolo právo priznané právoplatným rozhodnutím súdu, premlčuje sa za desať rokov odo dňa, kedy sa malo podľa rozhodnutia plniť. Nakoľko ide o právny vzťah, na ktorý je nutné podľa § 261 ods. 3 písm. d) Obchodného zákonníka aplikovať záväzkovo-právnu úpravu Obchodného zákonníka, poukazujem tiež na § 397 Obchodného zákonníka, podľa ktorého platí v obchodnom práve štvorročná všeobecná premlčacia doba len, ak zákon (teda aj Občiansky zákonník) neustanovuje inak. Podľa § 112 Občianskeho zákonníka v spojitosti s § 1 ods. 2 Obchodného zákonníka premlčacia doba neplynie od uplatnenia práva po dobu konania, ak pre právo, ktoré bolo právoplatne priznané, bol u príslušného orgánu navrhnutý výkon rozhodnutia a v začatom výkone rozhodnutia sa riadne pokračuje.

Uvedenej pohľadávke teda pri dodržaní vyššie uvedených predpokladov nehrozí ani premlčanie, ak bude pred uplynutím 10 ročnej premlčacej lehoty podaný návrh na výkon rozhodnutia a v začatom výkone sa bude riadne pokračovať alebo, ak bude podaný návrh na vyhlásenie konkurzu a následne dôjde aj k jeho vyhláseniu. Z predkladaných podkladov nie je taktiež možné odvodiť ani inú variantu zániku dlhu (zánik práva, nemožnosť plnenia, splynutie, započítanie, atď.), než riadne splnenie alebo prípadnú dohodu zmluvných strán.

Vzhľadom na neistý budúci výnos a potrebu monitoringu všetkých exekučných konaní určujeme koeficient právneho stavu vo výške **0,70**.

K_{ZP} = pohľadávka bola zabezpečená nehnuteľným majetkom, ktorý ku dňu vypracovania znaleckého posudku na základe podkladov dodaných objednávateľom nebol speňažený. V súčasnosti má podnikateľ nehnuteľný majetok – rodinný dom, ktorý nepostačuje na úhradu pohľadávky, keďže veriteľ má viac pohľadávok založených tou istou nehnuteľnosťou. Na základe znaleckého posudku vypracovaného v roku 1992 bol rodinný dom s príslušenstvom ocenený na cca 1,5 mil. Sk. Súčasná administratívna cena sa podľa odhadov znaleckej organizácie pohybuje na úrovni 1 mil. Sk, pričom akceptovaná trhovú hodnotu s ohľadom na jeho lokalitu je odhadovaná na úrovni 300 tis. Sk. Túto je potrebné znížiť o náklady konkurzu, ktoré vzhľadom na dĺžku trvania budú predstavovať min. 100.000,- Sk. Pri stanovení koeficientu zabezpečenia plnenia je potrebné zohľadniť aj skutočnosť, že v prípade získania výnosu tento bude rozdelený medzi všetky pohľadávky pomerne. Predmetný výnos z predaja je možné získať v dlhodobejšom časovom horizonte. Po zhodnotení všetkých skutočností vplyvujúcich na zabezpečenie plnenia stanovujeme koeficient vo výške **0,15**.

Koeficient vymožitelnosti je nasledovný:

$$K_V = K_{PD} * K_{OA} * K_C * K_O * K_{PS} * K_{ZP}$$

$$K_V = 0,70 * 0,50 * 0,60 * 1,0 * 0,70 * 0,15 = \mathbf{0,0221}$$

Všeobecná hodnota ohodnocovanej pohľadávky je stanovená v nasledovnej výške:

Identifikácia dlžníka	Dátum vzniku	NHp	KV	VHp
Ernest Voľanský, Lipany	01.03.1991	1.263.361	0,0221	27.920,28

4.2.5.2 Metóda finančno-ekonomickej analýzy veriteľa – príklad

Predmetom ohodnotenia je pohľadávka spoločnosti PODRAVKA, potravinársky priemysel, a. s., so sídlom v Záhrebe voči spoločnosti PODRAVKA SLOVAKIA s.r.o., ohodnocovaná za účelom nepeňažného vkladu do základného imania spoločnosti PODRAVKA SLOVAKIA s. r. o.

Stanovená všeobecná hodnota pohľadávky vychádza z podkladov predložených objednávateľom, spoločnosťou PODRAVKA SLOVAKIA s.r.o.. V priebehu mesiaca november 2009 sa pracovníci znaleckého kolektívu oboznámili so spoločnosťou, voči ktorej sú evidované pohľadávky.

Charakteristika spoločností (dlžníka) – stručný popis a sú nutné nasledovné údaje

Údaje o majetkovej podstate

Spoločnosť PODRAVKA SLOVAKIA s. r. o. vykázala za roky 2007, 2008 a k 30.09.2009 majetok, vlastné imanie a záväzky v nasledovnej štruktúre (v celých eurách):

Tab. č. 1: Majetok spoločnosti - tabuľky

Tab. č. 2: Vlastné imanie a záväzky spoločnosti

Tab. č. 3: Náklady, výnosy a hospodársky výsledok spoločnosti

* poznámka: všetky výkazy boli prepočítané na celé Eurá, aby bola zabezpečená porovnateľnosť výkazov v jednotlivých rokoch.

Predikčná finančno – ekonomická analýza (v skrátenej forme)

- Altmanovo Z – skóre
- Index bonity
- Rozhodujúce ukazovatele finančno-ekonomickej analýzy:
- likvidita, aktivita, zadlženosť, rentabilita, nákladovosť podniku,

Záver

Spoločnosť dosahuje vo väčšine ukazovateľov finančno-ekonomickej analýzy odlišné výsledky ako sú priemerné hodnoty podnikov za porovnateľné odvetvie. Do budúcnosti je potrebné, aby sa spoločnosť zamerala najmä na zlepšenie ukazovateľov v oblasti rentability a nákladovosti, keďže tieto sú kľúčové pre budúci rast a fungovanie spoločnosti. Z hľadiska sledovaných rokov bol najlepším analyzovaný rok 2007, v ktorom spoločnosť dosahovala ako výsledok hospodárenia zisk, spoločnosť dosahovala pomerne vysoké tržby, čo sa odzrkadlilo aj vo výške pridanej hodnoty. Predpokladom zlepšenia celkového postavenia spoločnosti PODRAVKA SLOVAKIA s. r. o. je práve kapitalizácia pohľadávok materskou spoločnosťou do základného imania dcérskej spoločnosti.

Charakteristika pohľadávky

Pohľadávky, ktoré sú predmetom ohodnotenia v znaleckom posudku, vznikli na základe uzatvorených zmlúv o zastúpení, ktoré boli uzatvorené medzi spoločnosťou PODRAVKA, potravinársky priemysel, a. s., Záhreb (veriteľ) a spoločnosťou PODRAVKA SLOVAKIA, s. r. o. (dlžník). Na základe týchto zmlúv bola realizovaná dodávka tovaru do Slovenskej republiky. Jednotlivé faktúry, ktoré boli objednávateľom predložené, sa týkajú dodávok tovaru spoločnosti PODRAVKA SLOVAKIA, s. r. o. Celková výška pohľadávky, ktorá je predmetom ohodnotenia v tomto znaleckom posudku, predstavuje sumu 1 383 889,20 €. Jedná sa o pohľadávky s dátumom splatnosti od 20.01.2008 do 05.05.2009.

Dlžník, spoločnosť PODRAVKA SLOVAKIA, s. r. o. všetky svoje záväzky vo výške 1 383 889,20 € uznáva, pričom toto bolo potvrdené uznaním záväzku zo dňa 19.11.2009. Rozhodujúcou skutočnosťou pre posúdenie bonity pohľadávky je kapitálové prepojenie oboch spoločností, spoločnosť PODRAVKA, potravinársky priemysel, a. s., Záhreb je materskou spoločnosťou a má 100 % - ný kapitálový podiel v spoločnosti PODRAVKA SLOVAKIA, s. r. o.

Na všeobecnú hodnotu pohľadávky má v rozhodujúcej miere vplyv finančný stav dlžníka, ktorý možno vyjadriť schopnosťou splatiť záväzok vyplývajúci z ohodnocovanej pohľadávky a skutočnosť, že ide o kapitálovo prepojené spoločnosti, kedy je v záujme materskej spoločnosti, aby dcérska spoločnosť pokračovala vo svojej podnikateľskej činnosti.

Všeobecná hodnota pohľadávok

Na základe vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z.z. zaraďujeme pohľadávku do skupiny klasifikovaných pohľadávok I. triedy, keďže ide o pohľadávky po lehote splatnosti, ich splatnosť však nie je ohrozená z dôvodu kapitálového prepojenia matka – dcéra..

Ohodnocovanú pohľadávku zaraďujeme do skupiny klasifikovaných pohľadávok I. triedy, keďže pohľadávka spĺňa podmienky zaradenia do tejto triedy. Pohľadávka je po lehote splatnosti, dlžník je platobne schopný.

Koeficient vymožitelnosti bol v tomto prípade stanovený na úrovni 1,00 z nasledovných dôvodov:

- spoločnosť PODRAVKA SLOVAKIA, s.r.o. vykonáva podnikateľskú činnosť od roku 1998, to vytvára predpoklad na úhradu pohľadávky;
- vzhľadom na vykonanú analýzu a objem majetku a záväzkov možno konštatovať, že PODRAVKA SLOVAKIA, s.r.o. je schopná svoj záväzok postupne splácať;
- záväzok voči spoločnosti PODRAVKA potravinársky priemysel, a. s. Záhreb bol uznaný spoločnosťou PODRAVKA SLOVAKIA, s.r.o.. (dokument o uznaní záväzkov je uvedený v prílohách znaleckého posudku);
- záväzok je podľa vyhlásenia štatutárov riadne evidovaný v účtovníctve dlžníka, na účte 321 – Dodávatelia, ide o záväzok za dodanie tovaru;
- kapitalizáciu pohľadávky vykonáva veriteľ spoločnosti – PODRAVKA, potravinársky priemysel, a. s., Záhreb. Po jej realizácii sa významne zmení kapitálová štruktúra dlžníka v prospech vlastných zdrojov.

Všeobecná hodnota pohľadávky

Tab. č. 3 Všeobecná hodnota pohľadávky

Dlžník	Veriteľ	Suma v €	Dát. splat.	Poč. dní	Trieda	kv	VŠHpo v €
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	36 353,87	20.1.2008	619	B	1,00	36 353,87
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	23 367,06	29.1.2008	610	B	1,00	23 367,06
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	22 187,06	11.2.2008	597	B	1,00	22 187,06
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	36 213,60	13.2.2009	229	B	1,00	36 213,60
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	25 040,01	20.2.2009	222	B	1,00	25 040,01
Všeobecná hodnota pohľadávok v € za rok 2008							1 263 346,61

Dlžník	Veriteľ	Suma v €	Dát. splat.	Poč. dní	Trieda	kv	VŠHpo v €
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	3 891,65	26.3.2009	188	B	1,00	3 891,65
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	29 726,99	26.3.2009	188	B	1,00	29 726,99
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	29 705,10	4.4.2009	179	B	1,00	29 705,10
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	8 307,00	5.5.2009	148	B	1,00	8 307,00
PODRAVKA Slovakia, s.r.o.	PODRAVKA Food Industry, Záhreb	38 422,53	5.5.2009	148	B	1,00	38 422,53
Všeobecná hodnota pohľadávok v € za rok 2009							120 542,59
Všeobecná hodnota pohľadávok v € spolu							1 383 889,20

5 Odporúčania pre teóriu a prax

Vzhľadom na aktuálnosť problematiky, ktorou sa zaoberá dizertačná práca, bol definovaný hlavný a parciálne ciele, ktoré mala práca splniť a dosiahnuť tak, aby bola prínosom pre teóriu i prax. Široký záber problematiky je determinovaný svojím interdisciplinárnym charakterom spracovanej problematiky, najmä prepojením legislatívy a ekonomiky.

Hlavným cieľom dizertačnej práce bolo **dokázať správnosť metodiky stanovenia hodnoty majetku v SR a jej správnej aplikácie v znaleckej činnosti na vybrané zložky majetku**. Okrem tohto hlavného cieľa boli stanovené aj parciálne ciele pre teoretickú a praktickú časť práce. Tieto ciele a ich postupné plnenie napomohli splniť hlavný cieľ dizertačnej práce.

Prínosom dizertačnej práce pre teóriu bolo riešenie čiastkových cieľov s chronologickými nadväznosťami, ktoré boli vysvetlené a zdôvodnené s ohľadom na platnú legislatívu. Bolo nutné poukázať na históriu a vývoj predpisov ovplyvňujúcich znaleckú činnosť až po súčasnosť. Členenie jednotlivých období je logické, pretože bolo ovplyvnené spoločenským zriadením a poplatnými zákonitosťami. Prelomovým rokom pre znalectvo a samotné ohodnocovanie bol rok 2000, kedy nadobudla účinnosť prvá vyššia právna norma zaoberajúca sa ohodnocovaním. Som hrdý, že pri jej vzniku som bol osobne zainteresovaný.

V práci sú charakterizované metodické východiská pre súdne inžinierstvo a znalectvo. Záverom tohto čiastkového cieľa bolo prelomové vymedzenie znalectva ako interdisciplinárneho nového odboru a úplne nové vyslovenie definície pre znalectvo. Túto základnú hypotézu a filozofiu prístupu k znaleckej činnosti, ktorá bola historicky determinovaná len „súdny inžinierstvom“, bolo nutné aktualizovať vzhľadom na nové spoločenské požiadavky. Postupný rozdiel vidím v tom (čo som vedecky podložil a podoprel), že súdne inžinierstvo je súčasťou širšieho odvetvia, ktorým je znalectvo. Pod znalectvo je nutné zahrnúť súdne lekárstvo, súdne inžinierstvo, ohodnocovanie a expertíznú činnosť. Súčasne boli analyzované aspekty integrujúce znaleckú činnosť, a to na právne, technické a ekonomické.

Následne boli definované východiskové právne úkony vzťahujúce sa k znalectvu a ohodnocovaniu majetku vo vzťahu na novú legislatívnu úpravu, ktorá súvisí s trestným konaním, občianskoprávnym konaním, obchodným a právnym konaním. Podrobne sú

analyzované právne normy, pri ktorých je nevyhnutná znalecká činnosť. V závere bolo konštatované, že tieto zákony, pri svojej novelizácii, boli robené účelovo, pod vplyvom príslušných lobistických skupín a vylúčenie povinnosti znaleckých posudkov malo opačný efekt, a za následok nižšiu transparentnosť, bez patričnej zodpovednosti. Taktiež sa potvrdilo, že uplatňovanie likvidačnej metódy je na ústupe, nakoľko priestor pre jej realizovanie sa radikálne zmenšil.

Legislatívne boli metódy ohodnocovania majetku, a to majetková, podnikateľská, kombinovaná, likvidačná a porovnávacia po prvýkrát uzákonené v roku 2000. Tieto legislatívne uzákonené metódy sú totožné s metódami zaužívanými v teórii, aj v praxi vo svete. Taktiež aj medzinárodné oceňovacie štandardy korešpondujú s metódami zaužívanými v našej znaleckej praxi. Tento čiastkový cieľ je na záver názorne graficky porovnaný.

Metodika znaleckej činnosti, postavenie a postup znalca pre jednotlivé úkony boli podrobne analyzované. Determinovaný postup bol teoreticky zakreslený do vývojového diagramu pre znalca – fyzickú osobu, ako aj znalca – znaleckú organizáciu.

Prínos pre prax je potrebné vidieť v analyzovaní a zhodnotení súčasnej metodiky ohodnocovania vybraných zložiek majetku, konkrétne nehmotného majetku a pohľadávok.

Nevyvrátiteľne bolo konštatované, že štruktúra prelomovej vyhlášky č. 225/2000 Z.z o stanovení hodnoty podniku, jeho častí a zložiek majetku podniku, vo svojej štruktúre, použitých metódach a terminológii bola dobrá, až nadčasová a vo svojej podstate s malými „kozmetickými“ úpravami bola len novelizovaná. Teší ma skutočnosť, že táto významná znalecká norma (pokladám ju za prelomovú) vznikla v úzkom kruhu mojich spolupracovníkov a na ktorej som sa v najväčšej norme podieľal.

V práci bolo konštatované, že rozdiely vyhlášky č. 225/2000 Z.z oproti novelizovanej vyhláške č. 492/2004 Z.Z o stanovení všeobecnej hodnoty majetku sú zanedbateľné. Štruktúra vyhlášky je nezmenená, skoro až totožná, vo svojom rozsahu je rozšírená aj na majetok (toto je vysvetlené v kap. 2.5.5) a nie len na majetok podniku. Ale prax ukázala, že sa používala aj pre ostatný majetok. Použité metódy sú nezmenené a pri podnikateľskej metóde je prebratá tá istá matematická chyba vo vzorci, ktorá bola novelou odstránená, aj pôsobnosť znaleckých organizácií a znalcov – fyzické osoby je nezmenená, bola odstránená chyba v prílohe č. 3 – stavbárska, kde koeficient infraštruktúry k_i bola ich hodnota opačne prehodená. Táto chyba sa stala nedopatrením v poslaných materiáloch z USI Žilina, ktoré pri prepisovaní do legislatívnej podoby neboli postrehnuté, v skratkách nastali len „kozmetické“ zmeny, napr. hodnota (H) bola nahradená pojmom všeobecná hodnota (VŠH), ďalej nadobúdacia hodnota

(NH) bola nahradená východiskovou hodnotou (VH), štruktúra, poradie i náplň príloh v mnohých prípadoch zostali úplne nezmenené.

Z vybratých zložiek majetku boli riešené len nehmotný majetok a pohľadávky, nakoľko prílohy, v ktorých sú pojednávané sa od roku 2000 absolútne nezmenili. Ich členenie je nedostatočné až zlé (buď len účtovné alebo bankárske). Predmetné zložky majetku, ku ktorým je nutné z hľadiska znaleckého pristupovať špecificky, sú navyše v praxi vo veľkej miere predmetom znaleckého dokazovania.

Nehmotný majetok bol podrobne analyzovaný z teoretických východísk a aktuálnej legislatívnej úpravy. Dedukciou bol nehmotný majetok rozdelený pre potreby znaleckej činnosti a potreby ohodnocovania, a to na chránený a nechránený. Boli navrhnuté metódy ohodnotenia nehmotného majetku, ochranných známk a goodwillu.

Aj pohľadávky sú analyzované po stránke teoretickej, a to právnej i účtovnej, vznik a členenie pohľadávok z rôznych hľadísk a oceňovania po stránke účtovníckej. Následne je analyzovaná súčasná metodika ohodnocovania pohľadávok, so svojimi chybami a bankovníckym prístupom. Preto boli následne navrhnuté nové postupy ohodnocovania pohľadávok, okrem metóda kritériálneho delenia do skupín uvedenej vo vyhláške, je to metodika „Corpory - diferenciálnej vymožitelnosti“ a klasickej finančno-ekonomickej analýze veriteľa. Na tieto metódy sú uvedené praktické príklady, na základe ktorých by mali znalci postupovať pri ohodnocovaní pohľadávok.

Pre potreby znaleckej obce bol zostavený terminologický slovník, ktorý sa nachádza v prílohe. Jeho hlavným poslaním je zjednocovanie terminológie s inými odbormi, najmä s právnickou a ekonomickou terminológiou, prehľadnosť a vysvetlenie špecifických pojmov aj užívateľom znaleckej činnosti.

6 Záver

Znalectvo a znalecká činnosť súvisiaca s ohodnocovaním majetku v podmienkach trhovej ekonomiky získala na svojej opodstatnenosti, význame a dôležitosti. Vyžiadali si to nové spoločenské pomery, transformačné zmeny, ako aj globalizácia ekonomiky v novom priestore. Rozvojom trhovej ekonomiky vznikajú stále nové a nové potreby uplatnenia znalectva.

Úplne novým je chápanie a postavenie znalectva a súdneho inžinierstva. Súdne inžinierstvo je len jednou zložkou interdisciplinárneho odboru znalectvo, ktoré zahŕňa aj súdne lekárstvo, ohodnocovanie a expertíznu činnosť (kriminalistiku). Je nutné rešpektovať nové spoločenské pomery, požiadavky súčasnej legislatívy a potreby spoločnosti. Preto jedným z výstupov dizertačnej práce je nová definícia znalectva:

„Znalectvo je nová disciplína, zaoberajúca sa objektivizovaním záverov, skúmaním príčin, priebehu a dôsledku negatívnych javov všetkých odborov pre právne úkony. Jej významným použitím v rámci hľadania materiálnej, ekonomickej a objektívnej pravdy je objasňovanie týchto javov, faktov alebo záverov, ktoré sú potrebné pre súdy, iný orgán verejnej moci, fyzickú alebo právnickú osobu.“⁸⁶

Toto tvrdenie bolo dokázané historickým vývojom a spoločenskými podmienkami, v ktorých je znalectvo determinované. Hlavne potrebami súdov, preto je aj všeobecne zaužívaný pojem „súdny znalec“ a potreba dokazovania negatívnych javov a konaní. Taktiež v nedávnej minulosti bola cena určená legislatívnymi normami s primeraným ziskom, v súčasnosti je potreba objektivizovať hodnotu, ktorá má byť predmetom aktuálnych spoločensko-ekonomických vzťahov.

Prelomový rokom pre ohodnocovanie bol rok 2000, kedy vstúpila do platnosti nová právna úprava vyhlášky č. 255/2000 Z.z. o stanovení hodnoty majetku podniku, ktorou sa vytvoril predpis, ktorý komplexne rieši problematiku stanovenia hodnoty podniku, zaoberá sa všetkými zložkami majetku. Do praxe vstúpila nová znalecká terminológia a najmä sa

⁸⁶ Kubica M.: Vlastný návrh 2009

stanovili nové metódy ohodnocovania. Svojim obsahom a štruktúrou je doposiaľ zachovaná a nadčasová.

Možno konštatovať, že tento prelomový predpis nemohol byť úplne dokonalý a nemohol prihliadať na všetky prípady, ktoré sa mohli v praxi v budúcnosti vyskytnúť. Veď znalecká činnosť je špecializovaná činnosť, vyžadujúca vysokú úroveň odborných vedomostí, ale súčasne aj komplexné posúdenie problematiky, schopnosť aplikácie legislatívnych ustanovení a zachovávanie si vysokého kreditu morálnosti.

Aplikácia súčasnej metodiky ohodnocovania a legislatívneho postavenia znalca si vyžaduje neustále zavádzanie teoretických poznatkov do praxe. Neustále zdokonaľovanie, napredovanie, uplatňovanie nových prístupov dáva priestor na ďalšie vedecké bádanie v novom odbore, ktorým je znalectvo a jeho systémová zložka znalectvo.

Určité predpoklady pre tento vývoj sa vytvorili na katedre podnikovohospodárskej Fakulte podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity, kde v nadväznosti na predmet *Riadenie hodnoty podniku*, od roku 2005 kontinuálne a systematicky dopĺňajú predmety *Znalectvo* a *Realitné maklérsstvo*. V súčasnosti je prepravovaný predmet *Ohodnocovanie duševného vlastníctva*.

Od tejto doby sú vytvorené predpoklady pre vedecko - výskumnú prácu v sledovanej oblasti a tým aj ďalšie zvyšovanie kvality metodiky znalectva a ohodnocovania majetku, ako aj samotnej znaleckej činnosti.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Bradáč A.: Soudní inženýrství, Brno: Akademické nakladatelství CERM 1997, ISBN 80-7204-057-X
2. Bradáč A., Porada V.: Súdne inžinierstvo, Bratislavská vysoká škola práva 2008, ISBN 978-800-89363-08-7
3. Bradáč A.: Teória oceňovania nehnuteľností, STU v Bratislava, Ústav súdneho znelectva 2002, ISBN 80-227-1780-0
4. Copeland, T., Koller, T., Murrin, J.: Valuation – Measuring and Managing the Value of Companies, Third Edition, McKinsey & Company, Inc., ISBN 0-471-36190-9
5. Greňo J., Málík P., Kubica M.: Stanovenie hodnoty podniku, EPOS 2000, ISBN 80-8057-287-9
6. Harumová A. a kol.: Stanovenie hodnoty podniku, Bratislava, Iura Edition 2009, ISBN 978-80-8078-224-5
7. Harumová A.: Ohodnocovanie pohľadávok, Bratislava, Iura Edition 2002
8. Hrvoľová, B.: Analýza finančných trhov. Bratislava: Sprint, 2006,
9. Jakubec, M., Kardoš, P., Kubica, M.: Riadenie hodnoty podniku. Bratislava: Kartprint 2005, ISDN 80-88870-48-8
10. Jakubec, M., Kardoš, P., Kubica, M.: Riadenie hodnoty podniku, praktikum. Bratislava: IURA Edition, 2006
11. Kislingerová, E.: Oceňování podniku. Praha: C.H. Beck, 2001, ISBN 80-7179-529-1
12. Majdúchová H., Neumanová A.: Podnikové hospodárstvo pre manažérov. Bratislava: Iura Edition. 2007. ISBN 978-80-8078-200-9
13. Malík, P.: Príručka znalca, EPOS 2002, ISBN 80-8057-504-5
14. Mařík, M. a kol.: Metody oceňování podniku. Ekopress 2003, ISBN 80-86119-57-2
15. Mařík, M.: Určování hodnoty firem. Praha: Ekopress, 1998,
16. Mařík, M. a kol.: Metody oceňování podniku, Ekopress 2007, ISBN 978-80-8692-323
17. Medzinárodné ohodnocovacie štandardy, Slovenská asociácia ekonomických znalcov, Bratislava 2005,
18. Nič M.: Metodika znaleckej činnosti, Slovenská technická univerzita 2006, ISBN 978-80-227-2577-4
19. Nič M.: Špecializované štúdium pre znalcov, predpisy, Slovenská technická univerzita 2005, ISBN 80-227-2321-5

20. Vyparina M. a kol.: Metodika výpočtu všeobecnej hodnoty nehnuteľností a stavieb, Žilinská univerzita 2001, ISBN 80-7100-827-3
21. Strinková, V. a kol.: Riadenie hodnoty podniku. Bratislava: Sprint, 1999,
22. Szilágyi, M., Sedláková, I.: Ekonomické a právne aspekty stanovenia všeobecnej hodnoty podniku. Žilina: EDIS, 2002,
23. Szilágyi, M.: Súdne inžinierstvo v ekonomických znaleckých odboroch. Žilina: EDIS 2006,
24. Švidroň, J.: Základy práva duševného vlastníctva, Bratislava, Jaga 2000
25. Zalai, K. a kol.: Finančno – ekonomická analýza podniku. Bratislava: Sprint vfra, 2000. ISBN 80-88848-61-X
26. Zelenka, V.: Goodwill – princípy vykazování v podniku, Ekopress, 2006, ISBN 80-8692-22-1

Časopisy:

27. Kardoš, P., Majdúchová, H.: Problémy ohodnocovania podnikov podnikateľskou metódou, Dni otvorených dverí 2006 – 8. ročník. Bratislava: Centrum ďalšieho vzdelávania Ekonomickej univerzity, 2006,
28. Jakubec, M., Kardoš, P.: Využitie porovnávacej metódy hodnotenia podnikov v podmienkach Slovenskej republiky, Ekonomické rozhľady. Bratislava: Svornosť a.s., č. 4/2007,
29. Znalectvo, ročníky 1996 až 2008, odborný časopis vydávaný Žilinskou univerzitou, Ústavom súdneho inžinierstva
30. Almanach znalca, ročníky 2003 až 2009, odborný časopis pre znalcov vydávaný STU v Bratislave, Stavebná fakulta, Ústav súdneho znalectva

Právne normy:

31. Zákon č. 382/2004 Z. z. z 26. mája 2004 o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch
32. Vyhláška č. 490/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
33. Vyhláška č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov
34. Vyhláška MS SR č. 492/2004 Z. z., o stanovení všeobecnej hodnoty majetku
35. Vyhláška MS SR č. 626/2007 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MS SR č. 492/2004 Z. z.

36. Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
37. Občiansky zákonník (zák. č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov)
38. Občiansky súdny poriadok (zák. č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov)
39. Obchodný zákonník (zák. č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov)
40. Trestný zákon (zák. č. 300/2005 Z.z.)
41. Trestný poriadok (zák. č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov)
42. Exekučný poriadok (zák. č. 233/1995 Z.z. v znení neskorších predpisov)
43. Zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov
44. Zákon č. 18/1996 Z.z. o cenách v znení neskorších predpisov
45. Zbierka rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SR

Staršie právne normy:

46. Zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch
47. Vyhláška č. 263/1996 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon o znalcoch a tlmočníkoch
48. Vyhláška č. 255/2000 Z.z. o stanovení hodnoty podniku, jeho častí a zložiek majetku podniku
49. Vyhláška č. 86/2002 Z.z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku
50. Znalecký štandard pre stanovenie hodnoty podnikov, schválený Ministerstvom spravodlivosti SR pod č. 8647/93-50 s účinnosťou od 1.11.1993
51. Znalecký štandard Stanovenie hodnoty elektrotechnických zariadení, schválený Ministerstvom spravodlivosti SR pod č. 4221/94-50 s účinnosťou od 8.11.1994
52. Znalecký štandard Stanovenie hodnoty strojov a strojových zariadení, schválený Ministerstvom spravodlivosti SR pod č. 3107/93-50 s účinnosťou od 11.5.1993

Interné podnikové materiály:

53. Účtovná závierka spoločnosti Slovnaft, a.s., 2008
54. Účtovná závierka spoločnosti Slovnaft, a.s., 2007
55. Výročné správy spoločnosti Slovnaft, a.s., 2005 – 2006

Internetové zdroje:

56. <http://www.ocenovanie.sk/standard.htm>,
57. <http://www.justice.sk/>,
58. <http://www.sappo.sk/ssvsp062.htm>,
59. http://www.slovnaft.sk/sk/o_nas/nasa_spolocnost/prevadzky_a_cinnosti/,
60. http://www.slovnaft.sk/sk/o_nas/pre_investorov/vlastnicka_struktura/,

TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK

Amortizácia – je percentuálnou mierou fyzického opotrebovania zložky majetku počas jej skutočnej prevádzky [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Bežná oprava – oprava, pri ktorej sa obnovuje prevádzkyschopnosť skupiny alebo zložky majetku ako celku. Spravidla sa uskutočňuje výmenou chybných alebo opotrebovaných súčiastok za nové, opravené alebo renovované. Tento pojem sa uvádza len pre potreby ohodnocovania zložky majetku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Celková oprava – oprava skupiny takého rozsahu v predpísanom rozsahu a kvalite podľa predpisov výrobcu, pri ktorej sa po úplnej demontáži skupiny vymieňajú všetky poškodené alebo opotrebované časti zložky majetku za nové, opravené alebo renovované. Tento pojem sa uvádza len pre potreby ohodnocovania zložky majetku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. a]

Časť podniku – útvar, ktorý je organizačne a účtovne oddeliteľný [Vyhláška 492 Ministerstva spravodlivosti SR o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, §2, písm. c]

Denník (znalecký) – znalec je povinný o svojich úkonoch viesť denník. Denník je kniha osobitnej evidencie, do ktorej sa zapisuje poradové číslo úkonu v kalendárnom roku, zadávateľ úkonu, dátum vyžiadania úkonu, dátum vykonania úkonu, účel a predmet úkonu, objekt úkonu, účtované znalečné, priznané znalečné, dátum vyplatenia znalečného. [Zákon č. 382/2004 Z.z., § 14]

Dráhové vozidlá – dopravné prostriedky určené na prepravu osôb, zvierat a vecí, na vykonávanie činností súvisiacich s výstavbou a údržbou dráhy alebo s prevádzkovaním dráhy, vedené pri svojom pohybe po dráhe [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. a]

Fyzické opotrebenie – postupné, spravidla dlhší čas trvajúce zhoršovanie fyzických parametrov zložky majetku vznikajúce štandardným používaním zložky majetku spôsobom zodpovedajúcim povahe a účelu, na ktorý má slúžiť pri rešpektovaní predpisov a pokynov výrobcov alebo dodávateľov na jej prevádzku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. a]

Generálna oprava – oprava v predpísanom rozsahu a kvalite podľa predpisov výrobcu, pri ktorej sa vykoná celková oprava všetkých skupín zložky majetku, resp. sa oprava vykoná výmenným spôsobom skupín za funkčné skupiny, ktoré mali celkovú opravu (retrofit). Tento pojem sa uvádza len pre potreby ohodnocovania zložky majetku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. a]

Hodinová odmena – znalcovi za jednu aj začatú hodinu výkonu znaleckej činnosti je 13,28 eura (400 Sk), [Vyhláška č. 491/2004 Z.z., § 3, odst. 1 v znení vyhl. č. 565/2008 Z.z.]

Identifikačné znaky - znalec zapísaný v zozname pri výkone svojej činnosti používa úradnú pečiatku s priemerom 36 mm a preukaz, ktorým sa na požiadanie oprávnenej osoby preukazuje [Zákon č. 382/2004 Z.z., § 10, odst. 1]

Lietadlá – zariadenia schopné pohybu v atmosfére v dôsledku iných reakcií vzduchu, ako sú reakcie vzduchu voči zemskému povrchu [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Likvidačná hodnota - predpokladaná predajná hodnota dielcov zložky majetku alebo zložky majetku po odpočítaní nevyhnutných nákladov spojených s jej likvidáciou v súvislosti s ukončením podnikateľskej činnosti majiteľa zložky majetku alebo jej vyradením z evidencie [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Majetok – majetok podniku ako celku, časť podniku, zložka majetku podniku alebo iný majetok ako majetok podniku [Vyhláška 492/2004, Z.z. Ministerstva spravodlivosti SR o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, §2, písm. A]

Medzný stav – stav zložky majetku, v ktorom musí byť ďalšie používanie zložky majetku prerušené alebo ukončené [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Mimoriadna výbava – zložky majetku je vybavenosť zložky majetku nad rámec štandardne dodávanej výbavy zložky majetku výrobcom alebo dovozcom, autorizovaným distribútorom alebo predajcom a tiež výbava, ktorej vstupná cena nie je zahrnutá vo vstupnej cene zložky majetku. [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Mlčanlivosť (povinnosť) - znalec je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone alebo v súvislosti s výkonom činnosti, ak nie je tejto povinnosti zbavený zadávateľom alebo ministrom. Táto povinnosť nie je vyčiarknutím zo zoznamu alebo pozastavením výkonu činnosti dotknutá. [Zákon č. 382/2004 Z.z., § 13]

Modernizácia – úprava zložky majetku, pri ktorej sa zlepší jej vybavenosť, zvýšia sa jej úžitkové vlastnosti alebo rozšíri sa jej použiteľnosť [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Morálne opotrebenie – opotrebenie, ktoré vzniká ako dôsledok technického pokroku, pričom zložka majetku vyrobená na rovnaký účel ako jej predchádzajúca má technicky dokonalejšie parametre alebo pri približne rovnakom výkone nižšiu energetickú náročnosť prevádzky, resp. náročnosť obsluhy, čím hodnota skôr vyrobenej zložky majetku s menšou výkonnosťou spravidla klesá, alebo sa zložka s rovnakými parametrami spravidla predáva lacnejšie [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Náhrada za stratu času - pri znaleckom úkone, ktorý sa má vykonať v mieste, ktoré nie je miestom výkonu znaleckej činnosti, patrí za čas strávený cestou do tohto miesta a späť

znalcovi náhrada za stratu času vo výške 3,32 eura (100 Sk) za každú aj začatú hodinu
[Vyhláška č. 491/2004 Z.z, § 17, odst. 1 v znení vyhl. č. 565/2008 Z.z.]

Nedokončené stavby – rozostavané stavby, nadstavby a prístavby v čase od začatia výstavby do vydania kolaudačného rozhodnutia stavebným úradom alebo stavby, na ktorých sa vykonáva rekonštrukcia a modernizácia [Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]

Odmietnutie výkonu činnosti – znalec nesmie bezdôvodne odmietnuť vykonať úkon. Znalec je oprávnený odmietnuť vykonanie úkonu, len ak je vo veci vykonania úkonu zaujatý, nie je zapísaný v odbore alebo v odvetví, v ktorom je potrebné úkon vykonať, závažné zdravotné okolnosti, pracovné pomery, rodinné pomery alebo iné vážne dôvody mu neumožňujú vykonať úkon riadne a včas, nie je poistený pre prípad zodpovednosti za škodu.
[Zákon č. 382/2004 Z.z, § 12]

Opotrebenie – postupné znehodnocovanie zložky majetku v procese jej používania, ktoré môže byť fyzické a morálne [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Oprava – súhrn činností, ktorými sa odstraňujú následky poškodenia, opotrebenia alebo straty prevádzkyschopnosti celku, skupín alebo dielcov zložky majetku za účelom uvedenia zložky majetku do prevádzkyschopného stavu, pričom nemusia byť zachované pôvodné rozmery a tvar novej zložky majetku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Plavidlá – lode vnútrozemskej plavby, malé plavidlá, prievozné lode, plávajúce stroje alebo plávajúce zariadenia a námorné rekreačné plavidlá. [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Podnik – veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku, alebo vzhľadom na svoju podstatu majú na tento účel slúžiť
[Vyhláška 492 Ministerstva spravodlivosti SR o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, §2, písm. b]

Príslušenstvo – zložky majetku sú predmety, ktoré tvoria so zložkou majetku jeden majetkový celok a sú súčasťou jej obstarávacej ceny a evidencie [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Rekonštrukcia – úprava zložky majetku, ktorou sa zmení účel použitia a technické parametre alebo nastáva kvalitatívna zmena výkonnosti [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Renovácia – oprava, pri ktorej sa poškodenej alebo opotrebovanej časti súčiastky alebo súčiastky zložky majetku vráti jej geometrický tvar, rozmery, funkčné vlastnosti, pričom sa obyčajne zachováva životnosť súčiastky porovnateľná s jej pôvodnou životnosťou [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Rozpočtový ukazovateľ (RU) – rozumie sa hodnota základných rozpočtových nákladov na mernú jednotku porovnateľného objektu z katalógov rozpočtových ukazovateľov určených ministerstvom alebo podľa katalógov rozpočtových ukazovateľov určených ministerstvom [Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]

Stavba – stavebná konštrukcia postavená stavebnými prácami zo stavebných výrobkov, ktorá je pevne spojená so zemou alebo ktorej osadenie vyžaduje úpravu podkladu. Podľa stavebnotechnického vyhodnotenia a účelu sa stavby členia na pozemné a inžinierske. [Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]

Strojové zariadenia – stroje, prístroje, súbory strojov, napríklad výrobné linky, pružné výrobné systémy a pod., ktoré majú samostatné technicko-ekonomické určenie a výrobcom, dovozcom či predajcom stanovené plnenie prevádzkovo-technických funkcií [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Štandardná výbava – zložky majetku je výbava zahrnutá obvykle vo vstupnej cene zložky majetku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Tarifná odmena - u znalcov znalečné, ktoré sa určí: a) časovým spôsobom s prihliadnutím na skutočný počet hodín, ktoré znalec vynaložil na svoju činnosť, b) podielovým spôsobom z východiskovej hodnoty predmetu úkonu znaleckej činnosti alebo, c) paušálnym spôsobom podľa predmetu úkonu znaleckej činnosti v závislosti od počtu úkonov znaleckej činnosti [Zákon č. 382/2004 Z.z, § 3, odst. 2]

Technická hodnota (TH) – znalecký odhad východiskovej hodnoty stavby znížený o hodnotu zodpovedajúcu výške opotrebovania [Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]

Trvalá hodnota – všeobecná hodnota odčerpateľných zdrojov podniku a častí podniku v roku nasledujúcom po sledovanom období prepočítaná na súčasnú hodnotu [Príloha č.1 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]

Trvale udržateľná miera rastu (g) – percentuálna medziročná zmena schopnosti podniku vytvárať odčerpateľné zdroje [Príloha č.1 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]

Údržba – súhrn činností zabezpečujúcich štandardnú technickú spôsobilosť a hospodárnosť prevádzky zložky majetku, spomaľujúci fyzické opotrebenie, predchádzajúci jeho následkom a odstraňujúci drobnejšie chyby, spravidla bez demontáže dielov a bez výmeny súčiastok a podľa predpisov výrobcu alebo dodávateľa zložky majetku [Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]

Úkony znaleckej činnosti - sú najmä znalecký posudok a jeho doplnok, odborné stanovisko alebo potvrdenie a odborné vyjadrenie a vysvetlenie. [Zákon č. 382/2004 Z.z, § 16, odst. 1]

Vecné bremeno – obmedzenie vlastníka stavby alebo pozemku v prospech inej osoby, je viazané na vlastníctvo budovy, haly, stavby a pozemku alebo patria osobe. Vecné bremená prevodom alebo prechodom stavieb a pozemkov prechádzajú na nadobúdateľa. *[Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. F]*

Všeobecná hodnota (VŠH) – výsledná objektivizovaná hodnota, ktorá je znaleckým odhadom najpravdepodnejšou cenou ohodnocovaného majetku *[Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]*

Východisková hodnota (VH) – znalecký odhad hodnoty, za ktorú by bolo možné hodnotenú stavbu, nehnuteľnosť nadobudnúť v čase ohodnotenia na úrovni bez dane z pridanej hodnoty *[Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]*

Výnosová hodnota (HV) – znalecký odhad súčasnej hodnoty budúcich disponibilných výnosov z využitia nehnuteľností formou prenájmu *[Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]*

Záručná oprava – oprava zložky majetku v záručnej dobe *[Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]*

Zmena technického stavu – je vyjadrením odchýlky skutočného technického stavu oproti tzv. porovnávaciemu etalónu, t. j. takému technickému stavu, aký by mala mať zložka majetku pri optimálnych prevádzkových podmienkach, predpísanom spôsobe údržby, frekvencii a kvalite opráv a štandardnom používaní zložky majetku *[Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. B]*

Znalecká doložka - je neoddeliteľnou súčasťou znaleckého posudku, obsahuje identifikačné údaje znalca, označenie odboru a odvetvia, v ktorom je znalec oprávnený podávať znalecké posudky, a poradové číslo úkonu znaleckej činnosti, pod ktorým je znalecký posudok zapísaný v denníku. *[Zákon č. 382/2004 Z.z., § 17, odst. 5]*

Znalecký ústav - ako právnická osoba je špecializované vedecké a odborné pracovisko, ktoré plní funkciu rezortného a metodického centra v oblasti znaleckej činnosti zapísanej v zozname. Znalecký ústav vykonáva znaleckú činnosť najmä vo zvlášť obtiažných prípadoch vyžadujúcich osobitné vedecké posúdenie. *[Zákon č. 382/2004 Z.z., § 19, odst. 1]*

Znalečné – odmena za vypracovanie znaleckého úkonu, znalec sa môže dohodnúť so zadávateľom na zmluvnej odmene; ak sa nedohodnú, patrí mu tarifná odmena. *[Zákon č. 382/2004 Z.z., § 3, odst. 1]*

Zoznam znalcov - vedie Ministerstvo spravodlivosti SR (www.justice.sk), obsahuje samostatný oddiel na zápis znalcov, ktorý sa člení na odbory a ďalej na odvetvia. Do oddielu na zápis znalcov sa zapisuje a) fyzická osoba, b) právnická osoba ako znalecká organizácia alebo ako znalecký ústav. *[Zákon č. 382/2004 Z.z., § 4, odst. 1,2,3,4]*

Životnosť (Ž) – predpokladaná technická životnosť zložky majetku v rokoch (napr. strojové zariadenia, lietadlá, plavidlá, dopravné zariadenia), v hodinách (napr. lietadla) alebo uvedená počtom výrobných cyklov (špeciálne náradie, nástroje a pod.), stanovená na základe technických parametrov zložky majetku *[Príloha č.4 k Vyhláške 492/2004, Z.z., písm. A]*

Životnosť stavby – celková predpokladaná životnosť stavby pri bežnej údržbe od jej vzniku až do úplného zániku, udáva sa v rokoch *[Príloha č.3 k Vyhláške 492/2004, Z.z.]*